

Beschouwingen en mededeelingen betreffende de oogheekunde, benevens een overzicht aangaande de inrigtingen van onderwijs, met betrekking tot de oogheekunde in Duitschland / vertaald volgens Dr. Beger en met aanmerkingen vermeerderd.

Contributors

Mensert, Willem, 1780-1848.
Beger, Dr.

Publication/Creation

Utrecht : N. van der Monde, 1843.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/jym9frng>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

3644710

H. XXIX. 6¹⁹

6780

hissu.

Bull. 3

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

RECORDS

1870

1870

BESCHOUWINGEN
EN
MEDEDEELINGEN
BETREFFENDE
DE
OOGHEELKUNDE,

BENEVENS

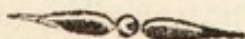
*Een overzicht aangaande de Inrigtingen van
Onderwijs, met betrekking tot de Oog-
heelkunde in Duitschland, vertaald
volgens Dr. BEGER en met aan-
merkingen vermeerderd*

DOOR

W. MENSERT,

Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Chirurgië
Doctor, Oculist van Z. M. den Koning, Oud Stads Operateur
van de Cataract, Lid van vele, zoo binnen- als buiten-
landsche Geleerde Genootschappen en practiserend
Oogarts te Amsterdam.

MET DRIE PLATEN.

Te UTRECHT, bij N. VAN DER MONDE.
1843.

Das Studium der *Ophthalmologie*, ihre Verbreitung und Vervollkommnung ist nicht bloß ein Gewinn für die Wissenschaft, sondern auch für das Wohl der Menschheit und das bürgerliche Leben.

Dr. BEGER,

Practischem Arzte und Augenarzte in Dresden.

AAN

Zijne Excellentie

DEN HOOGWELGEBOREN HEER

WILLEM ANNE BARON SCHIMMELPENNINCK VAN
DER OYE VAN DEN POLL,

MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN, KOMMANDEUR DER
ORDE VAN DEN NEDERLANDSCHEN LEEUW, RIDDER VAN DE
MILITAIRE WILLEMSORDE, ENZ. ENZ.

Hoogwelgeboren Heer!

In een' tijd, waarin de Genees- en Heelkunst in het algemeen, en ook de oogen heel- en geneeskunst in het bijzonder, door meerdere wetenschappelijke kennis toegerust, met betere waarde derzelve plaats wenschen in te nemen, zal het den beoefenaar der laatste en ook aan mij, wjl ik daaraan bij uitsluiting mijne studie en geheel mijn leven toewijdde, niet misduid worden,

wanneer de bescherming dezer edele kunst, in het belang der lijdende menschheid, die hare hulp behoeft, van elken welwillenden en veel vermogenden staatsman wordt ingeroepen; en het strekte daarom vooral ook mij tot aanmoediging in mijnen ijver ten goede, toen ik mij verstoutte Uwe Excellentie eerbiedig te verzoeken, om de opdragt eener verhandeling wel te willen aannemen, die ik, met betrekking tot de oogen heel- en geneeskunst, wenschte in het licht te geven, ik van haar de vereerende onderscheiding ontving, om aan dit mijn verlangen gevolg te mogen geven. —

Trouwens, het is aan Uwe Excellentie bekend, dat de oogen heel- en geneeskunst, die reeds in de vroegste tijden onder de Egiptenaren en bij de Grieken en Romeinen werd beoefend, en later tot eene meerdere volkomenheid gebragt, vooral daarna onder de beschaafde volkeren, door wetenschappelijke kennis en naauwgezette studie, eene hoogte bereikt heeft, welke de grootste en vermogendste Vorsten der aarde noopten zich dezelve aan te trekken, en hare beoefenaars in bescherming te nemen; en het verstrekt daarom Uwe Excellentie te meer tot verheffing van haren welverdienden roem, nu zij de tegenwoordige meer bekwame en ervarenene genees- en heelkundigen, die de bedoelde kunst ook uit den aard hunner eigene studie weten te schatten, hare protectie niet wil onthouden. — Waar door de Maatschappij zich vleijen mag, dat in de gevolgen geene onbevoegden tot hare uitoefening zullen worden toegelaten.

Immers, het is niet te ontkennen, zelfs bij de menigvuldige uitmuntende proeven, die wij van de kunde en ervaring van verschillende oogartsen bezitten, waarvan

hunne geschriften over de leer van het oog en deszelfs ziekten, en van de verschillende hulpmiddelen daar tegen, getuigen, en die eene onderscheidende hulde verdienen, dat evenwel de beoefening der oogen heilkunst nog tegenwoordig, ook in Nederland, door onbevoegden en kwakzalvers op eene treurige wijze misbruikt en daardoor de practicus van beroep vernederd en benadeeld wordt; hetwelk sedert lang reeds eene beslissende voorziening vordert; — Zoo als door den geleerden en ervaren Geneesheer C. G. ONTJED nog kortelings in zijne proeve eener geneeskundige staatsregeling volgendend is bewezen. — Het is mij daarom te meer eene streelende voldoening, dat ik mijnen arbeid in het belang der oogen heel- en geneeskunde aan Uwe Excellentie, als den bekenden voorstander van alles wat de lijdende menschheid nuttig wezen kan, heb mogen aanbieden; vooral thans, terwijl Uwe verlichte geest zich onledig houdt met eene betere algemeene geneeskundige staatsregeling in Nederland voor te bereiden; welke, indien zij getrouwelijk zal worden nageleefd, het vaderland zeer zeker de zegenrijkste vruchten van Uwen arbeid en van die der kundige en geleerde mannen, die daaraan, onder Uwe Excellentie, mede hunne goede diensten leenden, zal doen inoogsten; in welk vooruitzicht ook ik mij aanvankelijk verblijde, dewijl ik gaarne in het gevoelen deel, dat de bestaan hebbende Commissie in haar uitgebragt rapport op het geleverde ontwerp geuit heeft, namelijk: dat eene voortreffelijke geneeskundige staatsregeling het schoonste kenmerk en de hoogste uitdrukking tevens is van de stoffelijke en zedelijke krachten van een goed en wijs staatsbestuur. —

En hiermede mijnen geringen arbeid, als eene kleine bijdrage in het algemeene belang der genees- en heekunde, vooral in dat der oogen heel- en geneeskunst, wier bijzondere waarde door Uwe Excellentie erkend wordt, vrijmoedig en eerbiedig aanbevelende, geef ik mij de eer met de meeste onderscheiding en de diepste hoogachting mij te onderschrijven,

Van Uwe Excellentie

de zeer ootmoedige Dienaar,

AMSTERDAM,
15 November 1843.

W. Mensert.

Aan den Lezer.

Als voorberigt dezer verhandeling, betreffende mijne algemeene beschouwingen, omtrent de oogheeskunde en bekendmaking van onderscheidene door mij uitgevondene nieuwe of verbeterde ooginstrumenten, benevens eene mededeeling aangaande de inrigtingen van onderwijs en de opleiding der Geneeskunde, met betrekking tot de oogheeskunde, in Duitschland, volgens BEGER: *Das Auge, von dem Standpunkte der medicinal Polizei betrachtet*, door mij vertaald en met aanmerkingen vermeerderd, valt er voor mij maar zeer weinig mede te deelen, te meer daar ik vertrouw in mijne inleiding alle opheldering aangaande het een en ander, als ook in mijne voordragt ter algemeene bekendmaking mijner ooginstrumenten, te zullen geven. Intusschen is het voor mij steeds eene streelende voldoening geweest, dat alle mijne uitgegeven geschriften en niet minder mijne *geschiedkundige verhandeling over de operatie tot vorming van een kunstigen oogappel (Pupilla artificialis)* en *beschrijving eener nieuwe en zekerder manier om dezelve door eene tweevoudige of dubbele schaar*, bij de uitgave mijner verhandeling in het Fransch, onder den Titel: *Memoire historique sur l'operation de la pupille artificielle, Diplotomise* genaamd, te bewerkstelligen, — zeer gunstig zijn opgenomen geworden; terwijl mijne nieuwe voorgestelde manier van den

kunstoogappel te vormen, niet alleen in Nederland, maar ook buiten 'slands, — waarvan ik dan ook de overtuigendste bewijzen mogt erlangen, — veler goedkeuring en zelfs navolgers heeft mogen verwerven. — Deswege erkentelijk, zoo verstrekt mij deze goedkeuring dan ook ten prikkel en verplicht mij, om onvermoeid voort te gaan, en zoo wel mijne vroegere als latere eigene uitgevondene en verbeterde ooginstrumenten, algemeen bekend te maken. —

Mogten zij velen bevallen en dezelve meer en meer nuttig bevonden worden, en wij daarvan bij voortdurend de overtuiging erlangen, dan wenschen wij meer te geven, en steeds naar vermogen het onze te blijven bijdragen. —

Gelijk dan vroeger, op mijn verlangen, eene afzonderlijke uitgave van mijne bijdrage tot het werk der Commissie van Redactie des genootschaps: *Vis unita fortior*, voor zoo veel aanbelangt een geschiedkundig overzicht omtrent de heerschende en voorkomende oogziekten in Nederland, in één stuk zamengevoegd, het licht heeft gezien, — zoo heeft ook evenzeer de redactie van het Nederlandsch lancet hare toestemming tot deze uitgave gegeven, en mij gesterkt in mijne bedoeling, om dat gene, dat wij als beschouwingen en mededeelingen, betreffende de oogheelkunde, hebben bijgedragen, ook nader, zoo als thans geschiedt, — apart te doen uitkomen, opdat hetzelfde, vooral voor die genen, die geen bezitters van het practisch Tijdschrift: het Nederlandsch lancet, zijn, afzonderlijk kan verkregen worden; terwijl hetzelfde ook aldus beter bij den anderen verblijft; zoo als wij dan ook bij dit stuk, nog mededeelingen aangaande de inrigtingen van onderwijs en

de opleiding der geneeskundigen, met betrekking tot de oogheelkunde in Duitschland, hebben toegevoegd, en zulks daarmede belangrijker hebben trachten te maken. —

Alle deelen der geneeskunst hebben dan ook hunne bijzondere verzorging noodig, zoo wel het kleinste als het grootste moet niet vergeten worden; en al zijn dan ook onze bijdragen, even als onze talenten, wat al te begrensd, wie zal niet met VARRO toestemmen en zeggen: *alles te weten is onmogelijk, het is daarom loffelijk eenige zaken regt te kennen.* —

Ondertusschen, men houde het mij ten goede, bijaldien wij voor onze eigene vindingen soms eene te gunstige gedachte hebben opgevat; trouwens, de zoo gelukkige ervaring, die wij bij derzelver gebruik en aanwending daarvan mogten ondervinden, hebben mij allen redelijken grond daartoe gegeven, en doen mij dan ook gelooven, dat dezelve wel eenige opmerking verdienen.

Men onderzoekte dus en oordeele verder, maar neme niettemin deze mijne verhandeling, ter bevordering der kunst en der lijdende menschheid, met die welwillendheid aan, als wij dezelve, uit liefde tot de oogen-geneeskunst, hebben opgesteld en alzoo aanbieden; terwijl wij vertrouwen, deze onze toespraak niet gepaster te kunnen besluiten, dan met de volgende regelen van den uitmuntenden Heelmeester en Oculist JEAN JEANIN, nu reeds zeventig jaren geleden, in de voorrede van zijn werk, uitgesproken: — « L'art de guérir, quoi-
« que fondé sur un bon nombre de principes vrais et
« constants, à encore besoin d'être étayé de l'observa-
« tion et de l'expérience, qui sont les véritables pierres
« de touche à la faveur desquelles nous pouvons distin-
« guer le vrai du faux; sans elles cet art utile seroit

« encore dans l'enfance: en effet, toutes les décou-
 « tes, soit en Anatomie, soit dans les divers traite-
 « mens anciens et modernes, n'ont été faites qu'à l'aide
 « de l'observation et de l'Experience. — En cela je
 « ne fais que suivre l'exemple de ceux qui nous ont
 « précédés; car, dit très bien ANTOINE MAÎTRE JEAN:”
 « S'ils ne nous avoient pas laissé leurs découvertes,
 « leurs observations et leurs méditations sur toutes les
 « parties de la Médecine, cette science seroit encore
 « dans le berceau, et nous aurions juste sujet de nous
 « plaindre d'eux; mais ils l'ont fait si généreusement,
 « qu'à leur imitation, nous ne devons point priver le
 « public du fruit de nos veilles et de nos travaux.” —

« Marcher sur les traces de ces hommes recomman-
 « dables, ce n'est donc que s'acquitter envers la patrie
 « de ce que tout citoyen lui doit; car elle peut de-
 « mander à chacun de nous: Que feras — tu pour
 « moi (1)?” —

(1) Memoires et observations anatomiques, physiologiques et
 physiques, sur l'oeil et sur les maladies qui affectent cet organe
 par M. JEAN JEANIN, Maître en Chirurgie Oculiste de la ville de
 Lyon. Paris chez P. F. DIDOT, 1772. —

*La partie de l'oeil, quoique bornée, présente
une riche moisson, pour occuper longtems
nombre d'observateurs.*

JANIN.

Hoe veel er ook, wanneer men de geschiedenis der oogheeskunde met aandacht gadeslaat, door de eerste Heelkundigen en Oogartsen ter bevordering dezer kunst, en vooral, door het uitvinden van zoo vele doelmatige werktuigen (*instrumenta*), ter verbetering is voorgesteld en algemeen bekend geworden; zoo moet men evenwel, wanneer men het geheel overziet en eene juiste vergelijking der vorderingen, welke de oogheeskunde in lateren tijd heeft ondergaan, en vooral wanneer men de wezenlijke verbeteringen, welke dienaangaande ook in het operatieve gedeelte van dit vak, in de laatst verloopene veertig jaren zijn gemaakt, erkennen, dat dit onderwerp der geneeskunst, door de bemoeijingen en bijdragen van zoo vele uitmuntende artsen van de tegenwoordige eeuw, eene zoodanige volkomenheid heeft verkregen, dat het in wezenlijke verbetering naauwelijks door een ander gedeelte der kunst zal kunnen overtroffen worden.

Het verlangen, hetwelk altijd den beoefenaren der genees- en heeskunst als het ware bezielt, om in hunne

pogingen het zekerst te slagen, heeft hen onvermoeid naar verbetering doen streven; trouwens, het is ook deze zucht, welke den echten beoefenaar van genees- en heilkunst als ingeschapen is, welke hem zoo zeer past en welke die artsen, die meer of min uitsluitend zich de ongelukkige blinden en de aan oogziekten lijdenden, met eene bijzondere voorkeur hebben aangetrokken, rusteloos doet uitzien, naar uitbreiding der wetenschappelijke kennis en het uitdenken van de eenvoudigste en zekerste werktuigen en beproefde hulpmiddelen.

In der daad, nu in deze eeuw de genezing der oogziekten en de oogoperatiën, door zoo vele uitstekende artsen, zoo in *Duitschland*, *Italië*, *Engeland*, *Frankrijk* als elders, met eene zeldzame vlijt en bijzondere vooringenomenheid, zoo wetenschappelijk als werkdadig bearbeid en beoefend wordt (1), zoo is het toch ook maar al te zeer, door overtuigende daadzaken, en de zoo bewezene en erkende vorderingen in dit vak ten vollen gebleken, dat men in waarheid aan deze buitengewone kunstooefenaren eene groote verpligting en aan hunne nieuwe, vindingrijk uitgedachte werktuigen en betere en meer zekere wijze van opereren zeer veel te danken heeft; waardoor dan ook vaak de teederste en moeilijkste kunstbewerkingen aan de oogen, met veel meer gemakkelijheid en minder gevaar kunnen bewerkstelligd worden; en waaraan te regt in vele opzigten de vermenigvuldiging der gelukkige uitkom-

(1) Men vergelijke hier mijn *Betoog* ter *overweging* aangaande eene voorgestelde geheele vereeniging, zoowel als van het doelmatige van de bestaande scheiding (doch slechts in de beoefening) der bijzondere vakken van genees- en heilkunst, Te *Amsterdam*, bij C. G. SULPKE, 1842. blz. 13 en 14.

sten worden toegekend, terwijl men ook daardoor zoo veel te minder tegen deze operatiën als het ware schijnt op te zien.

Dit dan is gewis, niet alleen voor de lijders maar ook voor den praktischen beoefenaar, die zich aan dit vak heeft toegewijd, eene bemoedigende opmerking, dat men steeds eene zoo toenemende bevordering en verbetering mag waarnemen; terwijl wij aldus door andere geleerden voorgegaan, tevens ons zelve in staat bevin- den, om mede weder iets te kunnen bijdragen; en hoe bevredigend is het alsdan, indien ook andere kunst- oefenaren dergelijke pogingen welwillend erkennen en zij door de openbare meening alzoo gunstig worden opgenomen.

Het is genoeg bekend, hoe belangrijk de genees- en heelkunst der oogen in andere landen geacht wordt; alom zijn leerstoelen en inrigtingen tot de oogheelkun- dige *clinica*, overeenstemmend met den stand der we- tenschap, ter bevordering en naar de waarde der kunst ingesteld en opgericht, en wordt aldus deze tak der wetenschap afzonderlijk en door in deze kunst erva- rene en beroemde artsen onderwezen.

En was het niet *Nederland*, waarvan gezegd kan worden, dat weleer de wetenschap van uitging, ten minste zoo als ik reeds in mijn *geschiedkundig overzigt, omtrent de heerschende en voorkomende oog- ziekten in Nederland* (1) heb opgemerkt? Zoo zijn door BOERHAAVE niet alleen, in het jaar 1708, de eerste lessen in de oogheelkunde gegeven, maar ook, vol- gens de handschriften van Dr. J. R. ZWINGER, door

(1) Bladz. 43, te Amsterdam bij A. VINK, in het jaar 1827 uitge- geven.

ALBRECHT HALLER, HEISTER en anderen bijgewoond; en waarvan de zoo scherpzinnige *Weener* hoogleeraar J. A. SCHMIDT, in zijne lessen over de ziekten der oogen, gezegd heeft, dat BOERHAAVE hierdoor zijne ambtgenooten het spoor wilde wijzen, om met hooger ernst zich het verzuimde zintuig en de ziekten der oogen aan te trekken. Naderhand deed, voor zoo verre mij bewust is, zulks in Nederland alleen Professor B. S. ALBINUS, die in 1720, in de plaats van den Hoogleeraar RAU, in het vak der *ontleed- en heelkunde* te *Leijden* beroepen, doch in het laatst van zijn leven vervolgd werd. Het blijkt immers uit zijne lessen, volgens de *Dictata in Chirurgiam*, welke ik in mijne boekverzameling bezit, dat ALBINUS toen meer uitgebreid *de Morbis oculorum* en vooral *de Fistula lacrymali, de Cataracta et de Extractione Cataractae* heeft gehandeld; terwijl, zoo als ik dit onlangs herinnerd heb (1), zulks door PETRUS CAMPER, in het jaar 1768 te *Groningen* is nagevolgd.

DOCTOR VAN ONSENOORT, die bij zijn leven dit manuscript bezat, en als wetenschappelijk oog-arts eene buitengewone waarde daaraan hechtte, was het, die over dit handschrift van den grooten CAMPER aldus gesproken heeft; wij willen zulks hier, om de belangrijkheid van het manuscript, herhalen: « Deze weinig bekende arbeid
« van onzen zoo beroemden Landgenoot, die alle blij-
« ken draagt, door den inhoud en aangehaalde om-
« standigheden, van echtheid, en welken ik aan de
« hooge regering heb voorgesteld voor 's Rijks kosten
« te laten drukken, om denzelven aan de vergetelheid

(1) Men vergelijke mijne raadgevende waarschuwing, tot behoud en bewaring van het gezigt, in 1842 bij S. DE GREBBER te *Amsterdam* uitgekomen, bladz. IX en 66.

« te ontrukken, bevat eenen bijzonderen schat van waar-
 « nemingen, die den stempel dragen, van die naauw-
 « keurige gezetheid, welke in de schriften van dezen
 « allezins beroemden geleerde doorstralen. Ik wil mij
 « slechts bepalen, om den inhoud bij wijze van register
 « hier aan te geven, ten einde te doen zien, op welke
 « wijze de schrijver zijn onderwerp, hetwelk hem zoo
 « zeer toevertrouwd was, verdeeld en afgehandeld heeft.”

« ELENCHUS GENERALIS, PRAEFATIO.

Pars prima de Oculorum fabrica.

Sectio prima externas oculi partes complectitur.

—— altera Bulbum oculi cum suis musculis et nervis exhibet.

Sectio tertia oculi humores et canalem Petitionum etiam generalia de visione comprehendit.

Pars secunda de oculorum morbis.

Sectio prima, de superciliorum, palpebrarum et ciliarum vitiis.

Sectio secunda, vitia canthi majoris oculi.

—— tertia, adnatae et corneae vitia.

—— quarta, oculi interni affectus.

—— quinta, vitiatus visus.

—— sexta, remedia in oculorum morbis usitata.”

« Dit alles is met panteekeningen en schetsen verge-
 « zeld, die het ziektekundige zoowel als het operative
 « van het oog en deszelfs omgevende deelen, aantoonen
 « en ophelderen, en men vindt daarin reeds de beschrij-
 « ving van vele gebreken, voorstellen, wenken, kunst-
 « bewerkingen enz., welke velen als oorspronkelijk ei-
 « gendom elders hebben willen doen voorkomen.” (1)

(1) A. G. VAN ONSENOORT, geschiedenis der oogheekunde, te Utrecht bij N. VAN DER MONDE, 1838, bl. 18 en 19.

De beroemde oogarts Dr. F. A. VON AMMON te *Dresden*, door de geschriften van Dr. VAN ONSENOORT van dit handschrift van CAMPER kennis dragende, achtte hetzelfde mede voor de wetenschap niet minder belangrijk; trouwens het verdient wel eens het licht te zien, en, ten nutte der oogheekunst als ook ten bewijze dat er in Nederland altijd bekwame mannen geweest zijn, die een zoo belangrijk onderwerp naar waarde hebben kunnen onderzoeken en weten voor te staan, bekend te worden gemaakt; waarom VON AMMON aldus van oordeel was, en ieder voorstander der oogheekunst zal met hem instemmen en insgelijks zeggen: *PETRUS CAMPER war ja wie GÖTHE mit grossem Rechte sagt (Gesammte Werke, Band 50, p. 223.) ein Mann von ganz eigenem Beobachtungs — und Verknüpfungs-Geiste, der mit dem aufmerksamen Beschauen zugleich eine glückliche Nachbildungsgabe verband, und so durch Reproduction des Erfahrenen dieses in sich selbst belebte, und sein Nachdenken durch Selbstthätigkeit zu schärfen wusste!*

Möge die holländische Regierung Herrn VAN ONSENOORTS literarischen Wunsch erfüllen! Sollte dieses jedoch nicht geschehen, so hat Refer. zu den ausgezeichneten holländischen Buchhändlern das Zutrauen, das sie eine solche Gelegenheit nicht ungenützt vorüber gehen lassen werden, unserer Zeit zu zeigen, das sie nicht blosse Kaufleute sind, sondern dass es ihnen auch an Förderung der Wissenschaft liegt. Es kan übrigens bei CAMPERS grossem Nachruhm das Uebernehmen gar keiner Gefahr ausgesetzt sein, wenn kein Honorar verlangt wird! Vielleicht ruft Herr VAN ONSENOORT seine Bücher verlegende Landsleute auf

zum patriotischen Wetteifer! Wäre das ohne Erfolg, so würden sie am Ende von ihren deutschen Collegien durch guten Willen übertroffen zu werden, der Schande ausgesetzt sein." (1)

Daar wij thans alleen de openbare lessen over de ziekten der oogen, die in vroegere jaren gegeven zijn, in aanmerking nemen, zoo is het nog maar alleen van Doctor VAN ONSENOORT, dat ik weet melding te maken, en het is bekend, dat deze, zoo voor de oogen-geneeskunde geijverd hebbende arts de geschiedenis der oogheelkunde (2) ten onderwerp heeft genomen, bij het openen der lessen over de oogziekten in den jare 1818 aan de Hoogeschool en het Rijks Groot Militaire Hospitaal te *Leuven*, hetwelk, volgens besluit van Z. M. den Koning van den 20^{en} Maart 1817, vereerend aan hem opgedragen was, en welk handschrift of *Cours des Maladies des Yeux* in 1819–1820 door hem gegeven, almede in mijne *ophthalmologische* boekverzameling bewaard wordt.

De vroeger zoo blijkbare en bekende behoefte aan behoorlijke en wetenschappelijke opleiding tot de oogheelkunde in Nederland, maakte het alzoo noodzakelijk, om, ter verkrijging van de zoo noodige kennis en ervaring, zich buitenslands te begeven; waarom gewis die artsen, welke door privaat onderwijs eenigzins in die behoefte hebben voorzien, zich uit dien hoofde des te meer verdienstelijk hebben gemaakt; ondertusschen

(1) Dr. F. A. VON AMMON, Monathsschrift für Medicin, Augenheilkunde und Chirurgie etc. Ersten Bandes Sechster Heft. *Leipzig*, 1838, pag. 660 und 661.

(2) In den jare 1838 te *Utrecht*, bij N. VAN DER MONDE uitgekomen.

hebben weinigen zich, voor zoo verre mij bekend is, daarin onderscheiden. Wij vermeten ons niet alles daaromtrent te kunnen mededeelen. Dit is evenwel zeker, dat de zoo te regt beroemde geneesheer W. F. BÜCHNER, die, zoo als over bekend is, door zijn *geneeskundig handboek* voor beginnende kunstoefenaren, zich niet alleen zeer verdienstelijk heeft gemaakt, maar ook door zijne *privaat-lessen* en zijn *geschrift* over de *oogontstekingen*, alsmede zijne practische kennis en ervaring in dit vak, (men houde hier mijn oordeel ten goede), eene bijzondere onderscheiding verdient.

Ofschoon ik wel is waar, buiten Doctor VAN ONSEN-OORT voor als nog geene bijzondere melding heb gemaakt, van hetgeen andere nederlandsche militaire artsen ter bevordering der oogheelkunde hebben bijgedragen, zoo is het evenwel den Nederlandschen letterlievenden beoefenaren der *ophthalmiatrie* te wel bekend, hetgeen ALEXANDER, BECKERS, CROISSANT, DONDEERS, GObÉE, KERST, NINABER, QUARIN WILLEMIER, SNABILIÉ en anderen door hunne ooggeneeskundige kennis en ervaring zoowel als letterkundige bijdragen in deze bijzonder gedaan hebben, en daardoor zich verdienstelijk hebben gemaakt.

Vroeger hebben wij een geschiedkundig overzicht omtrent de heerschende en voorkomende oogziekten in Nederland gegeven, en daarin hetgeen, wat weleer aan gaande de oogheelkunst en hare beoefenaren had plaats gehad, naauwkeurig medegedeeld, benevens tabellarische overzigten ten opzichte van 1450 arme en behoeftige ooglijders, door mij gratis behandeld, in vijf tabellen begrepen en dienende tot eene *ophthalmologische* bijdrage der geneeskundige *topographie* van *Amsterdam*; alsmede een overzicht omtrent de operatiën van de

graauwe staar, welke door mij, als *stads operateur van de Cataract*, in het *St. Pieters Gasthuis* alhier, van den 26^{en} April 1811 tot 8 October 1825 verrigt zijn, aan 111 personen (1), en aan 181 oogen, waarvan 83 personen geheel, 18 gedeeltelijk of met één oog hersteld zijn en 10 het gezigt niet herkregeu hebben; al hetwelk blijkbaar is uit de beoordeelingen in de *Algemeene Konst- en Letterbode* van het jaar 1827, N°. 31, 3 Augustus, en de *Vaderlandsche Letteroefeningen* voor November 1827, N°. XIV. en December N°. XV., alsmede in het *Algemeen Letterlievend Maandschrift*, 1827, elfde deel, zestiende stuk, *Geneeskundige Bijdragen*, tweede deel, *Rotterdam ALLARD* 1828, bl. 13, 17, en zoo algemeen allergunstigst is opgenomen.

Dat men ook in andere landen veel prijs stelt op hetgeen hunne landgenooten voortbrengen, blijkt uit hetgeen elders bestaat, en door aanmoediging voortgebracht en gedaan is; dit is nog onlangs ten overtuigendste gebleken door het voorstellen van de volgende vraag, door den *Cercle medico-chirurgical* te *Brussel*, om beantwoord te worden voor 1 Julij 1843.

Welke diensten hebben de Belgische Geneeskundigen aan de Ophthalmologie bewezen, van de vroegste tijden tot den eersten Januarij 1843?

Het was deze Maatschappij, die mij de eere deed van mij in hare vergadering van den 19^{en} December 1842, tot corresponderend lid van haar genootschap te benoemen.

Om dit onderwerp geheel af te doen, geloof ik niet beter en onpartijdiger dan met het volgende te kunnen besluiten, als door *Doctor van Onsenoort* in zijne ge-

(1) Waaronder 32 mannen en 72 vrouwen, 4 jongens en 3 meisjes.

geschiedenis der oogheekunde in 1838, gezegd: « In
 « Nederland wordt deze tak der wetenschap aan de
 « Hoogeschole in vereeniging der Heekunde onder-
 « wezen, zoo als te *Leijden* door BROERS, te *Utrecht*
 « door SUERMAN, te *Groningen* door SEBASTIAN, terwijl
 « in *Amsterdam* TILANUS, met dit onderwijs voor de
 « kweekelingen voor *stedelijke* en *plattelands heelmee-*
 « *ters*, belast is, en buitendien door verschillende man-
 « nen van naam de oogheekunde in Nederland wordt
 « uitgeoefend, waaronder wij willen brengen MENSERT,
 « HAAN, WACHTER, HENDRIKS, LOGGER de vader en anderen
 « meer. Hoezeer wij niet in het gevoelen deelen, dat
 « de leer der oogziekten en gebreken, van de Heel- en
 « Geneeskunde moet worden afgescheiden, zoo zijn wij
 « echter van oordeel, *dat niets de voortgangen der*
 « *kunst meer bevordert, dan derzelver takken afzon-*
 « *derlijk te onderwijzen.* Het is wel niet mogelijk
 « dat de geheele omvang der Heekunde, door eenen
 « en denzelfden leermeester kan worden gedoceerd, zon-
 « der de grenzen der kunst verre achter zich te laten,
 « en het ware doel te missen, namelijk: goede leerlin-
 « gen te vormen, hetwelk vooral betreffende de oog-
 « ziekten en de operatiën daartoe gevorderd, uit een
 « Genees-Staatkundig oogpunt beschouwd, van het
 « hoogste belang is (1), en welker afzonderlijke studie
 « alleen eenen menschen leeftijd benoodigd heeft.” (1)

Het beantwoorden der vraag, zegt BEGER (2) te regt, « of

(1) A. G. VAN ONSENOORT, Geschiedenis der Oogheekunde, bladz. 39—40.

(2) Zie: dass Auge von dem Standpuncte der medicinal Polizei betrachtet von Dr. J. H. BEGER, practischen Artze und Augen-Artze in Dresden. Heidelberg und Leipzig, 1836.

« de staat behoefte heeft aan inrigtingen, de genezing
 « van oogziekten en blinde personen, en het onderrigt
 « van jonge geneeskundigen in eene grondige kennis
 « en behandeling der oogziekten ten doel hebbende,
 « kan wel aan geene zwaarigheid onderworpen zijn,
 « wanneer wij eenen blik werpen op den weldadigen
 « inyloed, die de reeds bestaande inrigtingen van dezen
 « aard op de uitbreiding en den voortgang der genees-
 « kundige kennis, en met deze op het welzijn der lij-
 « dende menschheid tot nu toe hebben uitgeoefend.”

« De meeste Duitsche Hoogescholen zijn thans in het
 « bezit van inrigtingen voor oogzieken. De eerste de-
 « zer werden door BEER te *Weenen*, (1) en G. A.
 « RICHTER te *Göttingen* daargesteld; te *Berlijn*
 « stichtte VON GRAEFE een klinisch, heilkundig
 « instituut voor de oogheilkunde (2). Zoo ook werd in
 « het jaar 1816, door RUST (3) eene inrigting voor
 « oogheilkundige kliniek opengesteld in de *Charité* te
 « *Praag* (4). *München*, *Breslau*, *Halle*, *Bonn*,
 « *Würzburg* (5), *Heidelberg* (6), *Leipzig* enz. mo-
 « gen zich op dergelijke inrigtingen beroemen.”

(1) Men vergelijke daarover het besluit der Oostenrijksche regering van den 23^{en} Nov. 1812, in de *Medicin. Jahrbücher des K. K. Oesterreich. Staates*, Bd. II. St. I. S. 8—11.

(2) Verg. Jahresbericht über das Klinische, Chirurgisch augenärztliche Lehrinstitut der Universität zu Berlin; von C. F. GRAEFE, Berlin, 1816.

(3) Zie deszelfs *Magasin für die Gesamte Heilkunde*, III. 1. 1817, de inaugural rede.

(4) Jahresberichte der Augenklinik zu Prag, von J. N. FISCHER.

(5) J. B. VON SIEBOLD, *Geschichte und gegenwärtige Einrichtung des Chirurgischen Klinikums im Julius Hospitale zu Würzburg*, Würzb. 1814.

(6) Jahresbericht des Chirurgisch Ophthalmologischen Klinikums von CHELIUS.

« Ook in andere rijken, voornamelijk in *Groot-*
 « *Brittanje* bestaan inrigtingen voor oogheelkundige kli-
 « niek, wier organisatie met den voortgang der weten-
 « schap overeenkomstig is; zoo werd in het jaar 1806
 « door SAUNDERS eene kliniek voor ziekten van het oog
 « en van het oor gesticht, (*London dispensarium for*
 « *the care of diseases of the eye and the ear*), die
 « thans onder leiding van LAWRENCE en TYRNEL (*the*
 « *London ophthalmic infirmary in Moorsfield*) staat;
 « en in 1817 eene andere dergelijke instelling, tegen-
 « woordig onder opzicht van GUTHRIE en FORBES (*Royal*
 « *Westminster infirmary for diseases of the eye,*
 « *Wozylen bonestreet Peccadilly*) zich bevindende; te
 « *Edimburg* en te *Dublin* zijn mede zoodanige inrig-
 « tingen aanwezig. In sommige steden van *Italie*,
 « *Rusland*, *Hongarije* enz. bestaan voortreffelijke in-
 « rigtingen van dezen aard. Slechts *Frankrijk*, dat
 « immer het tooneel der kwakzalvers en bedriegers was,
 « bleef tot voor weinige jaren bij de genoemde rijken
 « geheel ten achteren. Men vindt er wel is waar, te-
 « genwoordig nog geene bepaalde klinische inrigtingen
 « voor het onderrigt in de theoretische en practische oog-
 « heelkunde, dewijl men dit vak nog gedeeltelijk als
 « een onderdeel der heelkunde en daaraan onderge-
 « schikt beschouwt, en daarom de oogzieken in de
 « hospitalen onder de zieken der heelkundige afdeelin-
 « gen plaatst; doch men mag niet ontkennen, dat
 « men in den laatsten tijd eenen dieperen blik in de
 « natuur van het oog en zijne ziekten slaat, en men
 « dit werktuig, in zoo verre de bestaande hospi-
 « talen dit veroorloven, met meerdere zachtheid en
 « verschooning behandelt. Eenige instellingen te *Pa-*

« *rijs*, vroeger door GUILLIÉ, thans door SICHEL en CAR-
 « RON DE VILLARDS, aan het klinisch onderwijs toege-
 « wijd, kunnen wegens hare gesteldheid, niet aan alle
 « eischen voldoen.”

Van Nederland, waarvan, zoo als wij hier hebben aangetoond, weleer konde gezegd worden, dat de wetenschap, als het ware is uitgegaan, of waar ten minste de eerste academische lessen door BOERHAAVE gegeven zijn, wordt nu niet meer gesproken. Hoezeer het mogelijk is, dat de onbekendheid van den buitenlander met de Nederlandsche taal hiervan de reden kan zijn, en wij zulks gaarne daarvoor willen houden, zoo is het nogtans den beoefenaren der oogheelkunde bij ons maar al te zeer bekend, hoe treurig het hier te lande met de uitoefening der ooggenees- en heilkunst gesteld is. In der daad, de redactie van het Nederlandsch Lancet, heeft onzes inziens dienaangaande onbewimpeld opgemerkt, en wie zoude zulks niet toestemmen en met haar zeggen:

« De ziekten van het oog, een der edelste zintuigen
 « van den mensch, schijnen thans ten deele eene prooi
 « van menschen, welke uit den aard hunner betrek-
 « king er zich niet mede behoorden te bemoeijen. Men
 « kan vooraf reeds verzekerd zijn, dat zij de noodige
 « kundigheden missen, welke een volstrekt vereischte
 « zijn, om oogziekten en gebreken behoorlijk te behan-
 « delen. De kunst verlangt afzonderlijke leerstoelen op-
 « gerigt te zien, om als bij uitsluiting bekwame man-
 « nen te vormen, die zich meer bijzonder aan dezen be-

(1) Men verg. mijn Bericht aus Paris: über die Wiedergeburt der Augenheilkunde Frankreichs, in VON AMMON's Zeitschrift für die Ophthalmologie, Bd. IV. St. 3 en 4, S. 413. fig.

« langverdienenden tak der Geneeskunde zullen wijden,
 « en — nagenoeg iedereen waant zich in staat, ziekten
 « en gebreken van het oog te kunnen behandelen, en
 « tast maar stoutweg toe!” (1)

Wat zullen wij hier ter verdediging aanvoeren, men weet te wel wat hier nog te wenschen overblijft, en voorwaar de deugdelijke uitoefening der ooggenees en heilkunst bevat een zoo belangrijk onderwerp der kunst, en is vooral voor diegenen, welke blind en aan het gezigt lijdende zijn, van een zoo groot belang te achten, dat het wel als gepast mag gehouden worden, dat men daaromtrent op verbeteringen hoopt, en dat men zulks onder de algemeene aandacht brengt en bijzonder aan de zorg der hooge regering meer en meer aanbeveelt; opdat door meerdere aanmoediging dit onderwerp ten nutte der lijdende menschheid, eenen meer wenschelijken en meer waardigen toestand verkrijgen moge.

Ondertusschen, als wij de stukken, betreffende de herziening der geneeskundige wetten en verordeningen enz., in 1841 en 1842 te *'s Gravenhage* uitgegeven, inzien, wordt daarin geen woord noch van ooggenees- of heilkunde, noch van inrigtingen tot praktische opleiding van jonge geneeskundigen voor de oogheilkunde gesproken, maar alleen bladz. 66 voorgesteld, om het besluit van 6 Augustus 1821, omtrent het examen van oogmeesters, op te heffen.

Het is dan ook buiten kijf, met de zoo noodige herziening der geneeskundige staatsregeling, als het over het geheel met alle veranderingen en verbeteringen ge-

(1) Nederl. lancet, N°. 5, November 1842, bl. 313.

steld is en gaan kan; dit hebben wij dan ook reeds elders opgemerkt, de een wenscht te behouden, en de ander wil hervormen, zelfs geheel hervormen. Zeer juist heeft de Hooggeleerde schrijver in het *Nederlandsch Lancet*, over den invloed van den geest des tijds op de geneeskunde sprekende, gezegd: « Er is of schijnt « eene behoefte aan hervorming in de geneeskunde te « zijn. Zij is eene dochter van den tijd (*Medicina « temporis filia*) en de geest des tijds weet nagenoeg « van niets als van hervormingen.”

Trouwens wie zal niet toestemmen, dat het eene allermoeijelijkste taak is, om goede wetten te maken en slechte te verbeteren? dat men dan ook daarmede niet te overhaastende, maar met bedaard overleg te werk ga en niet te spoedig beslisse. Men vergunne mij hier te herinneren hetgeen een hooggeacht lid der Staten-Generaal, de Edelmogende Heer M. F. v. D. POLL van *Amsterdam*, in het jaar 1828 in het openbaar opgemerkt en gezegd heeft: « Sedert 25 jaar heeft de zucht om « alles te sloopen, maar al te veel veld gewonnen, en « men zoude toch vooraf behooren te weten, of het « nieuwe gebouw ons tegen het geweld der mensche- « lijke driften zal kunnen beveiligen.”

Mijns inziens heeft ook de bovengemelde schrijver over den invloed van den geest des tijds op de geneeskunde, zeer juist en geheel overeenstemmend met mijne meening gezegd: « Slechts vooringenomenheid met het « tegenwoordige, gebrek aan geschiedkundige kennis « en het gemis van behoorlijke ondervinding kan zulke « denkbeelden (van geheele hervormingen) koesteren, « die door eene verhitte verbeelding nog meer opge- « wonden worden, om ze gehuld in eenen vloed van

« woorden , eindelijk ter misleiding van zichzelve en
« ter begoocheling van anderen te doen strekken.

« Gaan zulke redeneringen uit van de bekende al-
« leenspraak van HAMLET *zijn* of *niet zijn* , met toe-
« passing op *goed* of *niet goed* , dan schijnt de zaak in
« de Theorie gewonnen.

« De ondervinding leert evenwel , dat de praktijk
« zoowel in het menschelijk leven als in de geneeskunde
« tot dus verre nog niet zoo geheel daarmede overeen-
« stemt als dit wel noodig ware.” (1)

Als men intusschen de zaak wel bedenkt en over-
weegt , wat de ooggenees- en heilkunst (*Ars oph-
thalmiatria*) in zich bevat , dan moet men met het
voorstel , om het examen voor oogmeesters af te schaffen ,
wel instemmen ; er behoort echter iets doeltreffender in
de plaats te komen , en hoe zoude men dit ook anders
kunnen meenen ; nademaal de zorg voor de gezond-
heidstoestand der ingezetenen afhangt van de behoorlijke
uitoefening der *onderscheidene geneeskundige vakken* ,
waarvan de ooggeneeskunst geen gering onderwerp
uitmaakt. Daar dit alles het voornamen doel / ter
verbetering insluit , zoo mag men ook te regt des-
wege verbetering verwachten , en wel te meer , daar
een ieder erkennen zal , dat het voorwerp eener genees-
kundige staatsregeling de dierbaarste belangen der mensch-
heid omvat en over het lot van velen moet beslissen.

Daar het bewezen is , dat de meeste oogziekten door
inwendige oorzaken ontstaan en voor *symptomatische*
gebreken gehouden worden , en het overige door opera-

(1) Men leze verder gemeld artikel , over den invloed van den
geest des tijds op de geneeskunde , Nederlandsch Lancet , 3° Jaarg.
N°. 1 , bladz. 1—12.

tiën en handdadige hulp moet behandeld en genezen worden, en alzoo als van zelf eene scheiding ondergaat, en dus gedeeltelijk als *Medisch* en gedeeltelijk als *Chirurgisch* beschouwd moet worden, en nademaal geen *Medicus* of *Chirurgus* op zich zelf, ten minste zoo zij geene *Chirurgiae* Doctoren zijn, dit vak in zijn geheel kan of mag uitoefenen, zoo is het vreemd, dat men niet Academisch zulk eenen graad, zoo als in andere landen, en wel dien van *Medicin—Oculiste, of Oog—Doctor, Oogarts, Ophthalmologiae Doctor* verleent, al hetwelk zoowel theoretische kunde als praktische ervaring vordert. Daar het laatste gewis door geene studie alleen te verkrijgen is, en zulks als maar al te waar ook elders aldus begrepen wordt, zoo heeft men ook in andere landen, zoo als wij al reeds aangetoond hebben, door praktische leerscholen behoorlijk daarin voorzien.

In hoe verre intusschen de oogheekunde een afzonderlijk vak uitmaakt, deswege heeft Doctor VAN ONSENDOORT, een zoo beroemd Nederlandsch Oogarts, zich eenigzins dubbelzinnig doen hooren en gezegd: « Of-
« schoon wij de oogheekunde afzonderlijk beschouwd
« en voorgedragen hebben, zoo willen wij dezelve even-
« wel daarom niet van het geheel afscheiden. Het is
« een tak (even als de verloskunde) van eene en dezelf-
« de wetenschap, die zoowel den genees— als heel-
« kundige dient eigen te zijn, om door hem gezamenlijk
« te worden uitgeoefend; doch die slechts, uit hoofde
« van deszelfs gewigt en uitgebreidheid, de afzonder-
« lijke voordragt veroorlooft, zoo niet noodzakelijk
« maakt.” Het is ondertusschen niet twijfelachtig, als men zijne geschriften geheel overziet, hoe hij over dit

onderwerp gedacht heeft; terwijl hij insgelijks zich aldus heeft uitgedrukt: « Het werktuigelijke gedeelte er
« van behoort aan hem, die daartoe de meeste geschikt-
« heid aan den dag legt, en daarbij ook de meeste
« handigheid paart, welke door de ondervinding en
« oefening verkregen en gewaarborgd is.”

Terwijl hij zijn eigen gezegde: « *vergeten wij nim-*
« *mer dat in geen tak der wetenschap of kunst de*
« *ondervinding door de voorzigtigheid geleid, zoo zeer*
« *benoodigd is, dan in dien, welke ten doel heeft*
« *de kennis en genezing der oogziekten en gebre-*
« *ken,*” tot *Motto* voor zijn eigen werk gekozen heeft.

Insgelijks is het ook maar al te waar, en gewis met eigene overtuiging, dat de zeer verdienstelijke geneesheer G. J. Pool, Doctor in de genees- en heelkunde, bij de vertaling en de uitgave van het leerboek der oogziekten van ALEX. JOS. CHELIUS, in zijne voorrede voor gemeld werk, zich aldus deed hooren: « Want ofschoon
« de gezigtswerktuigen als integrerende deelen van het
« ligchaam moeten beschouwd worden, wier gebreken
« en afwijkingen den Geneeskundigen niet onbekend
« behooren te zijn, en hoewel het mij sedert bijna 20
« jaren aan geene gelegenheid ontbroken heeft, om ver-
« schillende oogziekten waar te nemen en te leeren be-
« handelen, zoo durf ik mij echter de eigenschappen
« van eenen Oculist niet toe eigenen, bijaldien daartoe
« ook vaardigheid tot het doen van alle oog-operatiën
« (hoezeer op zichzelve den oog- arts niet uitmakende)
« gevorderd wordt.” (1)

(1) Genees- en Heelkundig handboek over de oogziekten enz., I. Deel. Te Amsterdam C. G. Sulpke, 1839. Voorrede, bladz. VI.

Meer duidelyk heeft de beroemde Duitsche oog—arts Dr. AUGUST ANDREAE te Maagdenburg gezegd: *Die Lehre von der Erkenntniss und Cur der Augen* (Ophthalmiatrik) wurde schon längst als ein einzelner Zweig der Heilkunde besonders bearbeitet. Sie verdiente diese Aufmerksamkeit theils durch ihre Wichtigkeit und ihren Umfang, theils durch eine Menge von Kenntnissen und Fertigkeiten, welche ihr vor der übrigen Heilkunde eigenthümlich sind.” (2). En verder zegt hij: *Endlich haben auch die operative Eingriffe in das Auge, wegen des Baues, der Zartheit, Feinheit und Beweglichkeit des Organes, etwas ganz Eigenthümliches, von den Operationen am ganzen übrigen Körper Abweichendes. Sie erfordern nicht nur ein eigenes Studium, einen eignen Apparat, sondern auch ganz besondere Eigenschaften von Seiten des Künstlers, ausser dem scharfen Auge noch eine besonders fein fühlende und eben so zart als sicher wirkende Hand, welche der feinsten Bewegungen Meister ist.*

En niet alleen dat ANDREAE zich aangaande het operative gedeelte der oogheilkunde aldus uitte, laat ons ook hooren wat hij over het geheel over dit onderwerp gedacht en gezegd heeft: *Es giebt wenige Leiden des Auges, die wir nicht, bei einiger Uebung, äusserlich, zu erkennen im Stande wären. Bei den meisten giebt der Augenschein die wesentlichsten Bestandtheile der Diagnose, und verräth selbst, wie bei der Augenentzündung, ihre Ursachen und das gleichzeitigen Leiden des gesammten Körpers.*

(2) Dr. AUGUST ANDREAE, Grundriss der allgemeinen Augenheilkunde, Magdeburg A°. 1834. — Einleitung: Eigenthümlichkeit der Augenheilkunde als Wissenschaft und Kunst.

Der andere Vorthail, welcher sich der Augenheilkunde darbietet, besteht darin, dass wir das kranke Organ mit unsern Heilmitteln unmittelbar erreichen können. In gleichem Grade wie das Auge erfreut sich kein anderes Organ von solcher Wichtigkeit dieses Vorzuges bei seinen Krankheiten. Zu den meisten innern Organen gelangen wir nur auf Umwegen, namentlich erst durch Vermittelung des Speisekanals und des Blutsystems. Wir müssen hier auf Speisekanal und Blutsystem Einflüsse anbringen, die ihnen von Natur fremd und zuwider sind, und wir machen sie krank um dadurch das Leiden eines andern Körpertheils zu heben. Wir heilen also die Krankheit eines Organs auf Kosten anderer, vielleicht des ganzen Organismus. Bei dem Auge verhält es sich anders. Sehr viele Mittel stehen uns zu Gebote, welche wir den Krankheiten desselben unmittelbar entgegensetzen können, und ohne erst ein anderes Organ zur Vermittelung in Anspruch zu nehmen. Diese örtlichen Augenmittel gewähren den Vorthail: einmal dass wir ihre Einwirkung genauer berechnen und abmessen können, indem dieselbe nicht erst mittelbar von der Thätigkeit anderer Organe abhängig ist und dadurch nicht getrübt werden kann: Zweitens, dass nicht andere Organe oder Systeme dadurch erkranken, und an die Stelle des Augenübels ein anderes vielleicht bedeutenderes Leiden des Körpers tritt. Es gibt wenige Augenkrankheiten, wo wir die Heilung nicht durch örtliche Mittel unterstützen, und vervollständigen können: einen bedeutenden Theil der Augenkrankheiten bekämpfen wir ausschliesslich mit örtlichen Mitteln, und es lässt sich hoffen, dass die

fortschreitende Kunst den Weg finden werde, die meisten idiopathischen Augenkrankheiten lediglich auf directem örtlichen Wege zu heben. Immer bleibt es Hauptregel, niemals allgemeine Mittel anzuwenden, so lange man mit örtlichen ausreicht, um nicht ohne Noth den ganzen Körper zum Leidensträger für das Auge zu machen. Das Auge hat seine eigenthümliche Reitzempfindlichkeit; es ist gegen die meisten Reitze empfindlicher, als andere mit der Aussenwelt unmittelbar in Berührung kommende Flächen. Besonders ist es überaus empfindlich gegen mechanische Einwirkung, selbst mehr noch als wunde Flächen, die man ungestraft mit Leinwandfäden bedekt. Doch giebt es Reitze, welche von dem Auge weniger empfunden werden, als von andern, sonst viel unempfindlichern Organen. — Einige Mittel bringen im Auge ganz andere Wirkungen hervor, als in andern Theilen des Körpers; so z. b. stört das Opium, auf den Speisekanal angebracht, die Ernährungsthätigkeit, im Auge beschleunigt und bessert es den Stoffwechsel. So wie die Lungen nur Mittel in Gasgestalt ertragen, so erfordert auch die besondere Reitzempfindlichkeit des Auges eigenthümliche Formen für die äussern Heilmittel.

Men leze verder over dit belangrijk onderwerp de verhandeling van Dr. HEINRICH BRUNO SCHINDLER: *Die neusten Richtungen der Augenheilkunde* (1).

Het is nogtans geenszins algemeen, dat men eene

(1) Dr. F. A. VON AMMON, Monatschrift für Medicin, Augenheilkunde und Chirurgie. Zweiten Bandes, erstes Heft (1839), January und February, Pag. 1—12.

zoodanige meening voor de oogheelkunst heeft opgevat. Integendeel velen achten de *ophthalmo-therapia* wel als een belangrijk onderdeel der geneeskunst, maar begrijpen echter dat het, als geheel tot de genees- en heelkunst behorende, daarvan ook niet gescheiden behoort te worden, en vooronderstellen zelfs in ieder arts en heelmeeester de eigenschappen, welke men vermeent, dat een oog-arts noodzakelijk eigen behooren te zijn. Men wil ondertusschen wel toestemmen, dat de *therapie* der oogziekten meer volmaakt en gevorderd is, dan die van eenige andere ziekte; het is nogtans eene ontegensprekelijke daadzaak, dat velen dikwijls ondoordacht en door onvolledige kennis, ten onregte het talent van operator en de bekwaamheid van oog-arts als afgescheiden van het geheel, gering achten, en vooral het operatieve gedeelte der oogheelkunst, wel eens als eene zoogenaamde handigheid en kunstvaardigheid, welke men als aangeboren, of als eene bekwaamheid, welke men door oefening verkrijgen kan, willen beschouwen. Toestemmende, dat een *aangeboren* of *ingeschapen* aanleg als operator, door goede gelegenheid en naarstige beoefening meer en meer ontwikkeld en verbeterd wordt, en aldus in bekwaamheid toeneemt, zoo vermindert zulks evenwel de waarde van het vak niet. Wel beschouwd past het ook niet, dat men zich op het bezit van een zoodanig voorregt of aangeboren aanleg tot verrigting van zoo fijne en teedere operatiën, laat voorstaan; trouwens wie zal ook bij eene billijke en wel gezinde beoordeeling het anders kunnen denken? desniettemin, wie zal er niet mede instemmen, dat het zelfs den schrandersten, vernuftigsten, kundigsten niet geoorloofd is, om op zijne verstandsgaven en bekwaamheden, die even-

zeer uit een aangeboren aanleg haren oorsprong hebben, hoogmoedig te wezen? Evenwel eene zoodanige minachting omtrent eens anders talent, kan wel in deze evenmin als in andere bekwaamheden vreemd zijn; want is er wel een naam, eene vermaardheid of bekwaamheid zoo onbepaald gevestigd, dat die niet aan miskennen, aan het oordeel van onwetenden en aan den laster van kwaadwilligen is blootgesteld?

Waartoe dan, mag ik vragen, kan die geringachting dienen, daar zulks in zich zelf reeds de minderheid en kleingeestigheid aantoonst van diegenen, welke zich tot deze opmerking bevoegd wanen. Trouwens BOILEAU heeft te regt gezegd: « Het valt gemakkelijk te bedillen, maar op zichzelf is de kunst moeilijk; » ook zegt het aloude Nederlandsche spreekwoord: *beter doen is meerder kunst.*

Dat het vroeger in Duitschland en voor de oprigting van oogheeskundige leerscholen aldaar, niet beter dan hier moet zijn geweest, kan men gemakkelijk nagaan wanneer men zich herinnert, dat de Hoogleeraar ADAM SCHMIDT bij zijne oogheeskundige voorlezingen, zich veroorloofde aldus te spreken: « *Nog steeds meent ieder*
« *geneesheer genoeg gedaan te hebben, wanneer hij*
« *slechts van het vak der oogheeskunde een algemeen*
« *overzicht heeft; het bijzondere zal wel van zelf*
« *komen.* »

« *Nog steeds gelooft de Heelmeester, dat hij veilig*
« *de hoofdstelregels der grovere heeskunde kan over-*
« *dragen op de teeder gevormde deelen van het oog,*
« *en dan eerst stemmen beiden toe, dat zij geene oog-*
« *artsen zijn, wanneer de ziekte reeds eene stellige*
« *blindheid, als uitkomst, heeft daargesteld.* »

Men vergelijke hier mijn geschiedkundig overzicht, bl. 59, waar men de oorspronkelijke aanhaling, volgens Prof. WIENHOLD, vinden kan. Op bladz. 22 wordt aldaar door mij opgemerkt, dat het vroeger in *Frankrijk* almede zoo was; zelfs over het geheele onderwerp, werd in het algemeen geen beter oordeel geveld: gedenken wij hier JACQUES GUILLEMEAU, Chirurfgijn van KAREL de IX., van HENDRIK III., van HENDRIK IV. en LODIEWYK XIII., koningen van Frankrijk, zoo beroemd door zijne ervaring in de oogoperatiën en door het bekende werkje, hetwelk hij reeds bejaard zijnde, over de ziekten der oogen, die hij tot honderd en derien gebragt heeft, deed uitgeven; welk geschrift toen in *Frankrijk* en ook in *Nederland* hoog geschat werd, waarvan ook genoeg gebleken is, en waaruit wij tot herinnering, de volgende versjes hebben afgeschreven.

Qui veut la Chirurgie apprendre ; Et la pratiquer par effect , Il doit en main pour guide prendre , C'est oeuvre absolument parfait.	Die de heekunst eens gedenkt te lee- En t'oefenen, na 't regt begrip (ren , Moet zich tot dezen leidsman keren ; Hij is gantsch volmaakt aan 'tminste stip.
---	---

Il n'est rien en cette science Qui ne se trouve icy traitez, Et par certaine experience N'y soit au vif représenté.	Daar is niets in dezen konst te weten, Of 't isser fraai in afgemaald : Want veel bevinding, vol secreten Die staander tot uw dienst verhaald.
--	---

Touts ceux qui par avant c'est aage , De l'art Chirurgique ont escrit N'eurent jamais cest avantage , D'estre experts de main et d'esprit.	Al wie voor deze vele jaren VandeHeelkunst spraken in geschrift Die waren nimmer zoo ervaren , Van geest en hand in een gestift.
---	---

Mais ce livre en un corps assemble , Ce que les autres ont obmis ; Car de bien faire et dire ensemble Il n'est qu'au GUILLEMEAU permis.	Maar in dit boek is 't al te vinden Wat door een ander is vergist ; (den Want doen en zeggen (waarde vrien- Is 't geen ons GUILLIAM 't beste wist.
--	---

Ofschoon thans wel niemand eene afscheiding in de wetenschap zal wenschen, zoo kan het evenwel niet vreemd zijn, dat diegenen, welke zich op een gedeelte der kunst toeleggen, die in vergelijking van het geheel, hetwelk eene zoo *oneindige uitbreiding* heeft, en waarom HIPPOCRATES reeds van oordeel was, dat het menschelijk *leven te kort* was, om dezelve *naar waarde* te bevatten,—zoo zeg ik zullen sommigen, die een gedeelte daarvan tot een geliefd onderwerp hunner meerdere bemoeijng gekozen hebben, en zich zelfs daartoe meer geschikt bevinden, en zelfs praktisch meer bepaald daarmede bezig houden, daarin ook ongetwijfeld eene meerdere ervaring en zekere volkomenheid moeten verkrijgen, die men zoo te regt zeggen kan, dat te vergeefs bij anderen te zoeken is; en met overtuiging sprak FISCHER in zijn *Klinischer Unterricht in der Augenheilkunde* aldus: *Weit verbreitet sind die Leiden der Augen, weit verbreitet muss auch die Kenntniss zu helfen seyn.* .

Met reden mag ik wel herzeggen, wie is voor alles geschikt? Inderdaad *welke artsen zijn er en hebben er geleefd, die voor alles evenzeer zich bekwaam hebben getoond? Een groot geneesheer is maar zeldzaam tevens een uitmuntend heelmeeester en nog veel minder een uitstekend operateur; immers dit laat zich niet in eenen arts vereenigen, en hierin onderscheidt zich als van zelf de beoefening en het handdadige der kunst; en daar op deze wijze als van zelf de werkkring van ieder arts wordt aangewezen, zoo brengt zulks ook even gemakkelijk eene doelmatige scheiding voort; daar, zonder het eene vak boven het andere voort te zetten, een ieder zichzelven onderscheidt; terwijl de voortreffelijkste geneesheeren evenzeer zullen*

kenbaar worden, als de allerbekwaamste heelmeeesters en de verdienstelijkste operateurs (1).

Het was dan ook geheel overeenstemmend dat D. G. SIEGENHAGEN met gevoel van kennis en eigenwaarde, zich aldus verklaarde, toen hij de vertaalde verhandeling *de Cataracta* van E. A. L. BRUNNER, *Gottingae* 1787, aan den Franschen wondarts F. L. MARSCHALL opdroeg:

Ohne wichtige mannigfaltige Kuren unternommen und glücklich vollbracht zu haben, ist es unmöglich ein verdienstvoller Wundarzt zu werden. Theoretische Kenntnisse sind dem wenig nütze, dem nicht Beurtheilungskraft, diese Gabe ohne welche sich Niemand der Heilungskunst widmen sollte, zu Theil worden, und der nicht mit seinem genauen Gefühl das Messer zu führen weiss. Nur der, der mit solchen Fähigkeiten begabt ist, kann seiner Verdienste und seines Zeitalter gewiss seyn, und auf den allgemeinen Beyfall seiner Mitbürger Anspruch machen. BERGER sagt (2): Wer verdient mehr Achtung, mehr Zutrauen, der Wundarzt das Messer in der Hand, voll Entschlossenheit und Zuversicht auf seine Kunst, oder der Arzt die Feder in der Hand, voll Zweifel und Unentschlossenheit (3)?

Men heeft echter steeds aan groote operateurs buitengewonen aanleg, talenten, ja genie toegekend, waardoor zij zich dan ook zoo zeer van anderen onderscheiden hebben; want, was het niet de zoo beroemde DESAULT, die,

(1) Zie mijn betoog over eene doelmatige scheiding in de beoefening der genees- en heilkunst, bladz. 32—33.

(1) De genuina indole Chirurgiae.

(2) D. G. SIEGENHAGEN, vom Staar und dessen Heilverfahren, der Niederdrückung sowohl als Ausziehung; *Strasburg* in der akademischen Buchhandlung, 1788.

zoo als ook meer andere vermaarde operateurs, in een zeker opzicht het talent en het genie van de kunst-oefenaren, zelfs van de keuze der instrumenten, die zij gebruikten of uitvonden, wilde afgemeten hebben; zoo zelfs dat, den uitmuntenden heelmeeester Louis, hoo-rende spreken van eenen heelkundige, welken men zeer voorstond, daarop aldus sprak: *Qu'il me montre ses instrumens et je vous dirai ce que je pense de lui.*

Hoezeer wij dan in ons vaderland niet zoo zeer mogen roemen op de bevordering van de ooggeneeskunst en niet zoo vele beroemde mannen kunnen opnoemen, waarop de vreemdeling eenen grooten roem draagt, zoo hebben wij (zie mijn geschiedkundig overzicht), evenwel ten duidelijkste en getrouwste aangetoond, dat er steeds eene zucht tot bevordering van deze wetenschap heeft bestaan, en dat er vele genees- en heelkundigen in Nederland hebben geleefd, die als oogheelkundigen beroemd waren.

De mede voor de oogheelkunde ijverende Utrechtsche geneesheer P. J. Blom heeft, door zijne medegedeelde geschiedenis der oogheelkunde (1), in vele opzichten als het ware mijn geschrift voortgezet. Hij heeft zelfs allernaauwkeurigst aangewezen de schrijvers over bijzondere onderwerpen der oogheelkunde in de Nederlandsche taal, het zij oorspronkelijk, het zij uit andere talen overgezet, en voorts daarbij vermeld de bijzondere inrigtingen, hospitalen, ziekenhuizen en leerstoelen, welke in andere landen bestaan, waar, ter opleiding van jonge geneesheeren, heelkundigen en leerlingen, tot verkrijging van

(1) P. J. Blom, Handboek voor de oogheelkunde, ten dienste van genees- en heelkundigen, eerste stuk, Thiel 1837, bl. 7, geschiedenis.

oogheeldundige kennis en praktische oefening gezorgd wordt. Zelfs heeft deze verdienstelijke arts een handboek over de oogheelkunde ten dienste van genees- en heelkundigen opgesteld en uitgegeven, doch waarvan nog slechts het eerste deel het licht ziet.

Daar dit onderwerp en al hetgeen wij hierbij verhandeld hebben, blijkbaar waarheid en niets dan waarheid is, en de bevordering der oogheelkunde, welke elders wordt waargenomen, zonder twijfel door de ingestelde praktische leerscholen ontstaan en bevorderd is, zoo zijn wij van oordeel, dat, bij de instelling van dergelijke oogheelkundige, praktische opleiding in Nederland, ook hier eene gelijke bevordering zal plaats vinden. En wie zal niet vertrouwen, dat men dit eenmaal zal inzien, wanneer men dan ook in ons vaderland eene verbetering omtrent de oogheelkunst kan verwachten? en zoude men alleen in Nederland ten achteren moeten blijven?

Aangezien alle nuttige bijdragen, welke ter volmaking der oogheelkunst dienen kunnen, den leergierigen kunstoenaar steeds welkom zijn geweest en tevens tot voordeel van de lijdende menschheid kunnen dienen, zoo is het mij daarom niet ongepast voorgekomen, om bij deze bijdragen enkele nieuwe, door mij uitgevondene of verbeterde oog-instrumenten voor te stellen. Bekend met de leergierigheid van velen en vooral bewust, dat de voortdurende zucht tot meerdere volmaking der kunst steeds de leuze is en blijven zal van alle welgezinde beoefenaren van eenen zoo belangrijken tak der genees- en heelkunst, en daar men voorwaar ieder middel en voorstel, hetwelk op wezenlijke verbetering zal mogen aanspraak maken, met graagte

zal ontvangen, zoo hopen wij, dat de mededeeling, betreffende mijnen ooglidhouder, en andere nieuwe oog-instrumenten, benevens derzelver nut en gebruik, ook anderen, zoo ik zulks bij ervaring zeggen kan, gewallig zal zijn, en het daarbij blijken mag, dat zij aan het doel allezins beantwoorden en nuttig mogen bevonden worden.

Middelerwijl is mijn voornemen, op de nu begonnen wijze, die voor mij ter algemeenmaking het beste kan voortgezet worden, te toonen, dat ik, naar vermogen, ten nutte der kunst en der menschheid wensch mede te werken. Indien ik daarmede wel niet een ieder zal kunnen voldoen, zoo zal ik daarin moeten berusten en gedenken aan de volgende regelen van SCHILLER:

*Kannst du nicht allen gefallen durch deine That
und dein Kunstwerk,*

Mach es wenigen recht; vielen gefallen ist schlimm.

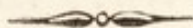
Wij hebben trouwens, zoo als weleer de beroemde « DAVID VAN GESSCHER heeft gezegd, op onze wijze gedacht, gehandeld en geschreven. De volmaking onzer kunst eischt vrijheid; niet eene slaafsche navolging.”

Ondanks dit alles erkennen wij gaarne, dat wanneer wij nog eenigen tijd deze mededeeling hadden uitgesteld, zij door meerdere waarnemingen zoude hebben kunnen winnen. Doch vertrouwend door het bekendmaken mijner uitgevondene oog-instrumenten nuttig te kunnen zijn, zoo wensch ik, dat dit hoe eer hoe beter geschiede, terwijl ik aldus verschooning voor al het onvolkomene van mijn geschrift en voorstel vrage. Ik kan de kunsttoefenaren intuschen de verzekering geven, dat ik de oog-instru-

menten, welke ik zal voorstellen, het eene meer, het andere minder, met het beste gevolg heb aangewend, dat ik gewoon ben in doelmatige gevallen die te gebruiken, en deze met het meeste vertrouwen ter beproeving aanbevelen kan.

Dit kunstlievende kunstgenooten, is hetgeen ik meende aangaande mijn tegenwoordig onderwerp tot meerdere inlichting te moeten laten voorafgaan; het zal nu aan u staan daarvan gebruik te maken, en mogten alsdan uwe ondernemingen, als de mijne, met de beste uitkomsten bekroond worden, zoo zoude zulks mij niet alleen eene aangename zelfvoldoening, maar ook de bewustheid geven, van door deze bekendmaking weder iets tot wezenlijke verbetering in de kunst te hebben bijgedragen, en tevens, zoo ik vertrouw, ook voor de ooglijders een blijvend nut te hebben gesticht.

Mededeeling en beschrijving betreffende mijnen ooglidhouder.

Simplex veri sigillum.

BOERHAAVE.

Wanneer men het groot aantal *ooginstrumenten* nagaat, welke reeds zijn uitgedacht, en daarbij de werken en verhandelingen, welke meer bepaald over de ooginstrumenten geschreven, en met afbeeldingen voorzien, zijn bekend gemaakt, inziet, wie zal bij de voorstelling van dezen rijken voorraad, dien niet met bewondering en zelfs met verbazing, omtrent de menigte, beschouwen, en gewis de uitmuntendheid van zeer vele werktuigen erkennen; maar ook welligt daarbij denken, dat alle vermeerdering van instrumenten en verdere uitvindingen deswege geheel overtollig is. Ondanks deze opmerking gelooven wij echter niet, dat men, wel beschouwd, dit groot aantal van ooginstrumenten als den maatstaf van de deugdelijkheid derzelve zal kunnen aannemen, en daarmede de zaak voor uitgeput zal willen houden; wij voor ons zouden daarmede niet instemmen, maar deze bedenking maken, dat er niet alleen eene groote menigte buiten gebruik zijn geraakt, maar

dat diegenen , welke het nuttigst bevonden en bij voorkeur gebruikt worden , maar zeer weinigen zijn ; dat vooral daarbij niet gezegd kan worden , dat de Nederlandsche kunsttoefenaren zich , voor als nog , in de uitvinding van nuttige ooginstrumenten eenigzins gunstig hebben doen kennen ; want , zonder aan iemand te kort te willen doen , zouden wij hier , voor zoo veel wij ons herinneren , alleen van de uitgevondene ooginstrumenten van ULHOORN , DE WITT , TEN HAAFF , GRAM , VAN WY , HENDRIKSZ , VAN ONSENOORT en later van KERST en GRUELMAN kunnen gewag maken. Aangezien de verbeteringen en voorgestelde ooginstrumenten der eerstgenoemden luttel zijn , en ook niet meer gebruikt worden ; dewijl voor diegenen , welke eenen oogsnepper tot de operatie van de *Cataract* willen gebruiken , de verbeteringen , daarin door Professor HENDRIKSZ gemaakt , zeer nuttig zijn , — zoo kunnen wij ook vooral in dezen maar gewagen van de ijverige pogingen , omtrent dit onderwerp , door wijlen Doctor VAN ONSENOORT aan den dag gelegd , die dan ook deswege eene meerdere herinnering verdient. Daar alles door zekere trappen en voortgaande verbeteringen tot meerdere volmaaktheid komt , zoo bewijst de veelheid van instrumenten in der daad meer eene gebrekkigheid in de bestaande ; terwijl het steeds zoeken naar betere , of eene onbekendheid met hetgeen reeds bestaat of derzelver onvolkomenheid nog meer bijzonder aanduidt.

Zoo onvolkomen als het met de instrumenten gesteld is , zoo is het ook met de kunstbewerkingen gelegen ; want , hoe vaak wordt er nog over de bezwaren , welke bij de operatie van de *Cataract* , en vooral die bij de *Extractie* worden waargenomen , gesproken ; trou-

wens, hoe velen zijn er tegen de wijze van *deprimeren* en *keratonyxeren* evenzeer aan te wijzen. Wij voor ons houden het er voor, dat, bij een getrouw onderzoek en vergelijk, eene meesterlijk uitgevoerde *Extractie*, zoo in de verrigting als bij de uitkomst der operatie, de *depressie* en *keratonyxis* verre overtreft.

Toen DAVIEL de *Extractie* van de *Cataract* door vele waarnemingen voorstelde, en naderhand WENZEL en anderen daarin zoo gewenscht slaagden, werd niet alleen deze uitvinding met grond als eene meer *radicale* manier beschouwd, maar ook dacht men het daarin tot de volkomenheid te hebben gebragt; te meer daar men het met dit onderwerp, (en die daarmede voldoende bekend zijn, zullen dit gewis toestemmen), tot eene uitmuntendheid in de uitvoering scheen te brengen, welke bijna aller goedkeuring wegdroeg (1); terwijl men nu weder veel meer tot de *depressie* schijnt over te hellen. Wat mag daar wel de reden van zijn, dat de *Extractie*, die zoo vele wezenlijke voordeelen aanbiedt in vergelijking van de *depressie* en *keratonyxis*, thans zoo weinig uitgevoerd wordt? hoe weinige operateurs kan men thans aanwijzen, die de *Extractie* verrigten? zoude dit werkelijk aan de operatie of aan de weinigen, die deze kunstbewerking naar eisch kunnen verrigten, gelegen zijn? dit zou wel voor een be-

(1) Het was ook toen, dat de uitneming van de graauwe Staar (*Cataract*), in Frankrijk zoo vele aanhangers vond, dat, zoo als PELLIER DE QUENGSY verzekert, de nederdrukking geheel buiten gebruik was. Zie de geschiedenis van de kunstbewerking der graauwe staar (*Cataract*), naar het Hoogduitsch van KURT SPRENGEL, door mij vertaald en medegedeeld in de jaarboeken der Genees-, Heel- en Natuurkunde, uitgegeven door het genootschap *Arti salutiferae*, IVe deel, I, II en III stuk, bl. 80.

langrijk punt van onderzoek mogen gehouden worden; ja, wij achten het een verlies in het operatieve vak, dat men de bezwaren dezer operatie meer in toevallige omstandigheden, welke bij de kunstbewerking kunnen voorvallen, dan in de wezenlijke bekwaamheid van den operateur schijnt te willen zoeken.

Ondertusschen, hoezeer ik niet ontveins, dat ik de *Extractie* niet alleen als de zekerste, maar tevens als eene *radicale methode* beschouw, zoo wil ik daarom niet voorstellen, geene uitzonderingen te maken; geenszins is dit het geval, want ieder der reeds uitgevondene methoden heeft hare voor- en nadeelen, hare uitnemendheid en hare gebreken; dat men dan onderzoekte wat het beste is, en in welk geval de eene methode boven de andere den voorrang zal verdienen. Ofschoon men daarin verschillen moge en er altijd naar den *individueelen aanleg* twijfel zal blijven bestaan, zoo is het intusschen bewezen, dat de *Extractie* voor de *harde Cataracten* de voorkeur verdient. Naardien het mij nu en een ieder, die zich met de uitneming der *Cataract* meer bezig houdt, gebleken is, dat de meeste, ja zeker drie vierde *harde* staren zijn, zoo moet als van zelf aan de *Extractie* de voorkeur gegeven worden; wie daaraan twijfelt moge het onderzoeken; trouwens, door twijfelen vordert de wetenschap; terwijl hij, die niets in twijfel trekt, niets onderzoekt en alzoo het beste niet ontdekken zal.

Onze landgenoot de Hoogl. HENDRIKSZ, een zoo beroemd operateur, heeft in zijne oordeelkundige beschrijving van eenige der voornaamste Heelkundige operatiën, verrigt in het *Nosocomium Academicum* te Groningen, van November 1810 tot November 1815 (te Gro-

ningen in 1816 uitgegeven), bladz. 47 opgemerkt, dat de moeilijkheden, welke zich bij de operatie der *Extractie* van de *Cataract* opdoen, voornamelijk in de groote bewegelijkheid van het oog en in de *bepaling der oogleden te zoeken zijn*. Terwijl hij verder zegt: « wanneer men het groote aantal van werktuigen zoo « ter bepaling van de oogleden en van den oogbol, als « ter verkrijging van eene geschikte snede in de *Cornea*, « van DAVIEL's tijd af tot op den onzen nagaat, dan zal « men ras overtuigd zijn, dat deze moeilijkheden « door allen ondervonden, aanleiding hebben gegeven « tot het uitdenken van zoo vele verschillende werk- « tuigen, om dezelve te overwinnen.”

« Men kan niet ontkennen, dat de werktuigen, ter « bepaling van de oogleden uitgedacht, in de operatie « belemmerend zijn, of eene nadeelige drukking op den « oogbol maken; zoodat men thans veelal, in plaats « van de verschillende oogspiegels, de vingers van eenen « helper ter opligting van het bovenste ooglid bezigt, « terwijl het onderste ooglid door den operateur zelven « neergedrukt wordt.”

Ofschoon wij het er voor houden, dat de groote bewegelijkheid van het oog dikwijls alleen door de onge- oefendheid van den operateur zelven, en ook dikwijls door de verkeerde of te sterke drukking, die de helper op den oogbol maakt, ontstaat, zoo moet men zich toch geenszins een zoo onbepaald gunstig denkbeeld van eenen helper voorstellen; er is een groot onderscheid tusschen diegene, die helpen wil of die de geschiktheid daartoe heeft; terwijl deze hulp, zoo eenvoudig schijnende, ook veelal door minder bedrevenen verleend wordt; daar velen de gelegenheid ontbreekt, om door

behoorlijke oplettendheid en oefening, de zoo noodzakelijke geschiktheid te verkrijgen. Wij hebben zulks maar al te zeer ondervonden.

Ziedaar de voorname redenen, welke mij tot de uitvinding van nieuwe ooginstrumenten en opereerwijzen, en evenzeer tot de vinding van mijnen nieuwen ooglidhouder geleid hebben, en waarom ik deze niet alleen bekend maak, maar ook andere kunstgenooten uitnoodig, deze te willen onderzoeken en te beproeven. Met regt heeft een Fransch heilkundige, DELLONNES, vroeger gezegd: « zich slaafsch aan de reeds bekende kunstbewerkingen te houden, is zoo veel als vaarwel te « zeggen aan de eer, om de nuttigste aller kunsten « te verrijken; 't is te willen eene soort van nietigheid, « die den mensch verre laat van het doel, waarop hij « bestendig oogen moet; het is te leven in eenen lijdelijken, vreesachtigen staat, die meest vermaagschapt aan gebrek van onderrigting, den waren kunst oefenaar weinig voegt.” Het is dan ook gewis eene zekere waarheid, dat, daar het onderwerp onuitputtelijk is, hetzelfde ook meer zal verbeterd worden, naar mate het met meer ijver en belangstelling beërbid zal worden; en wat de ondervinding en de naarstige beoefening op de verbetering en volmaking der kunst en der instrumenten vermag, dit hebben wij reeds vroeger opgemerkt. Gedenken wij hierbij ook hetgeen de zoo alom beroemde oog-arts BEER, bij de mededeeling zijner manier, om de graauwe staar met het beursje geheel uit te nemen, reeds gezegd heeft. In der daad zijne meening en voorstelling stemt met de onze geheel in, wanneer hij zich aldus deed hooren: « geene heilkundige operatie heeft, voor zoo veel mij

« bekend is, binnen een zoo kort tijdvak (1) zoo vele
 « en zulke wezenlijke wijzigingen ondergaan als de uit-
 « neming (*Extractie*) van de graauwe staar; maar kan
 « dit ook wel verwondering wekken? Hebben niet de
 « grootste heilkundigen van alle natiën de meest moge-
 « lijke zorg tot hare volmaking aangewend? (2) Ja, men
 « mag, zonder overdrijving, met het volle practisch
 « bewustzijn van al de nog bestaande gebreken dezer
 « kunstbewerking, vragen: hoe vele genees- en heilkun-
 « dige ontdekkingen hebben wel in zulk eenen korten
 « tijd eenen zoo hoogen graad van zekerheid en beslist
 « practisch nut bereikt? hij alleen, die veelmalen
 « geöpereerd heeft, kan en zal regt levendig gevoe-
 « len, hoeveel verbetering de uitneming der staar nog
 « behoeft, om zoo geheel weldadig voor het lijden-
 « de menschdom te zijn, als zij dit worden kan;
 « maar juist deze zal ook met die kunstbewerking
 « weldra zoodanig ingenomen zijn, (indien hij geen
 « bloot handwerksman is, of slechts het zoogenaamde
 « *Galenî opes* voor oogen heeft), dat zelfs de kleinste
 « omstandigheid zijne opmerkzaamheid boeijen, zijnen
 « onderzoeklievenden geest opwekken en zijn practisch
 « gevoel op wegen leiden zal, waarop hij het doel van
 « den onvergetelijken uitvinder eenvoudiger, gemakke-
 « lijker en zekerder bereiken zal.” Dat de beschrijving
 van de heilkundige instrumenten, welke uitgevonden en
 vooral van die, welke tot gebruik nuttig bevonden zijn,
 immer als een belangrijke tak der heilkunst is beschouwd
 geworden, is zeer natuurlijk; naardien dit onderwerp

(1) DAVIEL bragt haar in het jaar 1743 het eerst ten uitvoer.

(2) Men zie slechts het groot getal werken en verhandelingen over de uitneming van de staar.

ons niet alleen al de reeds voorgestelde werktuigen in hunne eerste vinding zoo wel als in hunne latere verbetering leert, maar ook hunne waarde of gebreken doet kennen.

« *De werktuigen,* » zegt Louis, « *zijn voor de kunst-
« bewerkingen, welke wel het luisterijkste deel van
« de Heelkunde uitmaken, dat geen, wat de genees-
« middelen voor de behandeling zoo wel der uit- als
« der inwendige ziekten zijn. Het zijn middelen, of,
« zoo als DIONIS, van de werktuigen in het algemeen
« sprekende, zegt, het zijn tweede oorzaken, waarvan
« de wezenlijke verdienste bestaat in de bekwaamheid
« van dengenen, die haar met juistheid en op eene
« gepaste wijze gebruikt. Dit is eene waarheid, welke
« men nimmer uit het oog moet verliezen. Het is eene
« onbegrijpelijke ongerijmdheid, tegen welke de ver-
« standige lieden echter niet genoeg op hunne hoede
« zijn, aan een werktuig, hetwelk vatbaar is voor
« eene goede of slechte behandeling, de voordeelen toe
« te kennen, welke niet dan door het wijs beleid en
« de behendigheid desgenen, die het bestuurt, kunnen
« verkregen worden.»*

« Wanneer men de zaak aan het gezond oordeel
« onderwerpt, blijkt het duidelijk, dat er geen werk-
« tuig is, hetwelk niet de stof tot eene voor de
« leerlingen der heelkunde leerzame, en voor de be-
« vordering der kunst voordeelige verhandeling zoude
« kunnen zijn, door de nasporingen omtrent den oor-
« sprong van het werktuig en omtrent de veranderingen,
« welke men op verschillende tijden er in gemaakt heeft;
« geleerd door het wikken en wegen van de voor- en
« nadeelen der vormen, welke het werktuig bij opvol-

« ging heeft verkregen, vernuftig door het uitvinden
 « van nieuwe werktuigen en het verbannen van die,
 « waarvan men de nutteloosheid of de niet te verbe-
 « teren onvolmaaktheid zoude bewijzen.” (1)

Daar het mijn bepaald voornemen is, om enkele mijner uitgevondene, beproefde en nuttig bevondene ooginstrumenten, en vooral thans mijnen *ooglidhouder* bekend te maken, zoo acht ik het hier van pas, om daarbij iets van den *ophthalmostatus*, *speculum oculi*, *ooglid-opligters* en *ooglidhouders* in het algemeen, te moeten laten voorafgaan.

Het is bekend, dat de algemeen ondervondene moeilijkheden, om wegens de groote bewegelijkheid van het oog, de oogleden te bepalen, velen van de vroegste tijden heeft doen uitzien naar de zekerste en gemakkelijkste werktuigen, om het voorgestelde doel te bereiken, en daarbij de goede uitkomst der operatie zoo veel doenlijk te verzekeren, waartoe dan ook zeer vele instrumenten, *ophthalmostatus* genoemd, zijn uitgevonden.

Een *ophthalmostatus* is een instrument, hetwelk eertijds onder den naam van oogspiegel, *speculum oculi* bekend was en van verschillenden aard, vorm en onderscheidene zelfstandigheden is zamengesteld, en rond, plat en zacht, scherp en puntig uitgedacht tot het doel, zoo als wij gezegd hebben, om de kunstbewerkingen aan de oogen zekerder en gemakkelijker te kunnen verrigten, en daarbij den oogbol op eene doelmatige wijze, zonder drukking, voor de operatie van de *Cataract* en andere kunstbewerkingen nauwkeurig te bepalen en te

(1) Encyclopédie méthodique Chirurg. par M. DE LA ROCHE et M. PETIT — RADEL. Tome premier. Paris 1790. 4to. Artic. Instrument, pag. 701.

bevestigen. Hiertoe zijn, zoo als men weet, vele werktuigen uitgevonden en in gebruik gebragt, en als oogspiegels, ooglidhouders of ooglidophouders enz. bekend, zoo als de *ophthalmostatus* van LE CAT, PETIT, HEISTER, RUMPELT, PAMARD (een spies), CASAAMATA, DEMOURS (een vingerhoed), de ring (*anneau*) van BECQUET, de ooglidhouders van BELL, PELLIER, WARE en LUSARDI, BONSEL's haak, en vele andere zeer verschillende werktuigen.

Het is waar, de *ophthalmostaten* zijn al meer en meer zeldzamer in het gebruik geworden; vooral bij die operateurs, welke zich door geëfende en bekwame helpers kunnen doen bijstaan, hetgeen trouwens bij vele kunstoefenaren niet het geval is. Er zijn echter gevallen en omstandigheden, waarin een wel gekozen en meer voldoende *ooglidhouder* doel kan treffen en zelfs beter kan zijn. Het valt niet tegen te spreken, dat, wanneer men eenen helper heeft, die bekwaam is het bovenste ooglid wel bevestigd te houden, zulks, over het algemeen genomen, wel het beste is; doch hier staat tegen over, dat van de meesten, die dit werk op zich nemen, slechts weinigen eene voldoende bekwaamheid daartoe bezitten. Er zijn ook gevallen, waar door hevige bewegingen of kramp- en stuipachtige zamentrekkingen der oogleden, of bij willekeurige tegenwerkingen, vooral bij kinderen, waar de hand van den helper niet in staat is om het oog behoorlijk te kunnen bepalen, zoo zijn er ook personen, waar men door de diepe ligging der oogen, de oogleden niet voldoende kan verwijderd houden, en aldus tot eene operatie niet behorig bepalen en bevestigen kan; het is in die gevallen, dat men beter zijn oogmerk, door eenen doelmatigen ooglidhouder bereiken zal, en het is voor die

gevallen, dat ik mijnen *ooglidhouder* kan aanbevelen. Bij eene wel begrepene toepassing en aanwending zal hij gewis de voorkeur verdienen, en het meest voldoen.

Het is wel waar, gelijk wij vroeger ook van meening waren, en de meeste operateurs te regt vooronderstellen, dat *oogspiegels* hunne bezwaren hebben, en dat het beter is, wanneer men de hulp van eenen geöfenden helper verkrijgen kan. De ondervinding van Professor JOHANNES MULDER stemde hiermede ook overeen; zijn zoon Professor CLAAS MULDER heeft over zijnen vader aldus gesproken: « Meermalen hebben wij « onzen vader als oogarts en vooral als operateur der « *Cataract* hooren roemen, welke operatie hij dan « ook veelvuldige malen verrigt heeft. Het kan dus « niet onbelangrijk zijn, hier de manier opgeteekend « te vinden, welke de onvergetelijke man in dezen « volgde, en zijne denkbeelden omtrent een en ander te kennen. Gedeeltelijk zullen wij dit doen « volgens de uitmuntende geschiedenis der *Cataract*— « operatie van den voortreffelijken leerling en opvolger « van mijnen vader, onzen vriend en ambtgenoot S. « ENS (1), gedeeltelijk naar voorhanden zijnde aantekeningen.»

Men leze verder deze voor ons onderwerp belangrijke mededeelingen, alwaar dan ook bladz. 105 gezegd wordt: « Gewoonlijk was het genoegzaam om de opening of verwijdering der oogleden door de vingers « te bewerkstelligen. In gevalle sterke bewegingen enz. « dit ondoenlijk maakten, dan werd de oogspiegel van

(1) Zie *Historia extractionis Cataractae* (Worc. Fris. 1803). Het boven gezegde wordt aldaar ook bevestigd: *cumque inter operationes chirurgicas, quas ab aest. praeceptore peractas vidi, cataractae extractio frequentissime obvenerit etc. Praef. pag. X.*

« JERICHO (1), of ook wel die van PELLIER aangewend.
 « In het eerste geval plaatste zich een ervaren helper
 « achter den lijder, ligtte het bovenste ooglid door den
 « wijs- en middelsten vinger, die het naast aan den
 « binnensten ooghoek was, op, en gebruikte derhalve
 « bij eene operatie aan het regter oog zijne linker, bij
 « eene aan het linker oog zijne regter hand.”

« De ondervinding leerde in het algemeen aan mij-
 « nen vader, dat het gebruik van oogspiegels, om de
 « bewegingen des oogbols te beletten, onnut was, ja dat
 « derzelver gebruik tot pijn, ontsteking enz. aanleiding
 « gaf. Menigvuldige voorbeelden, zegt de Hoogl. ENS
 « (p. 262 seqq.), hebben de genoegzaamheid der vingeren
 « ten dien einde bewezen. Mijn vader pleeg namelijk
 « na de verwijdering der oogleden een weinigje te toe-
 « ven volgens de leer van RICHTER, waardoor de oog-
 « bol eenigzins in rust komt.

« De beweging, welke aan het oog door het mesje
 « zelve zoude medegedeeld worden, en welke RICHTER
 « meer vreest, dan de gemelde onwillekeurige, werd
 « door mijnen vader door dezelfde hoedanigheid be-
 « dwongen, als boven beschreven is. Eindelijk, wat
 « nog onder de redenen ter verwerping van oogspiegels
 « in dezen behoort, indien de beweging des oogs aldus
 « door de vingeren bedwongen wordt, kan de druk-
 « king naar verkiezing vermeerderd of verminderd wor-
 « den, hetgeen in het algemeen door oogspiegels niet
 « geschieden kan.”

Hiermede geheel instemmende, zoo moet men in aan-
 merking nemen, dat hier in het algemeen gesproken
 wordt van *oogspiegels*, en wel vooral van de zulken,

(1) Hij is mij tot nogtoe niet bekend.

waardoor het oog gedrukt wordt; dit is juist hetgeen, waar de oplettendheid van den helper te pas komt, dat men de oogen niet drukt en daardoor de operatie niet bezwaard wordt. De ooglidhouder, dien wij voorstellen en gebruiken, drukt geenszins op den oogbol, hij kan dezen niet drukken.

« Mijn vader zegt, — aldus gaat C. MULDER voort, — dat
« even als bij anderen, bij blindgeborenen dat rollen
« der oogen gewoonlijk sterk is; doch wanneer slechts
« een oog in zoodanig geval door *Cataract* is aange-
« daan, dan zijn die onregelmatige bewegingen niet
« zoo aanwezig, waarvan in 1803 althans twee voor-
« beelden voorkwamen (1). Door het oog, waaraan de
« operatie niet geschiedt, met eenen doek te dekken,
« wordt mede voordeel gedaan.»

Indien Professor J. MULDER met mijnen ooglidhouder bekend was geweest, hij zoude gewis, in dit geval, de bijzondere waarde daarvan hebben erkend, daar hij bij *keratonyxis*, wanneer die bij kinderen moet verrigt worden, daarvan de nuttigheid zoude hebben kunnen waarnemen (2).

Ik meen als beoefenaar der oog-heelkunst door eene veeljarige praktijk eenige wezenlijke ondervinding opgedaan te hebben, en heb, volgens de verschillende voorgestelde methoden om de graauwe staar (*Cataract*)

(1) ENS, p. 269.

(2) Overzicht van de voornaamste gevallen, welke in het heel- en vroedkundig akademisch ziekenhuis te *Groningen* van den jare 1809 tot aan het einde van het akademisch jaar in 1810 zijn waargenomen door JOHANNES MULDER, uit de nagelaten papieren uitgegeven met eene uitbreiding uit dezelve enz., en met een levensbericht voorzien door deszelfs zoon CLAAS MULDER. Met eene plaat. Te *Amsterdam* bij C. G. SULPKE, 1824.

te opereren , te zamen een getal van 1445 operatiën verkregen ; waaronder 1229 operatiën door uitneming, 76 door eene insnijding aan den bovenkant der *Cornea* gedaan , (welke nieuwe wijze van mij ik bij eene andere gelegenheid denk bekend te maken) , en verder daarbij 217 naald-operatiën, meestal door de hoornvliessteek (*keratonyxis*), (1) ook door de nederdrukking (*depressie*), op de gewone wijze verrigt. Dit heeft mij in de gelegenheid gesteld, om zeer vele bezwaren, welke aan dit onderwerp verbonden zijn, maar al te zeer te leeren kennen.

Het is dus bij mij geenszins eene overdrevene zucht, om nieuwe ooginstrumenten uit te vinden, maar een natuurlijk streven naar verbetering, hetwelk mij heeft geleid, eenen eigenen ooglidhouder, benevens meer andere ooginstrumenten uit te denken.

Door de ondervinding geleerd, en vertrouwende enkele betere en verbeterde ooginstrumenten te hebben uitgedacht, zoo stellen wij ons voor, hoezeer onze feilbaarheid erkennende, dat onze ondervinding niet geheel zonder nut is geweest en tot dienst en leering van anderen zal kunnen strekken. Wij wenschen, dat men onze ooginstrumenten het onderzoek en de beproeving zal waardig achten, en dat zij tot eene meer gemakkelijke uitvoering der operatiën aan de oogen zullen mogen dienen.

Wij meenen ondertusschen hiervan ons overtuigd te

(1) Waaromtrent ik bereids vroeger door eene verhandeling over de *keratonyxis* (*punctio Corneae*, hoornvliessteek), benevens eenige genomene proeven en waarnemingen, aangaande deze nieuwe methode, gedeeltelijk mijne ondervinding heb medegedeeld, *Amsterdam* bij *LODEWYK VAN ES*, 1816.

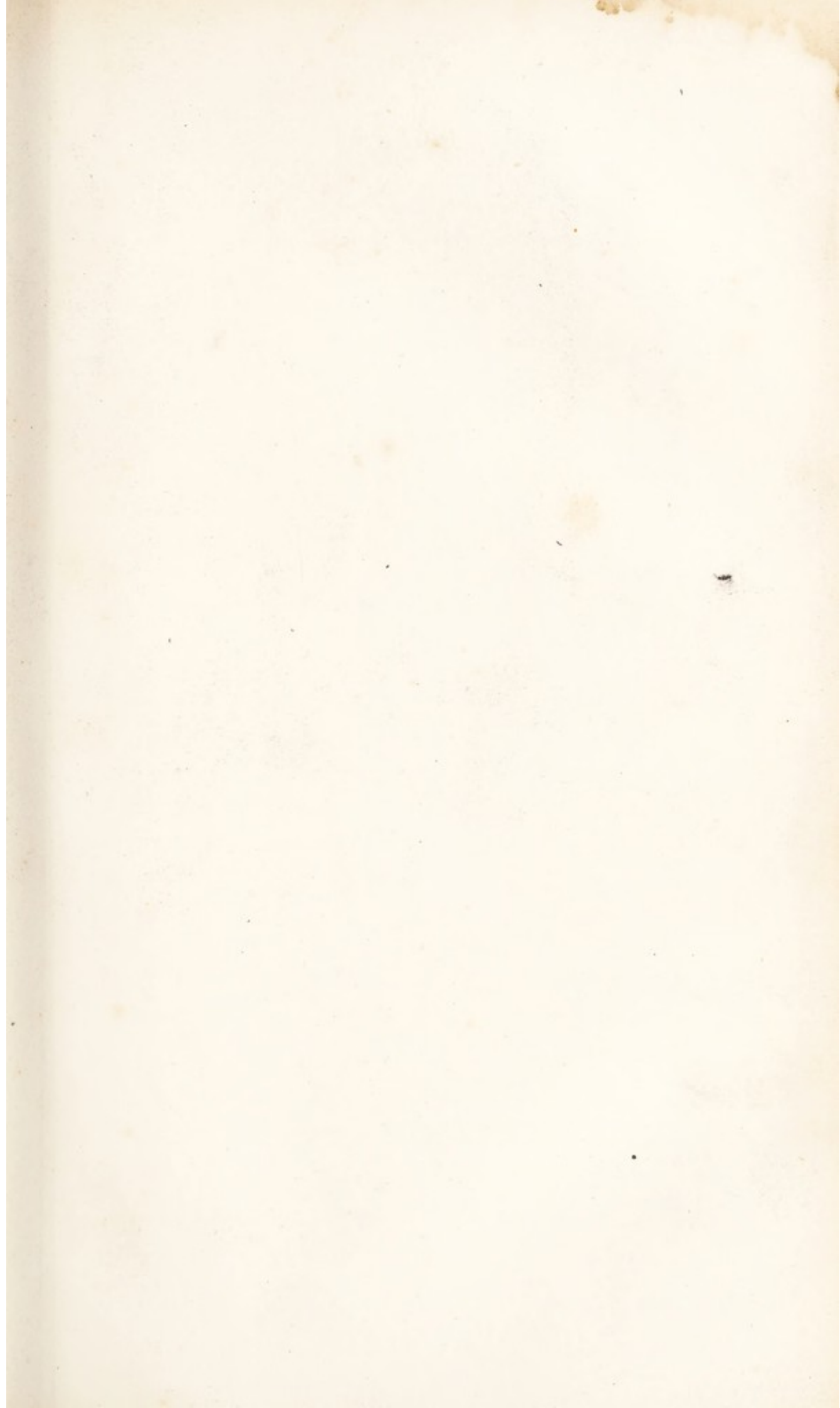

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 1.

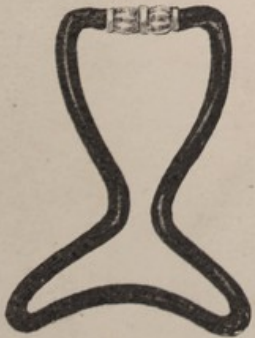

Fig. 2.

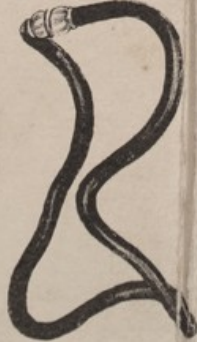
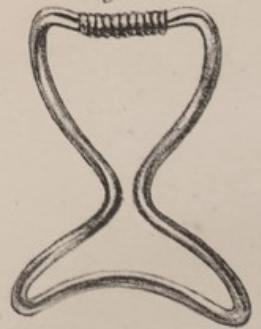

Fig. 3.

Fig. 4.

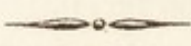
mogen houden, dat wanneer men onzen ooglidhouder enz. in het gebruik regt zal leeren kennen, men alsdan bij zijne eenvoudigheid en verdere wezenlijke voordeelen ook zal ondervinden, dat het eenvoudige in dezen ook het échte kenmerk van deugdelijkheid in zich bevat.

VERKLARING VAN PLAAT 1,
BENEVENS EENE JUISTE VOORSTELLING OMTRENT HET GE-
BRUIK VAN MIJNEN OOGLIDHOUDER.

- Fig. 1. Stelt den ooglidhouder in de natuurlijke grootte voor, van de voorzijde te zien. Hij is voor sommige gevallen met elastieke gom bekleed, om te zekerder door eene aankleving met de huid, het bovenste ooglid op te houden en te bevestigen. De overleden instrumentmaker LACHMANN had reeds in het jaar 1832 dezen ooglidhouder, volgens deze afbeelding, voor mij vervaardigd.
- 2. De ooglidhouder in eene schuinsche rigting geplaatst.
- 3. Dezelve van ter zijde te zien.
- 4. De ooglidhouder geheel van zilver, als fig. 1 van de voorzijde te zien; deze is aldus door den zeer bekwamen instrumentmaker E. SCHMIDT (1) vervaardigd.
- 5. Stelt op eene naauwkeurige en duidelijke wijze voor, hoe de ooglidhouder bij eene kunstbewerking op het regter oog, moet geplaatst worden, en hoe de helper het hoofd met de linker hand onder de kin, en met de regter hand den ooglidhouder moet bevestigd houden. Het bovenste gedeelte van den ooglidhouder kan naar goedvinden grooter of kleiner gemaakt worden.
- 6. Stelt voor, hoedanig de bepaling en bevestiging van het ooglid door den ooglidhouder met de linkerhand moet geschieden, terwijl hierbij ten duidelijkste blijkt, dat men op deze wijze minder den operateur in zijne bewerking hinderlijk is, hoezeer men alsdan niet zoo gemakkelijk door de hand de kin ondersteunen en het hoofd tegen de borst vast zetten kan.

(1) In de Lange Leijdsche Dwarsstraat bij de Leijdschestraat, N° 65 te Amsterdam.

Beschrijving van mijn Naald-Pincet.

Zoo zeldzaam weleer de pincetten of tangetjes waren, die slechts tot verbinding van wonden, tot wegneming van tegennatuurlijke dingen of slijmproppen enz. gebruikt wierden, zoo menigvuldig zijn deze thans. Daar zij tot op- en wegneming van zeer teedere vliesjes enz. dienstbaar zijn, en allerfijnst kunnen worden zamengesteld, zoo zijn zij ook tot de teederste kunstbewerkingen aan de oogen dienstbaar gemaakt, en worden dan ook tot vasthouding en bevestiging en tevens tot uittrekking van een of ander voorwerp gebruikt.

Voor de oog-operatiën zijn er vele zeer fijne uitgedacht, en het is bekend, dat WENZEL, BEER, ASSALINI, GRAEFE, MAUNOIR, DZONDI, BLOEMER (1), AMMON, REISINGER (*een haak-pincet*) (2) en meer anderen, en ook nog kort geleden FURNARI (3) (*eene pince a double bascule*) oogpincetten hebben uitgevonden; alle welke pincetten deze schrijvers voor zich zelve hebben gebruikt, en ten nutte der kunst hebben bekend gemaakt.

(1) Het pincet van Dr. BLOEMER, hetwelk bij mij de voorkeur heeft, is daarbij ook door zijne haakvormige punten, tot het vatten en vasthouden van het daarin beslotene wel het beste en doelmatigste. (Zie Journal der Chirurgie und Augenheilkunde von GRAEFE und WALTHER, Berlin 1820. 1 Band, blz. 730, Beschreibung einer verbesserten Augenpinzette von Dr. J. D. BLOEMER.

(2) REISINGER, Darstellung eines neuen Verfahrens einer leichten und sichern Methode künstliche Pupillen zu bilden, mit einer Kupfertafel. Augsburg 1816, blz. 29. Beschreibung der Hakenzange.

(3) S. FURNARI, Traité pratique des Maladies des Yeux, avec quatre planches, à Paris, 1844. Pl. 1. Fig. 2, 3.

Deze pincetten zijn uitgevonden, zoo wel tot de uithaling van de verduisterde *capsula lentis*, de nastaar of ook de *cataracta capsularis*, om zulks zekerder en gemakkelijker te kunnen verrigten, als ook om de *Iridodialysis seu corodialysis*, de losmaking of afscheuring van het regenboogsvlies van den haarwijze band (*ligamentum ciliare*) of de uithaling, inklemming, *Iridectodialysis seu corectodialysis*, kunstmatige verplaatsing der *pupil* en zoo meer te bewerkstelligen, en zijn bij de eene meer bij de andere minder dienstig. Hierbij valt echter op te merken, dat bij allen, onder het gebruik, de sluiting van het pincet door de drukking der vingers, met behoorlijke achtgeving, moet volgehouden worden, opdat het vliezig voorwerp of de verduisterde *capsula* daarmede gevat en bevestigd blijve; dit nu zoo zeer noodzakelijk zijnde, zoo is het mij beter en doelmatiger voorgekomen, dat het pincet door drukking geöpend worde en alzoo het voorwerp of vliezig deel, hetwelk daarmede gevat wordt, door de veerkracht zelve van het pincet gehouden wordt, zonder dat daartoe eenige drukking of vasthouding behoeft te geschieden; het pincet kan ook nu zekerder en gemakkelijker in het oog gebragt worden, en in het oog zijnde, wordt het alsdan door drukking geöpend, en aldus het voorwerp daarin gevat hebbende, eenvoudig uitgenomen. Men kan daarbij, wanneer het verduisterde deel der *capsula* of eenig vliezig voorwerp zeer dun en teeder mogt wezen, dit, door oprolling en omdraaijing om het gesloten pincet, zoo veel te zekerder en gemakkelijker en zonder afscheuring uithalen.

Wij hebben dit bij het gebruik alzoo bevonden, en het

is daarom, dat wij het aan anderen voorstellen. Men houde dit derhalve voor eene gepaste verbetering, niet alleen van Dr. BLOEMERS oogpincet en REISINGERS haakpincet, maar ook van de anderen, om, bij voorkomende gevallen, te kunnen worden gebruikt. Wij hebben hetzelfde, benevens andere instrumenten, en eene *mechanique-naald*, waarvan ik nader spreken zal, uitgedacht tot gemakkelijker bewerking, ten nutte der lijdenden en ter verbetering der kunst. Men neme dan mijn voorstel met welwillendheid aan, daar alle uitgevondene instrumenten dit gemeen hebben, dat zij tot grootere volkomenheid kunnen gebragt worden; wij be-roepen ons ondertusschen hier op de uitspraak van eenen bevoegden boekbeoordeelaar: « Is het toppunt, het eigen-
« lijke zuivere standpunt der kunst *volmaaktheid*, nie-
« mand, zelfs niet de beste, bereikt het; allen mogen
« er naar streven, en iedere niet ongelukkige poging
« verdient goedkeuring en aanmoediging, geene te-
« rugstooting.»

Het is intusschen hier, dat ik als *chirurgus*, als *operator* en uit *ondervinding* spreek, en aldus kan zeggen: *La chirurgie a l'expérience pour base*, en dewijl de ware ondervinding alleen uit goede proeven en waarnemingen, die niet dan door wetenschappelijke kennis en ervaring verkregen kan worden, bestaat, en de kunst alleen door ware ondervinding en bij de waarheid winnen kan, zoo komt het alleen op daadzaken aan, die geene verdere verdediging behoeven, en slechts wanneer zij goed zijn, kunnen blijven bestaan.

Het komt hier nogtans niet alleen op de ondervinding, maar op de wezenlijke bekwaamheid van den operateur, en ook niet weinig op de juiste, nette en

deugdelijke bewerking der instrumenten aan. Dit oog-pincet, zoowel als vele andere uitmuntend bewerkte oog-instrumenten, welke ik mij voorstel bekend te maken, heeft de zeer bekwame, doch reeds overleden instrumentmaker LACHMANN voor mij gemaakt.

GARENGEOT, in zijnen tijd, verwonderde zich zeer, dat men zoo weinig belang hechtte aan de naauwkeurige samenstelling der instrumenten: *Mais ce qui nous surprend davantage, c'est que la mécanique ayant reçu, depuis trente a quarante années, de notables accroissemens dans tous les arts, on se soit si peu appliqué a perfectionner les instrumens d'un art aussi utile que la Chirurgie, et que l'on ait si peu réfléchi sur leur bonne ou mauvaise structure, aussi bien que sur les utilités ou les inconveniens qu'ils peuvent avoir dans la pratique.*

De bekwame heilkundige instrumentmaker HENRY heeft, met alle regt, in zijn *Précis descriptif sur les instrumens de Chirurgie*, te Parijs in 1825 uitgegeven, gezegd: *De nos jours les Chirurgiens attachent plus d'importance a un instrument bien fait*, en laat zich vervolgens aldus hooren: *Les operateurs, dans la noble intention d'abrégér les souffrances de l'humanité, ont inventé de nombreux instrumens; la confection en est confiée aux fabricans d'instrumens de Chirurgie.*

Ces derniers se sont exercés a chercher dans les ressources de leur art, les moyens nécessaires pour les confectionner d'une manière propre à atteindre le but que s'est proposé le Chirurgien; leur confection exige, de la part du coutelier, de l'application, de l'étude et des connaissances. Il n'est certainement pas

nécessaire qu'il possède la science d'un praticien ; mais encore doit il connaître l'usage de l'instrument qui lui est commandé, pour pouvoir l'exécuter rationnellement. Pour se distinguer dans sa profession, le fabricant d'instrumens de Chirurgie doit donc connaître, non seulement la forme, la force et la dimension, mais encore a quel usage chaque instrument est destiné.

Door de overtuiging, dat geene beschrijvingen, hoe naauwkeurig ook, een genoegzaam klaar en duidelijk denkbeeld van instrumenten geven kunnen, zoo heb ik tot meerdere opheldering, door, zoo veel mogelijk, naauwkeurige afbeeldingen zulks trachten aan te vullen; weshalve wij durven vertrouwen, dat eene slechts oppervlakkige beschouwing der platen den Practicus ten minsten, al spoedig, een duidelijke voorstelling van het een en ander geven zal.

VERKLARING VAN PLAAT 2, FIG. 2, 3 en 4.

Fig. 2. Het pincet, volgens de juiste grootte afgebeeld en in vele opzigten overeenstemmende, zoo in vorm als grootte, met het haak-pincet van Dr. REISINGER.

- a. Het eigenlijke pincet.
- b. Het hecht of handvat van ivoor, schildpad of perlemoer.
- c. Een schilpad plaatje. Dit kan ook van staal gemaakt worden.

Fig. 3. Het pincet van ter zijde te zien.

- dd. De stale knopjes, waarop men drukken moet, om het pincet te verwijderen.

Fig. 4. Voorstellende, hoe het pincet door eene drukking met de duim en wijsvinger, meer of minder geopend en het voorwerp, daarin gegrepen, gemakkelijk en zeker vastgehouden en bevestigd wordt.

- e.e. De haakvormige punten, aan de eene zijde één en aan de andere twee, die in elkander sluiten, even als bij het pincet van Dr. BLOEMER.

Fig: 1.

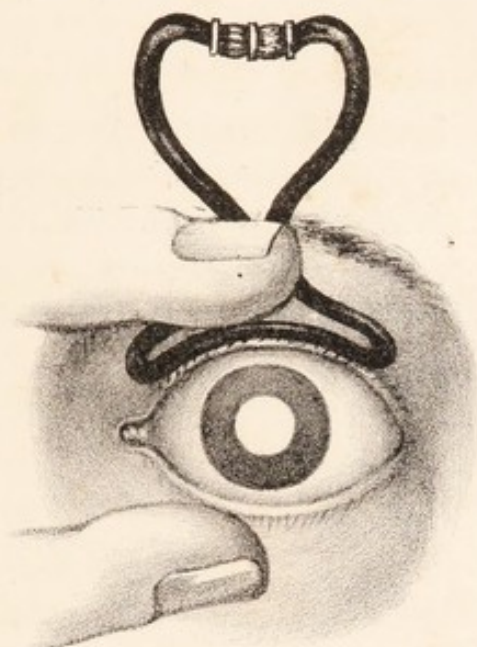

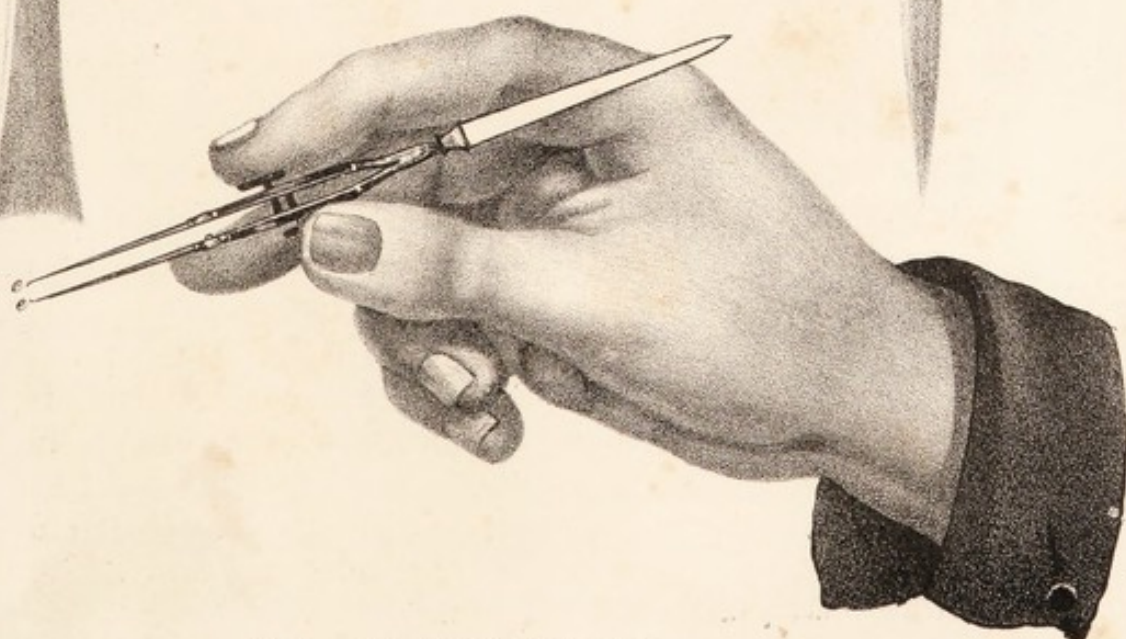
Fig. 2.

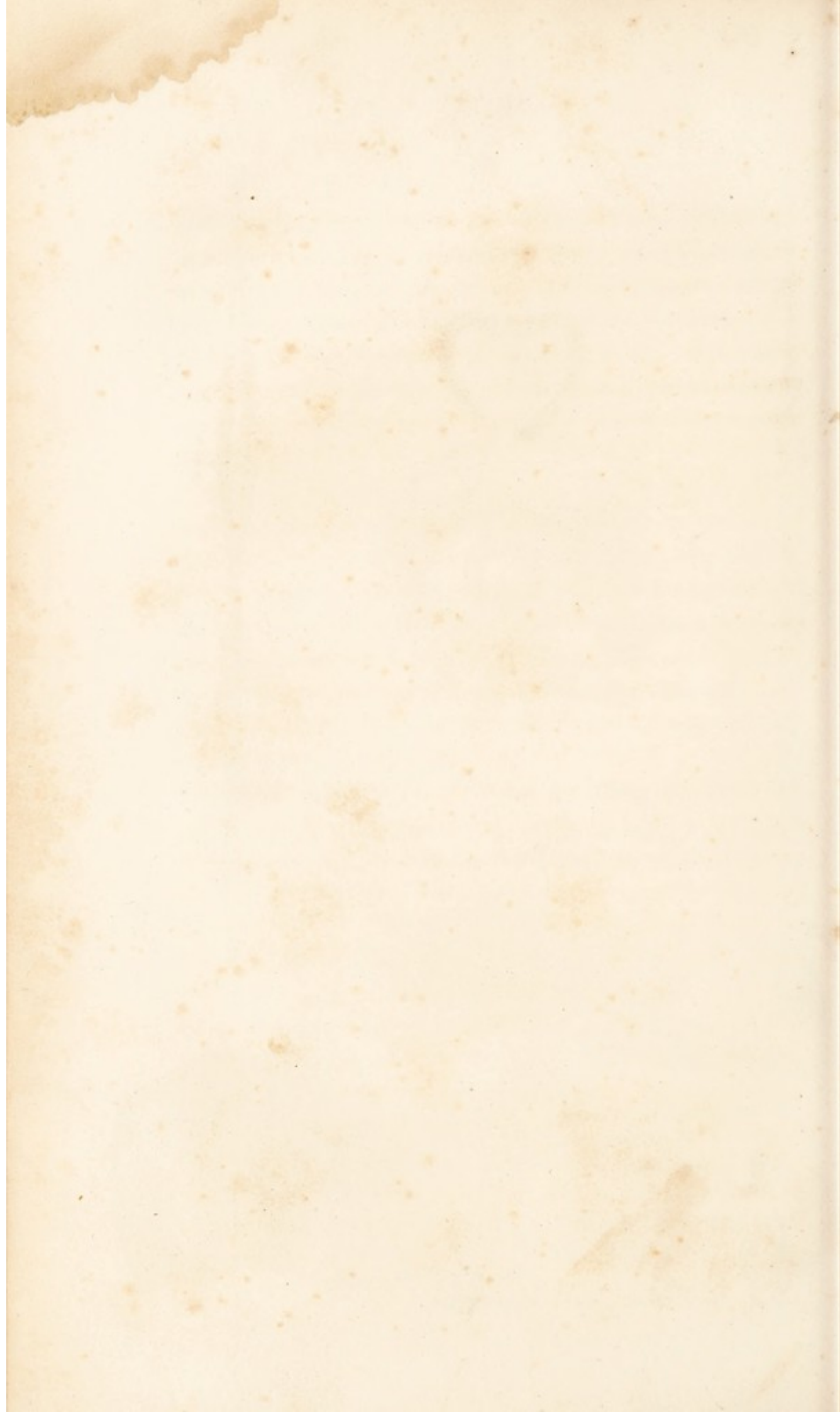

Fig 3.

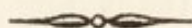

Fig. 4.

**Waarneming eener aanwending en beschrijving
van de tot heden te weinig bekende naald (l'al-
guille mécanique) van Dr. BARATTA, ter ne-
derdrukking van de Cataract en ter vorming
van eenen kunstmatigen oogappel (pupilla
artificialis).**

*Die Kunst beruht auf dem, was uns Erfahrne preisen.
Handgriffe können erst Exempel richtig weisen.*

MANNILIUS.

Het schijnt als aan onzen tijd eigen, dat het nieuw ontdekte in de genees- en heilkunde algemeen en gretig wordt opgenomen, terwijl het oude, vroeger reeds bekende en somtijds betere, dikwijls minder bekend of vergeten wordt. De redenen hiervan schijnen mij toe daarin gelegen te zijn, dat de meeste kunsttoefenaren zich meer bijzonder bezig houden met hetgeen de dag voortbrengt, en daarvan meer bijzonder kennis dragen; waarom zij voor het oude of vroeger bekende geene behoefte meenen te gevoelen, en daarmede geheel onbekend blijven. Door deze onbekendheid met het vroegere, kan men derhalve ook daarvan de waarde niet weten of leeren kennen. Het is daarom, dat ik hier herzegge hetgeen ik bereids vroeger heb opgemerkt: « dat alleen ge-
« schiedkundige studie de grondslag is van alle ware gron;

«dige geleerdheid, en dat, zonder de kennis der geschiedenis van eene wetenschap, er noch aan hare volmaking noch aan hare juiste toepassing te denken is.» Was het vroeger het geval, dat de operatie van eenen kunstigen oogappel (*pupilla artificialis*), hoogst zeldzaam hier te lande verrigt werd, zoodat, voor zoo ver mij bewust is, alleen Professor MULLER (1), Dr. VAN ONSENSOORT (2) en ik (3) haar hebben gedaan, en niets (de uitvinding van een *Coreoncion* van Dr. GRUELMANN uitgezonderd), daaromtrent is medegedeeld (4), zoo schijnt het met de zeldzame uitoefening en mededeeling aangaande deze operatie thans nog even zoo gesteld te zijn. Het is in het vertrouwen, dat verdere bijdragen omtrent dit onderwerp bij de Nederlandsche kunsttoefenaren niet zonder belangstelling zullen ontvangen worden, dat ik de volgende waarneming en de beschrijving aangaande de tot heden te weinig bekende naald (*l'aiguille mécanique*), ter nederdrukking van de *cataract* en ter vorming van eenen kunstmatigen oogappel (*pupilla artificialis*), door Dr. BARATTA uitgedacht en gebruikt, wensch bekend te maken.

Het was reeds in het jaar 1828, dat de kundige en bekwame heel- en vroedmeester VAN WAGENINGE, te *Rotterdam*, bij gelegenheid, dat hij de verhandeling over de *cataracta congenita* of aangeboren staar, van C. M. LUSARDI (5) vertaald heeft, in zijne voorrede of inlei-

(1) Door Doctor G. H. WACHTER *Specimen Chirurg. inaugurale* meermalen aangehaald en medegedeeld.

(2) A. G. VAN ONSENOORT, bijdrage tot de geschiedenis der vorming van eenen kunstigen oogappel enz. *Utrecht* 1829.

(3) W. MENSERT, Geschiedkundige verhandeling enz.

(4) Zie Nederl. Lancet 3de jaargang n°. 2, Augustus, blz. 98.

(5) C. M. LUSARDI, verh. over de *cataracta congenita* of aange-

ding voor gemeldé verhandeling, zich aldus heeft geuit:
 « Wegens het nieuwe of nuttige, dat dit werkje bevat,
 « werd deszelfs vertaling wel niet noodzakelijk gemaakt,
 « want dat is weinig, en bepaalt zich tot eenige be-
 « schouwingen, denkbeelden en hypothesen, inzonder-
 « heid tot de naald, ter vorming van den kunstigen
 « oogappel en tot den oogbepaler. Deze laatste intus-
 « schen, hebben onmisbaar veel nuttigs aan zich, en
 « bevelen zich door eenvoudigheid en doelmatigheid
 « bijzonder aan. Ook is men daarvan hier ter stede
 « (te *Rotterdam*) zoodanig overtuigd, dat verscheidene
 « operateurs zich dezelve met de verbetering, waarvoor
 « zij nog vatbaar waren, door den bekwamen instru-
 « mentmaker, dien wij binnen onzen muren bezitten,
 « reeds hebben aangeschaft, en daarmede dan ook het
 « bewijs hebben gegeven, dat de verbetering der kunst
 « hun niet onverschillig is, en zij deze aannemen, zij
 « moge komen, van wien zij wil, ja gaarne, zoo als
 « de heer L. verklaart, *den keizer geven hetgeen des*
 « *keizers is.*

« Wij vermeenen echter later te hebben vernomen,
 « dat de vorm der naald en des oogbepalers niet zoo
 « geheel nieuw en van des Heeren L. uitvinding is,
 « als wij aanvankelijk dachten, en men uit ZE. ver-
 « handeling zoude kunnen opmaken; dat er reeds, in
 « het het jaar 1811 of 1812, in het Hoogduitsch of
 « Italiaansch, een werkje moet zijn uitgekomen, waarin
 « de afbeelding en beschrijving dezer instrumenten voor-
 « komen, nagenoeg even zoo, als dezelve door den Heer
 « L. worden bekend gemaakt. Wij bekennen nogtans, dat

boren staar, uit het fransch vertaald door P. J. VAN WAGENINGE,
 bij T. J. WYNHOVEN HENDRIKSEN te *Rotterdam*, 1828.

« dit werkje ons nog niet onder het gezigt gekomen is,
 « gelijk wij ook niet anders weten van eenige andere
 « heerkundige te dezer stede, daar hun deze instru-
 « menten, vóór de verschijning van het werkje des
 « Heeren L., nog niet bekend waren. En zoo zijn en
 « blijven dan toch dezelve voor ons nieuw. Ook laat
 « dit zich gemakkelijk verklaren. Een ieder toch, die
 « zich slechts op eenen tak van een uitgebreid vak,
 « zoo als dat der heerkunde, toelegt, tracht natuurlijk
 « ook alles, hetgeen tot dien tak betrekking heeft,
 « zich aan te schaffen, en behoeft zulks ook; en zoo is
 « het zeer ligt mogelijk, dat dit werkje bij uitsluiting
 « den *Oculisten* is in handen gevallen, of ter hunner
 « kennis geraakt is; terwijl het daarenboven bijna eene
 « onmogelijkheid is, om zich alles, hetgeen met be-
 « trekking tot het uitgebreid vak van genees- en heerkunde
 « wordt uitgegeven, aan te schaffen en behoort
 « lijk te bestuderen. Indien dus hetgeen wij hierom-
 « trent vernomen hebben, waarheid is, dan twijfelen
 « wij geenszins, ja wij meenen met eenigen grond te
 « mogen verwachten, dat zulks misschien nog wel in
 « den loop van dit jaar door eenen voornamen Neder-
 « landschen oogarts zal worden bekend gemaakt.”

Er is intusschen al eene reeks van jaren verlopen, dat ik het voornemen geuit heb van deze naald te zullen bekend maken, en het zoude alzoo, na de vorderingen, welke de *Ars ophthalmiatrica* elders heeft gemaakt, den schijn kunnen hebben, of thans deze mededeeling minder belangrijk zoude zijn; doch, ik vertrouw niet alleen, dat zulks bij nader inzien, niet zoo zal bevonden worden, maar durf mij zelfs voorstellen, dat niet slechts weinige genees- en heerkundigen, maar dat

er zelfs maar zeer weinige artsen, die de oogheelkunst in Nederland beoefenen, zullen zijn, die de naald van BARATTA kennen, en derhalve deze mededeeling voor nieuw, ten minste als aan hun nog geheel onbekend, zullen willen aannemen. Wij laten hier de waarneming van D^r. BARATTA volgen.

Waarneming.

« Een man van omtrent 50 jaren, kooper van oude
« kleederen, te *Milaan*, leed, gedurende verscheidene
« jaren, aan eene *chronische oogontsteking* van de
« beide oogen, en werd ten gevolge daarvan blind.
« Zijn ongemak werd door verscheidene heilkundigen
« voor zwarte staar gehouden, maar mij kwam het
« veeleer voor een gevolg der geledene ontsteking te
« zijn.

« Toen ik zijne oogen onderzocht, bevond ik de oog-
« appels zeer vernaauwd, *synizesis*, met aan den re-
« genboog vastgehechte *cataract*, *synechia posterior*. Hij
« kon het daglicht niet van de duisternis onderschei-
« den; en daar hij, ten gevolge van oogontsteking, blind

Observazione.

Un uomo d'anni 50 circa, di professione rigattière in *Milano*, ando soggetto per diversi anni ad un ottalmia cronica in ambo gli occhi, ed in sequela alla medicima rimase cieco. Da vari chirurghi la di lui malattia fu giudicata gotta serena, ma a me parve piuttosto un risultamento dell' infiammazione sofferta.

Avendogli visitati gli occhi vi riscontrai le pupille ristrettissime, sinizesi, con cateratta aderente all' iride, sinechia posteriore; non distingueva la luce del giorno dalle tenebre; pure per essere rimasto cieco in sequela ad ottalmia, ed essendo ristrette le pupille, ed

(1) Om de waarde der waarneming en de zeldzame voorkoming van het Italiaanschen werk van BARATTA, heb ik bij de vertaling de originele text hierbij gevoegd.

« was geworden , de oogappels zeer te samengetrokken
 « waren en het regenboogvlies aan de *cataract* was
 « vastgehecht , vermoedde ik , dat deze beletselen de
 « oorzaken der blindheid konden wezen , en daarom
 « sloeg ik hem voor , in het linker oog eenen kunstigen
 « oogappel te vormen , zonder hem evenwel eenen gun-
 « stigen uitslag te verzekeren . Ik wilde hiermede eene
 « proef nemen , en hij stemde hierin toe .

« Den 13^{en} Junij 1814 ondernam ik de kunstbewater-
 « king , in tegenwoordigheid van mijnen vriend , den
 « Ridder MONDONICO , een geleerd en ervaren geneesheer
 « en heilkundige , en van Doctor VALLERIO , een zeer be-
 « kwaam tand-arts .

« Nadat de lijder geplaatst was en ik mij nedergezet
 « had , zoodanig als bij de operatie der *cataract* gebrui-
 « kelijk is , bewees VALLERIO mij de dienst het hoofd
 « van den lijder vast te houden , en met den wijsvinger
 « van de linker hand het bovenste ooglid op te ligten .
 « Ik hield het benedenste ooglid met den wijsvinger ,
 « duim en middelsten vinger , steunde met den ring-
 « vinger en den pink op den slaap van het hoofd aan
 aderente l'iride alla cateratta , dubitai che tali ostacoli fossero la
 causa della privazione della vista , e pero gli proposi la pupilla arti-
 ficiale nell' occhio sinistro , non assicurandolo pero d'un esito felice ;
 ma che avrei fatto ciò per un esperimento ; ed esso vi acconsenti .

Il 13 giugno 1814 ne intrapresi l'operazione in presenza del mio
 amico il signor cavalière MONDONICO , dotto ed esperto medico-chi-
 rurgo , e del signor BALLERIO , chirurgo abilissimo per la cura delle
 malattie dei denti .

Collocato il malato , ed io seduto come si usa nell' operazione
 della cateratta , il sig BALLERIO graziosamente mi favori di tenere
 il capo del malato , e sollevato la palpebra superiore mediante l'in-
 dice della mano sinistra , io tenni depressa l'inferior palpebra col
 dito indice della mano sinistra , presi colla mia mano destra il mio

« de zijde van het oog, waaraan ik de kunstbewerking
 « moest doen, en doorboorde vervolgens het *doorschij-*
 « *nend hoornvlies (cornea)* naar den buitensten hoek,
 « op twee lijnen afstands van het harde oogvlies (*sclero-*
 « *tica*), dwars door het midden, met den eenen snij-
 « denden kant der naald naar boven en den anderen
 « nederwaarts gekeerd. In de voorste kamer doorge-
 « drongen zijnde, draaide ik het gedeelte, waar de
 « haak zich bevond, naar den regenboog en in de na-
 « bijheid van den haarwijzen band, waarna ik met
 « den middelsten vinger het ringetje naar den slaap
 « trok; het haakje dus hebbende geopend, drukte ik
 « het in den regenboog; terwijl ik nu den mid-
 « delsten vinger van het ringetje afligte, sloot zich
 « het haakje, en dus vatte ik een gedeelte van den
 « regenboog; daarop trok ik langzaam de naald uit
 « het hoornvlies, te gelijk met een stukje van den re-
 « genboog, hetwelk zich, onder het schuiven van de
 « naald, naar den binnensten hoek reeds van den haar-

nuovo ago (1) fra le dita indice, pollice e medio, appoggiai le dita anulare ed il mignolo alla tempia dell' occhio su cui doveva operare, indi perforai la cornea trasparente verso l'angolo esterno due linee lungi dalla sclerotica, e nel diametro trasversale della medesima, con i margini taglienti del l'ago, uno rivolto in alto et l'altro in basso: entrato nella camera anteriore, voltai la parte ove era l'uncino verso l'iride, ed in vicinanza al legamento ciliare, indi con il dito medio tirai la vieretta (2). Verso la tempia: fatto prominente l'uncinetto, lo infossai nell'iride; lasciando poi col dito medio la vieretta, l'uncino si chiuse, e così afferrai una porzione d'iride; in allora lentamente estrassi dalla cornea l'ago unitamente al pezzetto d'iride che si era già staccato dal legamento ciliare nel tirare coll'

(1) Tav. II. fig. III.

(2) Tav. II. fig. A.

« wijzen band had afgescheiden; door welke afschei-
 « ding een weinig bloed uitgestort was. Ik opende den
 « haak, door het schuiven van het ringetje, en knipte het
 « stukje van den regenboog met een schaar, digt bij
 « het hoornvlies af, en aldus ontstond er naar den bin-
 « nensten hoek een oogappel of *rand-pupil*. Ik vroeg
 « den man, of hij zag, waarop hij neen antwoordde.
 « Derhalve was ik dadelijk overtuigd, dat het ongemak
 « werkelijk in verband stond met de verstoring van het
 « netvlies, welligt door eene uitvloeijing van een ver-
 « dikt weiachtig vocht, dat zich in het oog had ont-
 « wikkeld, en het netvlies bij wijze van eene slijmstof
 « had overdekt. Ik bedekte het oog met een met koud
 « water doortrokken kompres, en liet hem dit kompres
 « dikwijls ververschen.

« Des avonds klaagde hij over eenige hitte in het
 « oog, doch hij was zonder koorts. Men ging met de-
 « zelfde kompressen met koud water voort.

« In den nacht van den 14^{en} had hij zware pijnen

ago verso l'angolo interno, ed era uscito da tale distacco un po' di sangue. Aprii l'uncino mediante il tirar la vieretta, e tagliai il pezzetto d'iride con una forbicina vicino alla cornea; così vi rimase verso l'angolo interno una pupilla marginale (1). Domandai al predetto se ci vedeva, e rispose di no; perciò subito fui persuaso che la malattia fosse realmente complicata colla disorganizzazione della retina, forse per un trasudamento di linfa concrescibile dell'ottalmia che a guisa di vernice avrà come coperta la retina. Coprii l'occhio con un pannolino inzuppato nell'acqua gelata, e gli feci rinnovare tal bagno sovente.

Alla sera accuso un po' di bruciore all'occhio: era senza febbre. Si continuarono gli stessi bagni.

Il 14 nella notte ebbe forte dolori all'occhia; allorché lo visitai

(1) Tav. I. fig. XI.

« in het oog. Toen ik het onderzocht, was het rood en
 « pijnlijk, en hij had koorts; weshalve ik hem twaalf
 « oncen bloed liet aftappen.

« Dewijl hij reeds zoo lang aan oogontsteking onder-
 « hevig was geweest, ontstond er eene ligte *passive*
 « ontsteking in het geöpereerde oog, welke bijna twee
 « maanden duurde; toen hij vervolgens daarvan bevrijd
 « was, bleef de oogappel helder en groot, maar hij zag
 « niets, en kon zelfs het donker van het licht niet
 « onderscheiden.

« Ik heb deze operatie beschreven om mijne nieuwe
 « wijze van opereren aan te toonen; en ofschoon de
 « lijder het gezigt niet terug heeft bekomen, moet men
 « dit niet toeschrijven aan de kunstbewerking, maar
 « aan den ziekelijken staat van het netvlies, zijnde dit
 « het wezenlijk orgaan van het zien.”

Wanneer men deze waarneming van Dr. BARATTA en
 daarbij de afbeelding en ook de naald, in origineel,
 welke ik in vroegere jaren voor mij heb laten vervaardi-
 gen, met de afbeelding van de *mechanieke naald* van
 Dr. LUSARDI, en tevens met de naald zelve vergelijkt,
 vindt men in deze beide voorgestelde en door deze

era rosso e dolente, ed aveva febbre, onde gli feci fare una cacciata
 di sangue di una libbra.

Essendo stato da sì lungo tempo soggetto all' ottalmia, facilmente
 si risveglio una lenta infiammazione nell' occhio operato, che gli
 duro quasi due mesi; quando poi ne fu libero, la pupilla rimase
 bella, grande; ma non ci vedeva nulla, e neppure distingueva le
 tenebre dalla luce.

Ho descritto tale operazione per dimostrare il nuovo mio metodo
 di operare, ed abbenche l'ammalato non abbia potuto riacquistare la
 vista, non si debbe cio attribuire all' operazione, ma al non essere
 stata sana la retina, essendo essa l'organo essenziale della visione.

operateurs gebruikt wordende instrumenten groote en wezenlijke overeenkomst.

In hoe verre de Heer Dr. LUSARDI, een *Italiaan*, van het werk van Dr. BARATTA, die zijne vinding reeds in het jaar 1818 te *Milaan* in de Italiaansche taal heeft bekend gemaakt, en zijne naald zelfs den 13^{en} Junij 1814, volgens de medegedeelde waarneming, gebruikt heeft, kan hebben kennis gedragen, en daarvan kan hebben partij getrokken, laat zich gemakkelijker denken, dan wel nagaan; wij zullen dit in het midden laten. Hoezeer wij niet kunnen ontveinzen, dat daarin wel iets bijzonders gelegen is, zoo moeten wij evenwel vragen, wat zal dit op de waarde der uitvinding afdoen? ook vermindert het geenszins de deugdelijkheid der instrumenten of naalden, die ieder op zich zelve zeer doelmatig zijn, en tot lof der uitvinders verstreken; nogtans men moet immers, gelijk Dr. LUSARDI zelf zegt: *den keizer geven hetgeen des keizers is.*

Om mij dus hier van alle verdenking van partijdigheid te vrijwaren, en daar ik zelfs gaarne erkennen wil, dat de mogelijkheid kan bestaan, dat twee kunst-oefenaren, van elkander verwijderd, op hetzelfde denkbeeld kunnen komen, en alzoo eene vinding gemeen kunnen hebben, hetgeen meer gebeurd is, zoo kan ik mij evenwel, uit liefde tot de waarheid, niet weerhouden van de opmerking te maken, dat, gesteld zijnde Dr. LUSARDI van de mechanieke naald van Dr. BARATTA geene kennis heeft gedragen, en hij er zich al vroeger van bediend heeft, waarom heeft hij dan niet in zijn *Extrait d'un Mémoire inédit sur les pupilles artificielles, adressé à M. M. les Membres de la société de Médecine de Lyon*, waarin hij zijn *Procédé*

en zelfs de operatien als toen gedaan mededeelt en van de naald voor de operatie der *depressie* noodzakelijk en van zijn *contentif* spreekt, nogtans van zijne mechanieke naald geene de minste melding gemaakt (1)? hoewel hij later, en wel in het jaar 1827, bij de uitgave van zijne verhandeling over de *cataracta congenita*, of aangeboren staar, bij de beschrijving van eene bijzondere bewerktuiging van zijne naald tot vorming van den kunstigen oogappel, zich aldus geuit heeft: « wegens de overeenkomst, welke men ontdekken kan « tusschen dit instrument en die, welke beschreven zijn « in de verhandeling van DONEGANA: *Della pupilla artificiale ragionamento etc.* 1809, en in *osservazioni supra le principali malattie degli occhi* 1818 « (vreemd dat hier de naam, DI GIOVANNI BARATTA euz. « niet wordt aangehaald), zoude men in verzoeking kunnen geraken, van te gelooven, dat ik hetzelfde uit « die beide werkjes had overgenomen.” Daar hij dit zelf zegt, zoo zal hij dan ook dit vermoeden aan anderen niet ten kwade duiden; immers dit ligt in de zaak opgesloten.

Wij willen geenszins de waarde en deugdelijkheid van de uitgedachte of verbeterde naald van D^r. LUSARDI bestrijden; in tegendeel, wij erkennen hare doelmatigheid en hebben die zelfs voor ons laten vervaardigen.

Wij willen hier ook verder van het nut en gebruik dezer naald niet spreken, aangezien wij het voornemen hebben, om nader de *mechanieke staar-naald*, door mij uitgevonden of voor het minst verbeterd, te be-

(1) *Traité de l'altération du cristallin et de ses annexes par le D^r. LUSARDI. Paris 1819, pag. 208 etc.*

schrijven. Ook is, voor zoo verre mij bekend is, de *aiguille mécanique* van Dr. BARATTA door geen ander gebruikt; daarbij meenen wij ons met grond te mogen verzekerd houden, dat aan de onze, die wij vroeger in het jaar 1830 door B. LACHMANN hebben laten vervaardigen, en in alle gevallen gemakkelijker te besturen is, de voorkeur zal gegeven worden.

Intusschen het komt er hier maar op aan, wie de eigenlijke vinder dezer *mechaniek* is, en als zoodanig komt het ons, na al hetgeen wij daaromtrent hebben nagegaan, voor, dat aan Dr. BARATTA de eere toekomt, de eerste gedachte daarvan gehad en de mededeeling gegeven te hebben, en dat wel een ieder hem, volgens al hetgeen men daarvan weet, voor den eersten vinder zal willen houden. Trouwens, wij achten ons verplicht te erkennen, dat Dr. LUSARDI ook mogelijk eene dergelijke gedachte kan gehad hebben, maar dezelve veel later dan Dr. BARATTA geöpenbaard heeft, doch in alle gevallen eene zeer doelmatige toepassing van deze *mechaniek* op zijne naald heeft weten te maken.

Ik acht mijne opmerking dan ook te meer gegrond, daar de Hoogl. VELPEAU in zijn *Manuel pratique des maladies des yeux*, door GUSTAVE JEANSELME in 1840 te Parijs uitgegeven, bladz. 326, sprekende over de *maladies de l'Iris et pupille artificielle* en van verschillende methoden melding makende, deze beschrijving van het *Procédé* van Dr. LUSARDI geeft: *Pour réduire l'opération à sa plus grande simplicité M. LUSARDI se sert d'un crochet aiguille qui suffit seul pour toute l'opération. Je dois ajouter que cet instrument a été décrit, il y a une vingtaine d'années* (volgens de waarneming van Dr. BARATTA, die wij heden mede-

deelen, kunnen wij bepaald zeggen, negen en twintig jaren), *en* Italie par DONEGANA et BARATTA. *Fermé*, zegt hij verder, *ce crochet aiguille a la forme d'une très petite serpette. Il est composé de deux tiges composées de telle sorte qu'en tirant un peu sur la plus courte il en résulte une échancrure qui transforme l'instrument en une véritable pince. Après avoir introduit dans l'oeil, soit à travers la cornée, soit même à travers la sclerotique le crochet aiguille fermé, l'opérateur lui fait traverser l'iris jusqu'au cercle ciliaire; après quoi appuyant le dos de l'instrument contre la grande circonférence de l'iris, il décolle une portion convenable de cette membrane. Tirant alors sur la petite tige, il ouvre la petite pince, la lâche promptement, et l'iris se trouvant ainsi pincé, est entraîné en avant; il ne reste plus alors qu'à prendre les précautions nécessaires pour donner à la nouvelle pupille les dimensions convenables.*

In de opereerwijze van DONEGANA vinden wij weinig overeenstemming, ten minsten in de instrumenten, met die van BARATTA en LUSARDI. Ik stel mij voor, om ook in het vervolg eene nadere mededeeling aangaande zijne methode te geven.

Facile est inventis addere, heeft de uitmuntende GERARDUS TEN HAAFF reeds gezegd. En ziedaar dan ook voor mij den weg als geopend, om, zoo ik meen, eene verbetering aan de naald van BARATTA en LUSARDI aan te brengen, en daarbij mij evenzeer bevoegd te houden, om mijne *Mechanieke naald* te mogen voorstellen; met het vertrouwen, dat zij, bij het gebruik, veel gemakkelijker zal bevonden worden. *Men onderzoekte en oordeele.* Terwijl ik hier besluit met SENECA

te zeggen: *Veel is er verrigt door onze voorgangers, maar er schiet nog veel over, en er zal nog altijd veel te doen overblijven.*

VERKLARING VAN PLAAT 3.

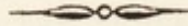

Fig. 1.

Stelt voor de uitgevonden naald van Dr. BARATTA, ter nederdrukking van de *cataract* en ter vorming van eene kunstmatige *pupil*. A. De beweegbare of verschuifbare ring, welke door eene stift bevestigd is. B. Handvat.

Fig. 2.

a. De half cylindervormige steel of het hielstuk der naald. b. Een klein stutsel, tegen hetwelk de stalen veder (fig. 3) aandringt.

Fig. 3.

De stalen veder, waardoor de half cylindervormige steel achterwaarts geschoven, weder voorwaarts bewogen wordt.

Fig. 4.

Het vaststaande gedeelte der naald. c. De punt van de naald, bij wijze van een myrthen-blad, met een op zijde aangemaakt haakje, waar tegen het hielstukje van den half-cylindervormigen steel der naald (fig. 2) aanstuit.

Fig. 5.

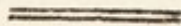
Eene stalen, kegelvormige stift, welke van een knopje voorzien is.

Fig. 6.

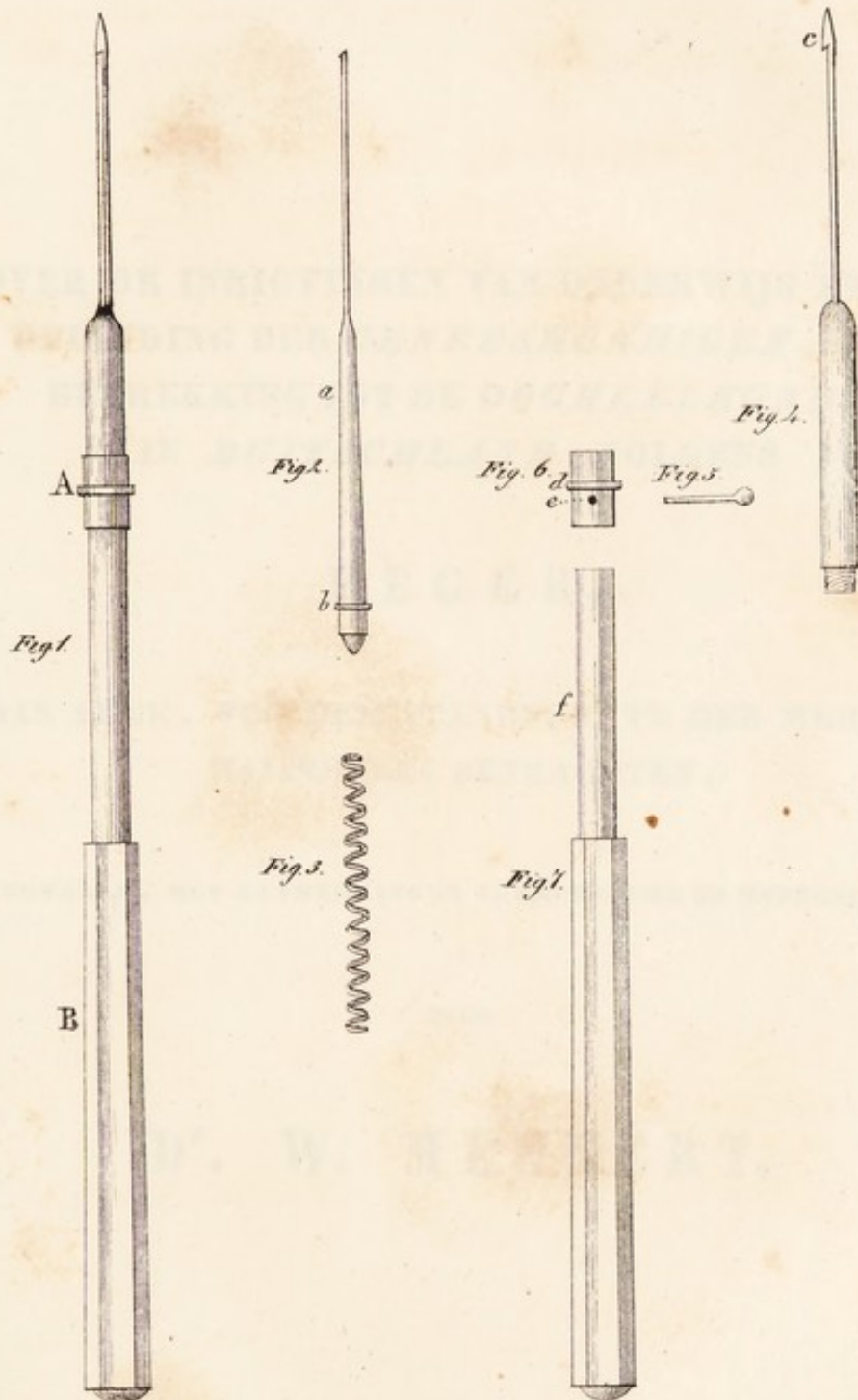
De schuiver van zilver of koper gemaakt. d. De aangezette en aan den schuiver bevestigde ring. e. Opening voor de stift (fig. 5).

Fig. 7.

Het hecht met de buis *f*, waarin de stalen veder bevat is.

Pl:3.

...the ... of the ...

THE ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

**OVER DE INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS EN DE
OPLEIDING DER *GENEESKUNDIGEN*, MET
BETREKKING TOT DE *OOGHEELKUNDE*
IN *DUITSCHLAND*, VOLGENS**

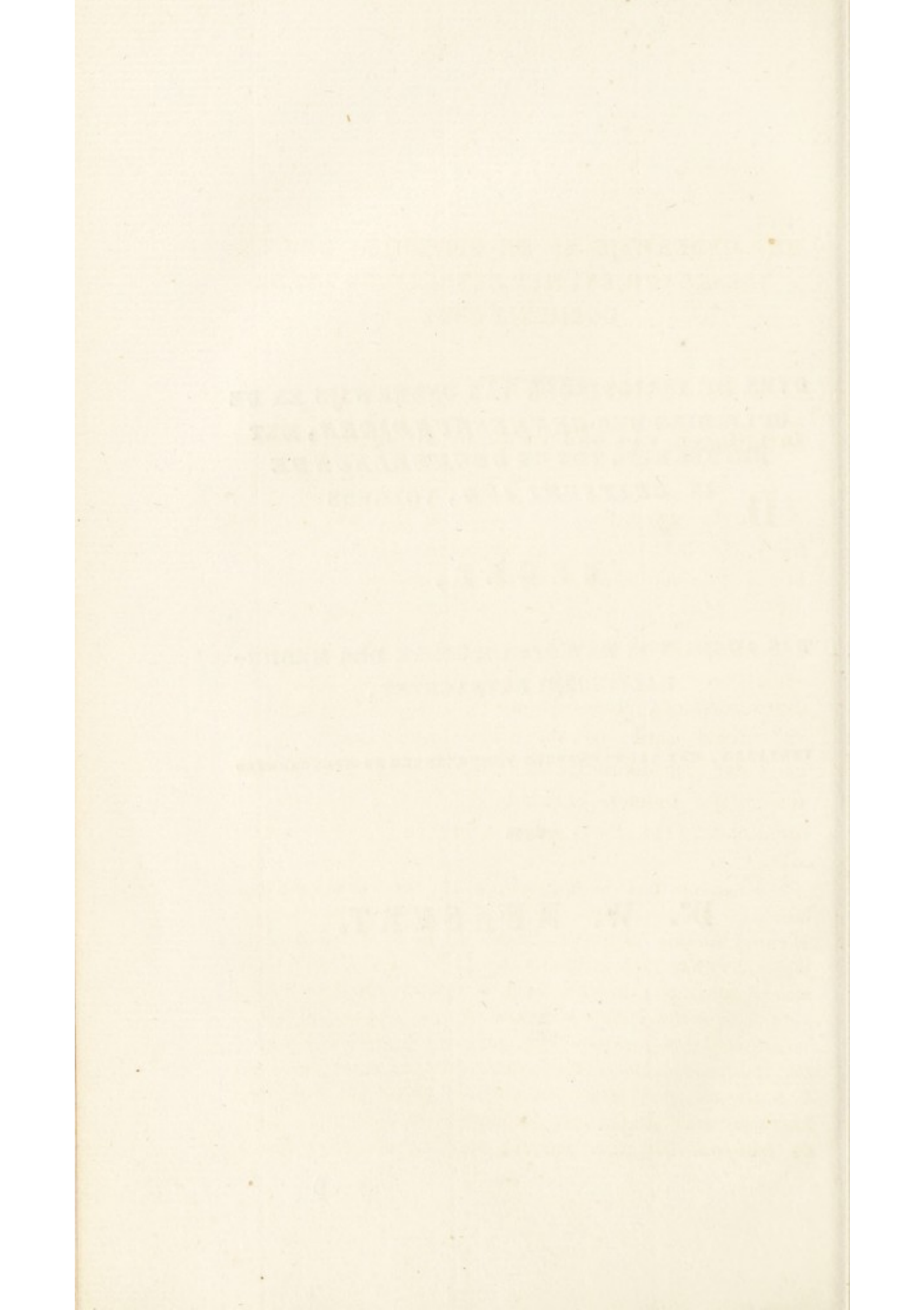
B E G E R,

**DAS AUGE, VON DEM STANDPUNKTE DER MEDICI-
NALPOLIZEI BETRACHTET,**

VERTAALD, MET AANMERKINGEN VERMEERDERD EN MEDEGEDEELD

DOOR

D^r. W. MENSERT.

HET ONDERWIJS EN DE OPLEIDING DER GE- NEESKUNDIGEN, MET BETREKKING TOT DE OOGHEELKUNDE.

Inrigtingen van onderwijs in de oogheelkunde.

De beantwoording der vraag, of de Staat behoefte heeft aan inrigtingen, de genezing van oogzieken en blinde personen en het onderrigt van jonge geneeskundigen in eene grondige kennis en behandeling der oogziekten ten doel hebbende, kan wel niet ontkennend zijn, wanneer wij eenen blik werpen op den weldadigen invloed, dien de reeds bestaande inrigtingen van dezen aard op de uitbreiding en den voortgang der geneeskundige kennis, en met deze op het welzijn der lijdende menschheid, tot nu toe, hebben uitgeoefend (1). Eerst sedert deze inrigtingen haar aan-

(1) De meeste Duitsche Hoogescholen zijn thans in het bezit van inrigtingen voor oogziekten. De eerste dezer werden door BEER te Weenen (men verg. daarover het besluit der Oostenrijksche Regering van den 23^{en} Nov. 1812, in *Medicin. Jahrbücher des K. K. Oosterreich. Staates*. Bd. II. St I. S—11 — en G. A. RICHTER te Göttingen), daargesteld; te Berlyn stichtte v. GRAEFE een klinisch, heelkundig Instituut voor de oogheelkunde (verg. *Jahresbericht über das klinische, chirurgisch-agenärztliche Lehrinstitut der Universität Berlin von C. F. GRAEFE*, Berl. 1816.) Zoo ook werd, in het jaar 1816, door RUST (zie deszelfs *Magazin für die gesammte Heilkunde* III. 1. 1817. *De Inaugural-Rede*) eene inrigting voor oogheelkundige Kliniek

wezen hebben ontvangen en haar doel met het schoon-

opengesteld in de *Charité.-Praag* (*Jahres-Berichte der Augen Klinik, zu Prag*, von. J. N. FISCHER), *München, Breslau, Halle, Bonn Würzburg*, J. B. V. SIEBOLD *Geschichte und gegenwärtige Einrichtung, des Chirurgischen Klinikums im Julius hospitale zu Würzburg, Würzb. 1814*), *Heidelberg* (*Jahresbericht des Chirurgisch ophthalmologischen Klinikums von CHELIUS.*), *Leipzig* enz. mogen zich op dergelijke inrigtingen beroemen. Ook in andere rijken, voornamelijk in *Groot-Brittanje*, bestaan inrigtingen tot oogheekundige Kliniek, wier organisatie met den voortgang der wetenschap overeenkomstig is. Zoo werd in het jaar 1806 door SAUNDERS eene Kliniek voor ziekten van het Oog en van het Oor gesticht, (*London dispensarium for the eare of diseaces of the eye and the ear*), die thans onder leiding van Laurence en Tyrnell (*the Londen ophthalmia infirmary in Moorsfields*) staat, en in 1817 eene andere dergelijke instelling, tegenwoordig onder opzigt van GUTHRIE en FORBES (*Royal westminster infirmary for diseaces of the eye, wosylen-bonestreet Peccadelly*) zich bevindende; mede te *Edinburg* en te *Dublin* zijn zoodanige inrigtingen aanwezig. In sommige steden van *Italie, Rusland, Hongarye* enz. bestaan voortreffelijke instellingen van dezen aard. Slechts *Frankrijk*, dat immer het tooneel der kwakzalvers en bedriegers was, bleef nog voor weinige jaren bij de genoemde rijken geheel ten achteren. Wel is waar vindt men er tegenwoordig nog geene bepaalde, clinische inrigtingen tot het onderrigt in de theoretische en praktische oogheekunde, dewijl men dit vak nog gedeeltelijk als een onderdeel der heekunde, en daaraan ondergeschikt, beschouwt, en daarom de oogzieken in de hospitalen onder de zieken der heekundige afdeelingen plaatst; doch men moet niet ontkennen, dat men in den laatsten tijd eenen diepen blik in de natuur van het oog en deszelfs ziekten werpt, en men dit werktuig, in zoo verre de bestaande hospitalen dit veroorlooven, met meerdere zachtheid en verschooning behandelt. Eenige instellingen te *Parijs*, vroeger door GUILLIE, thans door SICHEL en CARON DU VILLARS aan het clinisch onderwijs toegewijd, kunnen, wegens hare gesteltenis, niet aan alle eischen voldoen. (Men verg. mijn *Bericht aus Paris über die Wiedergeburt der Augen-Heilkunde Frankreichs* in v. AMMON'S *Zeitschrift für die Ophthalmologie* Bd. IV. St. 3 en 4. S 413 fg).

ste gevolg is bekroond geworden, zijn zieken, wier voor het burgerlijke leven onontbeerlijkste zintuig met eenen geheelen ondergang bedreigd werd, tegen kwakzalverij en bedrog, die tot dus verre door *Europa* in alle rigtingen onheil verspreidden, gewaarborgd, en daardoor, niet slechts aan enkele, afzonderlijke medeburgers van den Staat, maar tevens aan den Staat, als maatschappelijk ligchaam, onschatbare diensten bewezen geworden; want de eerstgenoemden worden van de ongeneeslijke verblindings, omtrent de ruwe *empirie* van zoogenaamde oogartsen en de plumpe handgrepen van rondreizende kwakzalvers verlost; de Staat bovendien wordt door de gepaste, op kennis gegronde en der kunst waardige behandeling en genezing der oogzieken van eenen moeilijken last ontheven. En beschouwen wij dienvolgens het tweevoudig nut, uit zoodanige inrigtingen voortvloeiende, als bewezen, dan blijft er nog over aan te wijzen, hoe zij het best aan het doel beantwoorden en daarom geordend en ingerigt behooren te worden. Bij hare instelling nu zijn de volgende vereischten in aanmerking te nemen:

1. Doelmatigheid van het onderwijs.

2. Doelmatigheid der inwendige inrigting van het gebouw of lokaal tot het opnemen van oogzieken bestemd.

Ten opzichte van het eerste vereischte drage men het onderwijs in de oogheeskunde op aan eenen bekwamen der kunst met ijver toegedanen leeraar, wiens *ophthalamo-pathologische* en *therapeutische* leerstellingen op den geheelen omvang der geneeskunst berusten, opdat het oog niet met geweld uit het zamenstel van het algemeen organisme weggerukt, en alzoo aan den leerling als een afgescheiden, van het organisme onafhan-

kelijk werktuig behandeld worde. In dezen misgreep is wel gedeeltelijk de grond te zoeken van het prijs geven van het oog en deszelfs ziekten aan de misslagen der ruwste *empirie* en de onwetenheid der kwakzalvers. Zoo was het in *Duitschland*, *Frankrijk* en *Engeland*, ten tijde van GUILLEMEAU en TAYLOR (1). Eerst BOER-

(1) Noch GUILLEMEAU noch TAYLOR waren kwakzalvers. Het is niet te ontkennen, dat TAYLOR, door zijne omzwervende reizen, door zijne geruchtmaking, in plaats van zijne waarde te bevorderen hierdoor, in tegendeel, zijne kunst en wetenschappelijke kennis meer verkleind heeft en in minachting werd gebragt, en dat hij zich gewis, door minder gerucht te maken, meerder had waardig betoond; dan hij bepaalde zich, zoo als bekend is, tot geen bijzonder land, maar was nu in *Frankrijk*, dan weder in *Engeland*, ook in *Duitschland*, en zoo ook in *Nederland*. Men leze hier over mijn geschiedkundig overzigt, omtrent de heerschende oogziekten in *Nederland*. In *Duitschland*, waar men voorheen, even als elders, met de Heelkunst verre niet op die hoogte was als thans, werd TAYLOR zeer ongunstig beoordeeld. Men kan hierover lezen het werkje van D. S. E. ESCHENBACH, *gegründeter Bericht von dem Erfolg der Operationen des englischen Okulisten Ritter Taylors. Rostok, 1752*; een geschrift in de daad veel lof van TAYLOR bevattende; trouwens, blijkbaar opgesteld om hem en zijne operatiën in een ongunstig daglicht te stellen. Dat het nogtans toen, even als nu, reeds zoo met een en ander gelegen was, kan men eenigzins uit den aanhef van gemeld werkje afleiden; immers daar ESCHENBACH zijn geschrift aldus begon: » Wenn man den gegenwärtigen Zeitlauf, insofern » sie die Medicin und Chirurgie angeht, mit allen vorigen Zusamen hält, und insbesondere sein Augenmerk auf die Menge von » Augenärzten richtet, die sich jizzo nach einander in der Europäischen welt sehen lassen: so musz man gestehen, dasz dergleichen » sich in den älteren Geschichten mit solchen Umständen nicht finde: » und dass man daher dasjenige Jahr-hundert nicht unbillig das » Okulisten-Seculum betiteln könne.

Hoezeer dan de geruchtmaking van TAYLOR zeer af te keuren was, zoo bewees zulks evenwel niet dat hij niet in zijn vak bekwaam en ervaren was, en zoo ook meerder wetenschappelijke kennis

HAVE (*de morb. ocul. praelect. publ.*) baande den weg

dan een ander konde bezitten. Wij zijn daarom van meening, dat als hier tegen iets op te merken valt, en men verbeteren wil, men beginnen moet zich zelven tot een beter voorbeeld te stellen; al dat verkleinen van een ander bewijst niets voor de zaak; men moet de kunst niet om den persoon miskennen.

TAYLOR was in het jaar 1708 te *Norwich* geboren, juist in het jaar dat BOERHAVE, bij openbare voorlezingen, over de ziekten der oogen handelde. Ook heeft TAYLOR, in zijnen studie-tijd, te Leijden de lessen bijgewoond, en, wat er ook van wezen mag, dit is zeker, wanneer TAYLOR als een kwakzalver gehandeld heeft, men met een zeer geleerd Arts zeggen moet, dat zoo wel de bevoegde als de onbevoegde kwakzalvers eene plaag en een geesel der menschheid zijn.

Dat dit land niet zelden door kwakzalvers bezocht wordt, is wel aan allen bekend; wij willen daarvan en van hetgeen men heden zoo dagelijks ondervindt, geen verder gewag maken, maar gelooven hier van pas te mogen herinneren, aan hetgeen een zeker schrijver, in het jaar 1827, na het vertrek van den befaamden WILLIAMS, gezegd heeft, — en wie zal niet geheel met de waarheid van de navolgende regelen instemmen; » *Dat wij in ons vaderland, bij de*
 » *zucht tot het vreemde, en om in een ander land hulp te zoe-*
 » *ken, en niettegenstaande hetzelfde door alle tijden heen een kweek-*
 » *hof van ware verlichting en beschaving mag genoemd worden, de*
 » *kwakzalverij, niet zelden met goed gevolg, haren zetel naast dien*
 » *der ware kunstbeoefenaars hebben zien vestigen; dit is eene waar-*
 » *heid, door niemand te loochenen. Ook nog in onze dagen, hoe*
 » *zeer door ondervinding en schade en schande wijzer geworden, zien*
 » *wij de altaren dier valsche Godes van welriekende offers rooken en*
 » *eene talrijke menigte in haren schijnbaar vermogenden invloed dat*
 » *vertrouwen stellen, hetwelk eene kinderlijke ligtgeloovigheid alleen*
 » *kan inboezemen* (*).” Trouwens wat eigenlijk de kwakzalverij betreft, en wat men daarover ook zeggen mag, wij beamen volkomen hetgeen de zeer geleerde geneesheer SCHELTEMA, in zijne beoordeeling van mijn geschrift: *wees toch voorzigtig met de oogen, en doe er niet te veel aan! eene raadgevende waarschuwing tot behoud*

(*) Zie hierover verder mijn werkje: *Wees toch voorzigtig met de oogen, en doe er niet te veel aan! enz.* van Bladz. 49—68.

tot eene meer gegronde en rationele *ophthalmo-noso-*

en bewaring van het gezigt, te regt heeft gezegd — en wel gewis zal een ieder met hem instemmen, dat de kwakzalverij wel altijd heeft bestaan en zal blijven bestaan: » niet omdat de wetten ver-
 » keerd zijn; niet omdat er bedriegers in de wereld zijn, — maar,
 » omdat de menschen willen bedrogen worden; omdat de mensche-
 » lijke dwaasheid van zelve de bevoegden en onbevoegden tot kwak-
 » zalverij aandrijft. MONTAIGNE zeide reeds in 1600: » *Les char-*
 » *latans sont des espèces de plantes qui croissent naturellement sur*
 » *le terrain de la sottise humaine.*»

Men wete dan ook, dat, hoezeer wij gaarne toestemmen, dat de lessen van BOERHAVE veel tot het wetenschappelijke der oogen-heelkunde hebben toegebracht, het evenwel later was, dat TAYLOR zijne praktijk beoefende, en dat men als toen, even zeer als nu, het getal van wetenschappelijke oog-artsen wel vergroot vindt, maar de behoefte voor bekwamen en ervaren evenzeer bestond, en zoo ook de beroemden maar zeer enkel waren. Wie sprak dan ook, ten tijde van BOERHAVE, zoo hoog over zijne toenmaals gegevene lessen, over de ziekten der oogen als men thans doet. Zoude het niet zaak zijn, als de lessen door BOERHAVE zoo veel ten nutte hebben te weeg gebracht, dat men, hiervan overtuigd, ook verder daarin volhardde, en dat men, naar vermogen, het zijne bijdroeg, om dezen zoo nuttigen tak der geneeskunst, meer en meer en zoo veel mogelijk te trachten te bevorderen; en het is dan ook weleer dat de welgezinde Mr. NICOLAAS SINDERHAM, in zijne redevoering over de noodzakelijkheid van orde en samenleving enz., uitgesproken op den 18^{den} van Oogstmaand des jaars 1822, bladz. 19, te wel gezegd heeft: » Hij toch
 » wiens handel en wandel meer dan die van eenig ander bloot
 » staat voor de algemeene beoordeeling, heeft zoo dikwerf moeten
 » hopen, dat een onpartijdig nageslacht zijne nagedachtenis tegen
 » de misvorming, beschimping, beschuldiging en vervolging van
 » zijnen bevooroordeelden, dikwerf ondankbaren tijdgenoot eenmaal
 » mogte verdedigen en regtvaardigen.»

Zoo is het dan ook aldus dat wij hier den zoo kundigen als ervaren Heelmeester HENDRIK ULHOORN, ook ten voordeele van TAYLOR, willen laten spreken, en wel waar hij, bij de vertaling in het Nederduitsch van de Heelkundige onderwijzingen van LAURENS HEIS-

logie en ophthalmiatriek. Na hem was het vooral

TER, gewag makende van het onderscheppen van de vaten en wegnippen met een schaarje van een gedeelte van de *Adnata* in de rondte der *Cornea transparens*, — hetwelk toen door sommige *Oculisten* als niet gevaarlijk werd beschouwd, — zich aldus over de bekwaamheid van den oculist TAYLOR deed hooren. Onzes inziens is het voor de geschiedenis en de verkeerde beoordeelingen van kunstgenooten en oogartsen, zeer gepast om eens hier het verhaal van den Nederlandschen Heelkundigen ULHOORN mede te deelen als hij aldus schreef: » Ik heb door brave mannen, en onder alle ook door » den berugten en handigen Heer TAYLOR het gehele bindvlies ter » breette van een halve lijn, circulaar in de ronte der cornea, » in de maanden Maij en Junij 1735, nuttelijk met een schaarje » zien wegsnijden. Dit pijnlijke en moeielijke werk deed die Heer » met zoo veel netheid (zoo als alle zijne uitvoeringen waardig » waren aan te zien, omdat ieder stuk zijne verwondering en on- » uitsprekelijke lof was medebrengende) oplettentheid en geduld, » als ik ooit eenig Heelmeester heb zien arbeiden; en daarom mag » ik, in weerwil van zijne vijanden zeggen, dat niet alleen deze » operatie, maar alle zijne andere uitvoeringen haar roem met zich » bragten. Ik weet zeer wel dat verscheide Doctoren en Heelmeesters hem in den beginne volgende, en als een Orakel aanmerkende, hem als een afgod eerden, maar wanneer zij zijne daden » niet konden navolgen, en van dien Heer zoo veel eer of voordeel » niet ontvingen, als zij zig zelf waanden waardig te zijn, zo scheiden » zij zich van hem af, en hunne loftuitingen veranderden in laster » en zulke schendinge, zo als die gewoonlijk, onder schijn van » vriendelijkheid, ter schaden van konst en deszelfs oefenaars, gewoonlijk worden ondervonden; want zommige van hen hielden niet » op na 's mans vertrek ongegrond tot zijn schimp in de Amsterdamse Courant een artikul mede te deelen. Daar in tegendeel » wij in onze stad in het kennen en 't behandelen der ooggebreken » nooit groter nog waardiger man gezien hebben. Ik beken, hij » had zijne gebreken als een Engelsman; hij ondernam te veel » zaken waarin hij wel zonder gevaar werkte; maar daar de uitslagen te onzeker waren; terwijl men van hem verwachtte, dat » niets behoorde te mankeeren, maar dat alles onfeilbaar zoude ge-

RICHTER, die het oog als een integrerend deel van het organismus beschouwde en daarmede overeenkomstig behandelde. Deze rationele behandeling aan het ziekbed, berust op de grondige kennis der ontleedkunde, natuurkunde van den mensch en der kennis van de ontwikkeling des oogs, en daarbij zij de leeraar in het bezit van eene geoefende vaardigheid en zekerheid in het doen van oogheeskundige kunstbewerkingen, die den leerling tot voorbeeld kunnen dienen. Het onderwijs zij omvattend en betrefte het theoretische en practische gedeelte der oogheeskunde; ten opzichte van het eerste worde de *Diaetetica* van het gezonde en zieke oog met overtuiging voorgedragen; ten aanzien van het tweede verdeeke de leeraar de regelen tot het bevatten en het juiste beoordeelen der ziekteverschijnselen; hij stelde de aanwijzingen tot het gebruik der geneesmiddelen, voor zoo verre de kennis hunner krachten en werkingen in het algemeen dit mogelijk maken, vast, en bepale de meer naauwkeurige verschillen derzelve, hoe zij, namelijk bij de groote klasse van direct of indirect ontstekingwerende middelen, in aanmerking komen. De kunstbewerkingen aan levenden moeten naar de regelen der kunst in tegenwoordigheid der leerlingen worden voltrokken, en tevens met één practisch onderrigt in het verrigten dier kunstbewerkingen gepaard gaan, welke op cadavers kunnen gedemonstreerd worden; de kunstbewerkingen aan levenden moeten daarentegen slechts aan leerlingen worden toegestaan, die zich bereids door lang voortge-

» lukken, en door hem zonder onderscheid omtrent de gevallen,
 » alles gelukkig zoude volbragt worden, daar nogtans onmogelijke
 » zaken noch door hem of iemand anders konden volbragt worden.”

zette oefening aan oogen van menschen of dieren, eene zekere vaardigheid in het kunstmatige der oogheekunde hebben eigen gemaakt (1).

Tot de meest mogelijke volmaking van het onderwijs behooren echter ook wetenschappelijke hulpmiddelen, wier aanwending met de klinische instelling moet verbonden wezen; onvermijdelijk is het bestaan eener bibliotheek voor de oogheekunde, die de belangrijkste werken van vroegeren en lateren tijd bevat; voorts eene verzameling van *anatomisch-pathologische* oog-praeparaten; kunstmatige, in was geboetseerde praeparaten zouden tot voorstelling van zeldzame ziekte-gevallen kunnen dienen (2); hierbij moet men tevens vooral bedacht zijn op ophelderende voorwerpen uit de *vergeijkende ontleedkunde*; ook is eene volledige verzameling van oogheekundige werktuigen een gewichtig hulpmiddel bij het onderwijs (3).

(1) Aldus heeft het plaats in de klinische inrigtingen voor de oogheekunde te *Weenen* en te *Berlijn*. Verg. mede P. FRANK, geneeskundige staatsregeling.

(2) Voor het *ophthalmologisch* Instituut te *Weenen*, werden, in het jaar 1823, onder het opzicht van Prof. ROSAS, door J. HOFMEYER, oogziekten in was geboetseerd; deze was-praeparaten stellen meestendeels meesterlijke getrouwe navolgingen der natuur voor; ik herinner hier slechts aan de afbeelding der scrophuleuse syphilitische, arthritische oogontsteking, van het *pterygium*, *cataracta pyramidalis*, *hyperkeratosis*, *hydrophthalmos* enz. Onder de natuurlijke pathologische praeparaten munten uit: heele en gedeeltelijke verbeteringen van het oog; *cataracta ossea*, *cataracta nigra*, *dacryolitha* enz.

(3) Wegens het werkelijk gemis van deze hulpmiddelen bij het onderwijs in de geneeskunde, of mede, dewijl zij den leerling niet dikwijls genoeg ten dienste staan en de gelegenheid om deze te zien, hem moeilijk wordt gemaakt, blijft het onderrigt aan vele acade-

Wat de keuze van een oord ter stichting eener clinische inrigting voor de oogheeskunde betreft, Academiesteden, of zoodanige, die in het bezit zijn van eene genees- en heeskundige school, zijn daartoe het meest geschikt; slechts in de volkrijkste steden zou een afzonderlijk gebouw aan de opname en verpleging van oogzieken kunnen toegewijd worden; in de kleinere steden zouden afzonderlijke, van de overige nogtans afgescheidene en op zich zelve staande, afdeelingen van algemeene hospitalen volkomen aan het doel beantwoorden. De inwendige inrigting dezer afdeelingen, de verzorging en verpleging der lijders moet echter niet slechts met ieder goed ingerigt hospitaal overeenstemmen, maar ook geëvenredigd zijn aan de eigenaardigheid en teederheid van het aangedane zintuig. Ten opzichte hiervan zullen wij de vereischten van eene doelmatige inrigting voor oogziekten beneden verder trachten te bepalen.

Met deze bepaalde oogheeskundige instellingen kan, waar zulks mogelijk is, eene oogheeskundige kliniek buiten het hospitaal (*buiten praktijk*) verbonden worden; daartoe zijn zoodanige ooglijders geschikt, welke slechts geneeskundigen raad verlangen, of, wegens den chronischen aard of de ongeneeslijkheid hunner oogziekten, van geen belang voor het klinisch onderwijs zijn en door hunne opname het verplegen van meer belangrijke lijders zouden beperken of verhinderen.

miën enz. veelal gebrekkig. De geneeskundige faculteiten van *Berlijn*, *Weenen*, *Parijs* en *Londen* geven hierin een goed voorbeeld, daar zij in de beide eerste steden den leerlingen wekelijks eenige malen, in de laatste dagelijks den vrijen toegang tot de geneeskundige verzamelingen toestaan.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Geneeskundig onderzoek ten aanzien der Oogheelkunde.

Aan een bijzonder onderzoek van diegenen, welke zich op hunne practische loopbaan met de oogheelkunde en de oogoperaties willen bezig houden, is er wel is waar geene behoefte; daar iedereen, die als genees- en heilkundige tot uitoefening der geneeskunde bekwaam wordt bevonden, ook de kennis van de ziekten van het oog en derzelver behandeling bezitten moet. Wilde men in dit opzigt afzonderlijke *Examina* instellen, dan zou men, om zich gelijk te blijven, met gelijk regt voor de overige takken der gezamenlijke geneeskunde, die dan toch ook slechts een gedeelte van het groote geheel vormen, mede *examina* moeten bepalen. Daar het echter eene bekende daadzaak is, dat velen, die noch voor de chirurgie, noch voor de oogheelkunde eene bijzondere opgewektheid gevoelen, gedurende hunnen academischen studie-tijd, het oog, als eene *terra incognita*, daar laten, kan het geneeskundig toezicht, om de nadeelen, die wetenschap, kunst en burgerlijk welzijn, door het veronachtzamen der oogheelkundige studie, ondergaan, met billijkheid van den *examinandus* vorderen, dat deze, bij het academisch onderzoek, de noodige *anatomisch-physiologische-pathologische* en *therapeutische* kennis, met betrekking tot het oog, bezitte, en in staat zij de gewigtigste kunst-

bewerkingen op cadavers volgens de regelen der kunst te verrigten (1).

In het Groot Hertogdom *Meckelenburg Schwerin* is aan geenen arts of operateur de uitoefening der oogheelkunde en het doen van oog-operatiën toegestaan, tenzij deze te voren door de geneeskundige commissie over de vereischte bekwaamheden in de ontleed- en heelkunde zij geëxamineerd geworden, en de toelating der Regering bekomen hebbe. Deze toelating wordt openlijk bekend gemaakt (*Neue medicinal Ordnung für Mecklenburg Schwerin*: S. 10 Kap. 6, en *Darstellung der Medicinal-Polizei*. Gesetzgebung u. s. w. von DORNBLUTH, *Schwerin* 1834 S. 50).

(1) Het koninklijk Pruisische reglement voor de Staats *examina* der geneeskundige, bepaalt slechts voor diegenen een examen, welke de toelating als genees- en heelkundige niet hebben verkregen. Het examen bestaat daarin, dat de *Examinandus* 1°. twee of drie opgaven uit het gebied der anatomie en physiologie van het oog zonder vreemde medehulp schriftelijk uitwerke; 2°. eenige kunstbewerkingen van het oog, als van het *cataract* van de kunstmatige *pupil* enz. op cadavers volgens de voorschriften der kunst verrigte, de verschillende methoden van operatie aanwijze en de bekendheid met de werktuigen doe blijken; 3°. zijne bedrevenheid in pathologie en therapie van het oog mondelijk bewijzen moet.

Het besluit van de Keizerlijke Oostenrijksche Hofcommissie van den 2^{den} Mei 1818. (Verg. FERRO's Sammlung v. s. 46) vordert van hen, die het diploma als magistri in de oogheelkunde wenschen te verkrijgen, dat zij gedurende twee heele jaren de voorlezingen over de oogheelkunde bijgewoond en eene kunstbewerking van den graauwen staar onder opzicht van den Hoogleraar in de oogheelkunde verrigt hebben.

Aanmerkingen als bijvoegsel van den Vertaler.

Hier in *Nederland*, voor zoo veel wij ons herinneren kunnen, heeft men nimmer een bepaald Examen in de oogheekunde afgenomen; ter opheldering dan van den vroegeren toestand en meening omtrent dit onderwerp, en ter herdenking van hetgeen hieromtrent voormaals plaats vond, willen wij hier kortelijk een en ander bijbrengen.

Het vroegste, hetwelk wij daarvan vermelden kunnen, is door den Gildebroeder HERM. MEIJER, in een wetboek in het jaar 1736 beschreven, en bij PIETER VAN DEN BERGE, ordinaris stadsdrukker te *Amsterdam*, met Privilegie, in quarto uitgegeven: dit werk, alle de privilegien, willekeuren en ordonnantien van het Collegium Chirurgicum Amstelaedamense van den jare 1461 tot en met den jare 1736 bevattende, zoo vindt men daar in een Extract uit de willekeuren der stad Amstelredamme, van A°. 1552 en wel het volgende XX^{ste} Art.

« Dat van nu voortaan geene Meesters, die hen sul-
 « len willen onderwinden iemand binnen deser Stede
 « of hare vryheyt te snyden (1) van de steen, van
 « Rupture, of Cataracten te werken, eenige Monsters,
 « Borden, Teken en, of Brieven sullen mogen opslaan
 « of uyt doen hangen tot eenige plaatsen binnen deser
 « Stede of hare vryheyt, dan by expres consent van

(1) De operateurs off steensnijders zijn, bij opgevolgde keure van 1621 en 1668, en ordonnantien van 1673, 1677 en 1700 nader bepaalt, moettende tot eyder operatie, consent van haar Ed. G. Achtb hebben etc.

« de Burgemeesters deser Stede, en de Overluyden en
 « Proefmeesters, van het voorsz. Gilde, nog ook eenig
 « werk sullen mogen doen of beginnen, dan in by-
 « wesen van de Overluyden en Proefmeesters voorsz.
 « of andere, die men hen daar toe voegen sal, omme
 « haar werk te doorzien, en getuygenisse te geven,
 « of sy waardig en bequaam sullen wezen sulks te
 « doen of niet: waar voor de gene, die daarby wesen
 « sullen tot drie toe in getale, elck hebben sullen vier
 « stuyvers, sonder meer tot behoef van 't Gild. En
 « indien iemand hier tegens dede, nadat hy voor de
 « eerste reyse sal wesen gewaarschout, sal verbeuren tot
 « behoef van 't Gilde twee Carolus guldens, soo me-
 « nigmaal hy daar op bevonden worde, en daar toe
 « arbitralyk gecorrigeert worden.”

Deze keuze of verordening schijnt dan ook steeds van kracht te zijn gebleven; men vergelijke hierbij de gemelde ordonnantien; gelijk men dan ook in de Heelkundige waarnemingen, door den bekwamen Leidschen Heelmeester BALTHAZAAR beschreven, vernemen kan, dat hij in den maand Augustus 1764, als wanneer hij voor de eerste maal de gelegenheid verkreeg, om de *excisio Cataractae* te verrigten, door het *Coll. Chirurg.* op het volgende *Articul*, uit de Leidsche Chirurgijns *Gildebrief* werd opmerkzaam gemaakt (1).

« Ende zullen alle *oculisten* of oogmeesters, steen,
 « ende Breuk of Scheurselsnyders, van waar die ook
 « mogen wezen, alhier onder het Gilde, ende Hand-

(1) A. BALTHAZAAR, Heelkundige waarnemingen inzonderheid van zware en moeilijke gevallen uit een vijf en twintigjarige oefening bijeenverzameld, te Leiden 1779.

« werk begrepen zyn: ten inzigte dat zoodanige werken
 « zeer luttel, of weinig onder de Chirurgyns gedaan
 « worden, overmits de groote periculen, fouten, ende
 « toevallen in zoodanige werken meestepart bejégenende:
 « mits dat de voorsz. oogmeesters, steen- ende Breuk-
 « snyders niet en zullen mogen werken, ofte snyden,
 « dan met Consent van die van den geregte, op 't ver-
 « zoek van de naaste vrienden van den lydenden Per-
 « soon, verleend, ende ten overstaen ten minsten van
 « een Stads Doctor, en twee Stads Chirurgyns, indien
 « de operatie geschieden zal door dezès stads operateur:
 « ende wanneer de operatie geschieden zal door een an-
 « der, geen geadmiteerd Stads operateur zynde, dat
 « dan alle de Stads Doctoren en Stads Chirurgyns,
 « daar toe genegenheid hebbende, aldaar zullen mogen
 « present zyn, zonder te kunnen geweerd worden, ten
 « einde by dezelve kennisse mag werde gedragen, of
 « zy ook natuurlyken of menschelyken handelen: ende
 « dat zy luiden ('t zy inwoonders of vreemdelingen zyn-
 « de) alvorens eenige werken te beginnen, in handen
 « van den Deken van het Gilde (die daar bij ook ty-
 « delyk moet verzocht worden) voor ende in plaatse van
 « alle ongelden ende lasten zullen betalen eene somma
 « van drie Guldens, waar voren dezelve zullen toege-
 « laten worden alhier in 't gunt voorsz. is te werken;
 « zonder hen der Chirurgie verder te mogen onderwin-
 « den; ten ware, mits poorterwordende, hen de proeven
 « onderwerpende, ende 't Gild voldoende, alles gelijk
 « hier voren.” —

Dat men verder eene meer bijzondere kennis en ge-
 schiktheid tot het doen van oogoperatien verlangde,
 zouden wij, door hetgeen de zeer bekwame Heelmeester

H. NISSEN ondervonden heeft en hetgeen hij, om tot den titel van Oculist en Operateur van de cataract van het Binnengasthuis te *Amsterdam* en van de stad *Alkmaar* te geraken, heeft gedaan, verder kunnen ophelderen. — Ook zoude ik zulks kunnen bevestigen door hetgeen mij, bij de bevordering tot stads operateur van de Cataract is te beurt gevallen; trouwens, wij behouden het voornemen, om, bij eene gepaste gelegenheid, daarvan eene mededeeling te geven, als ook van de aanvragen, die vroeger de Cataract—lijders zelve verplicht waren te doen, om tot de operatie toegelaten en in het Binnengasthuis verpleegd te mogen worden; zonder voor het tegenwoordige deswege iets meer te zeggen, zoo schijnt thans de toelating tot den *titel* van *Oculist* op de algemeene bevoegdheid tot de uitoefening der Genees- en Heelkunst te berusten; ondertusschen, er bestaat, zoo als wij hebben opgemerkt, blz. 14, eene wet van 6 Augustus 1821, omtrent het Examen van Oogmeesters, waarom deze vergunning nimmer als wettig kan beschouwd worden. — Evenwel dit heeft niet belet, dat velen, bijzonder in *Amsterdam*, zich den titel van *Oculist*, Oogmeester, hebben toegeëigend; evenwel kan, mijns inziens, zulks de bedoeling der wet niet zijn; ten minsten wanneer men deswege geene bijzondere proeven of wettige redenen, of zijne bijzondere geschiktheid daartoe kan aanvoeren. — Aldus om daartoe te geraken behoort, mijns bedunkens, deze bevoegdheid erkend te zijn, en daartoe eene meerdere kennis en een bepaald Examen te worden gevorderd; en is zulks ook nuttig, opdat het publiek zich op hunne meerdere kennis en bekwaamheid verlaten kan. Het zoude alzoo, zoo wij meenen, noodzakelijk zijn, dat hier naauw op gelet

wierd, en dat men in het vervolg een bepaald Examen afnam en, zoo als in andere landen, voor Oogartsen en Oogmeesters vaststelde; waardoor men een meer bepaald regt verkreeg, om dezen titel aan te nemen; en dit zoude immers niet vreemd zijn, wanneer wij hierbij vergelijken hetgeen vroeger in Nederland plaats vond.

Bij aldien wij al hetgeen reeds heeft plaats gehad, en hetgeen nog dagelijks voorvalt, nagaan, zoo zal dit ook wel, gelijk wij bereids vroeger bij andere gelegenheden hebben opgemerkt, in vele gevallen altijd zoo zijn en blijven; ook is het niet minder waar, dat, wanneer men de uitmuntende vorderingen, die aangaande de genees- en heilkunst der oogen worden waargenomen, onpartijdig met de practische beoefening vergelijkt, het maar al te zeer blijkt, dat de eene beoefenaar dikwijls voor dit gedeelte en die weder voor dat gedeelte meer geschikt schijnt te wezen, en men aldus, het zij dan verdiend of onverdiend, — het eerste durven wij wel vertrouwen en voor ons vaststellen, — bij het algemeen een voorkeur, als meer bekwaamheid in een gedeelte der kunst bezittende, daarin verkrijgt, en alzoo ook in de gelegenheid is om zijne praktische ervaring te vermeerderen; gelijk zulks dan ook, wat men daar ook van zeggen mag en kan, wel mede altijd zoo blijven zal.

Wanneer wij dan ook de geneeskunst, die eene zoo onmetelijke uitgestrektheid heeft, als geheel overziet en onpartijdig beoordeelt, dan behoort, gelijk ik reeds elders heb opgemerkt (1), het verdeelen der kunst al

(1) Verg. mijn betoog ter overweging aangaande eene voorgestelde geheele vereeniging enz., blz. 52.

leen in de uitoefening te bestaan; want, het is eene uitgemaakte zaak en door een ieder erkend, dat de genees- en heilkunst, als wetenschap beschouwd, als ondeelbaar moeten gehouden worden; en het is aldus, dat ik mijne meening omtrent het practische of beoefenende gedeelte nog eens kortelijk wil herhalen. Als algemeen beginsel stel ik vast, dat het beschouwende, het theoretische van den ganschen omvang der kunst, tot verkrijging van eene grondige kennis der geneeskunst, den arts in den volsten zin even zoo zeer noodzakelijk is, als dat de werkdadige beoefening dezer zoo uitgebreide kunst, wel ingezien, ook door geen éenen arts in alles voldoende kan beoefend worden. Immers de practische beoefening der genees- en heilkunst, in hare geheele uitgebreidheid beschouwd, vereischt zoo veel, dat men dit wel nimmer in *éenen* practicus vereenigd zal vinden.

Inderdaad wij meenen voor diegenen, welke mijn beoefening omtrent het doelmatige van eene scheiding in de beoefening der bijzondere vakken van Genees- en Heelkunst niet gelezen hebben, te mogen herzeggen: welke Artsen zijn er en hebben er geleefd, die voor alles even zeer zich bekwaam hebben getoond? Een groot Geneesheer is maar zeldzaam tevens een uitmuntend Heelmeester, en nog veel minder een uitstekend Operateur; immers, dit laat zich niet in éenen Arts vereenigen; en hierin onderscheidt zich als van zelve de beoefening en het handdadige der kunst; en daar, op deze wijze, de werkkring van ieder Arts wordt aangewezen, zoo brengt zulks ook even gemakkelijk eene doelmatige scheiding voort; daar, zonder het eene vak boven het andere voort te zetten, een ieder zich zelve onderscheidt;

terwijl de voortreffelijkste Geneesheeren even zeer zullen kenbaar worden, als de allerbekwaamste Heelmeesters en de verdienstelijkste Operateurs. — Door het aangevoerde blijkt het overtuigend, dat eene zoo algemeene geschiktheid en bekwaamheid voor alle vakken niet in *één*en practicus vereenigd bestaan, en ook nimmer gevonden zijn; en wel ingezien bestaat daartoe, in het algemeen beschouwd, ook geene noodzakelijkheid; en wat zoude het dan beduiden, om dit te willen vorderen — Wel is waar, dat sommigen, zoo als wel meer het geval is, in zich zelve alles willen vereenigen; dan, zonder deswege eenige bedenkingen te maken, zoo durven wij gerust zeggen, dat dezulken gewis geene geringe verbeelding van zich zelve hebben en voorzeker geene voldoende practische inzage in den geheelen omvang der Geneeskunst hebben verkregen. — Het mangelt dan ook in deze eeuw geenszins aan Geneesheeren van eene uitgebreide kennis en bekwaamheid; wie zoude dit anders denken; trouwens, kennis en ervaring vereenigd, zijn het, die ons het meest in de maatschappij kunnen verdienstelijk doen zijn; wij houden het voor vast, dat diegenen, welke met verstand en goede grondbeginselen een vak gekozen hebben, en daarin met hunnen aanleg zijn te rade gegaan, — wanneer zij datgeen, hetwelk zij eenmaal ondernomen hebben, met ijver voortzetten en daarin volharden, — zich vleijen kunnen het daarin verre te kunnen brengen. Ondertusschen, wij achten het voor ondoenlijk, om alle vakken der Geneeskunst volledig en naar waarde te doorgronden en daarin eene voorwaardelijke geschiktheid te bezitten, en daarbij tevens de zoo noodige kennis en ervaring te kunnen verkrijgen; daarvoor zijn dan ook gewis

onze vermogens te beperkt, en zulks behoort ons als van zelve de bewustheid te geven, dat, willen wij het vak onzer keuze, de Geneeskunst, naar wensch voorstaan en behartigen, en hetzelfde zoo mogelijk tot eene betere hoogte opvoeren en tot meerdere volkomenheid brengen, men dan daartoe niet beter komen kan, dan slechts een ééinig vak te kiezen en te behartigen, en daaraan ons geheele leven te wijden.

Men erkent deze waarheid zeer algemeen; immers nog zoo lang niet verleden, namelijk in het jaar 1820, zijn er te *Rotterdam* bij N. CORNEL twee stukjes, doch van eenen onbekenden — vermoedelijk eenen geneeskundigen — schrijver uitgekomen, bevattende: *een woord aan het publiek*, over de nadeelen en gevaren, welke men te vreezen heeft, wanneer Doctoren, Chirurgijs en Apothecars, buiten hun vak te treden. — Onder de zinspreuk: *Ne sutor ultra crepidum*, dat is: *Schoenma houdt u bij uwe leest*. —

Maar wie zal ook niet de begrensdsheid van zijn kunstvermogen, hoe ook de wetenschap is vooruitgegaan en steeds vooruitgaat, toestemmen; immers diegenen, welke wel het meeste weten, en de bekwaamste en ervarenste in de kunst zijn, gevoelen het best wat hun nog ontbreekt, en deze zijn ook het meest gezind, om hunne beperktheid te belijden; ook wij houden ons overtuigd, dat die jonge kunsttoefenaren, die zoo veel spoediger dan voorheen in wetenschappelijke kennis vorderingen hebben gemaakt, en daardoor meer op hunne kennis en kunstvermogen meenen te kunnen betrouwen, bij de beoefening hunner kunst, zich daarin te leur gesteld zullen vinden, en ook gewis nader tot een nederiger besef zullen komen. — En waarom zouden zij dit

niet doen? Wij vertrouwen dan ook, dat wij nog en uit overtuiging kunnen zeggen, hetgeen in eene vereeniging van Geneesheeren te *Hamburg* door een' Arts in eene voorlezing, bevattende *Etwas vom Ungewissen in der Arzneykunst*, den 1 September 1772 gezegd is.

« Es ist eine allen Aerzten bekannte Sache, dass alle
 « Krankheiten sich nie leichter als auf dem Lehrstuhl
 « des Professors heilen lassen, denn vor dem Krankenbette verlassen uns sehr oft die besten Theorien,
 « wenn sie auch von den grössten Aerzten ganz fein
 « ausgesonnen, und fast mathematisch bewiesen sind. —
 « Wir thun demnach sehr wohl, wenn wir, der Wahrheit zu Ehren, unsre unwissenheit in sehr vielen
 « Fallen bekennen, und nur gestehen, dass wir oft im
 « Finstern tappen (1). — Ook zelfs de groote HALLER heeft reeds getuigd, en met welke regelen wel alle artzen bij het eindigen hunner loopbaan mede zullen instemmen en met hem zeggen:

Im weiten Labyrinth von scheinbaren Begriffen
 Kan auch der Klügste sich in fremde Bahn vertiefen;
 Und wenu sein sichrer Schritt sich nie vom Pfad vergisst
 Sieht er am Ende doch, dass er am Anfang ist.

Wij achten het alzoo zaak, om zich op dat gedeelte der kunst meest te bepalen en practisch toeteleggen, waarvoor men zich het meest en het best berekend gevoelt, en dit heb ik ook gedaan, en ik hoop mij daarbij meer in de Maatschappij en voor de Menschheid te mogen nuttig en dienstbaar maken; het is ook laakbaar

(1) Abhandlungen und Beobachtungen aus der Arzneygelahrtheit von einer Gesellschaft von Aerzten, in *Hamburg*. Herausgegeben von D. PAUL DITERICH GISEKE, Hamb. 1776, S. 67. (Men leze verder deze Verhandeling).

om algemeene kundigheden en bekwaamheden voor te wenden, die men niet bezit, en het is ijdelheid om te willen schijnen te weten, hetgeen men nimmer geleerd heeft en niet weten kan; en deze mijne meening zoude dan ook tot niets dienen, indien zij niet met de waarheid overeenstemde. Trouwens, wij zullen deswege in het oordeel van zaakkundigen en onpartijdigen berusten; daar de waarheid wel vooral in de zaak zelve maar niet in de meening gelegen is.

Die Artzen alzoo, die met een vlug oordeel, een' waarnemenden geest en met eene fijne takt en scherp gezigt en groote handigheid begaafd zijn, zullen dan ook het best hunnen aanleg en bekwaamheid kunnen berekenen, en door eene bepaalde keuze, ook gewis het verste komen. Wij vertrouwen dan ook dat velen, van de wezenlijkheid daarvan bewust, zich gewis met ons denkbeeld vereenigen zullen, dat het in de groote steden en vooral voor de hulpbehoevenden niet nuttig of noodzakelijk is, dat men alles in de practijk vereenige, en men anders zijne waarde vermindert; neen! dit zullen wij geenszins toestemmen, daar wij maar te zeer overtuigd zijn, gelijk ik in mijne practische loopbaan steeds ondervonden heb, dat geen hulpbehoevende de kennis en behandeling der oogziekten, en nog veel minder de herstelling en de genezing der blinden, als eenen geringen tak der geneeskunst heeft beschouwd en aangezien; — en daar tot de werkdadige beoefening van dit gewis zoo zeer belangrijk onderwerp der kunst, zelfs bijzondere vereischen en geschikte aanleg in den *practicus* voor noodwendig worden gehouden, zoo vertrouwen wij ons niet vernederd te hebben, door ons dit gedeelte der kunst zoo bijzonder te hebben aangetrokken.

En waarom zoude men, wanneer men eene algemeene opleiding genoten en daarbij eene algemeene kennis, zoo noodig om doel te treffen, verkregen heeft, niet het vak mogen kiezen en aanvaarden, waarvoor men zich het meest berekend gevoelt, en waardoor men in de maatschappij ook het meest aan zijne bestemming kan beantwoorden; hier naar te streven is pligt en voor het minst onze wensch. Immers, alle deelen der geneeskunst hebben aanspraak op de vereering der maatschappij; en zoude het ook, door de geheele vereeniging van alle vakken, ontstaan, dat bij velen eene oppervlakkigheid werd waargenomen, die, integendeel der meening, hunne waarde en hunne achting in de maatschappij vermindert.

Ofschoon, na overweging, deze onze gemaakte bedenkingen, omtrent de onbestaanbaarheid van eene zoo algemeene vereeniging van alle de vakken tot eene doelmatige beoefening der geneeskunst, gereedelijk door de meeste artsen zullen worden toegestemd, zoo vermeenen wij, tot besluit en bevestiging van onze meening, hier niet ongepast te mogen vragen, of er niet zelfs eene tegenstrijdigheid in het geen plaats heeft gevonden wordt; want, wie zal het overeenbrengen, dat tot de bestudering en bekwaammaking van een vak als de genees- en heilkunst een zoo groot aantal Hoogleraren benoodigd is. Men vergelijke hierbij het betoog omtrent eene hervorming in het onderwijs van den zeer geleerden Geneesheer ARNTZENIUS (1), waarbij geen Professor wordt voorgesteld, om alle vakken te zamen, of onverschillig welke, te onderwijzen, maar wel degelijk

(1) Bijdragen tot geneeskundige staatsregeling, N°. 4, Bladz. 234.

verondersteld wordt in het eene of andere onderwerp eene speciale kennis en bepaalde ervaring te bezitten; dit dan maar al te waar zijnde, hoe kan men dan van een' kweekeling in de kunst of een' nog onbedreven en jeugdigen Arts zoo alles onderstellen, eischen of verwachten. Wij vinden hier voor het minst een onweersprekend bewijs voor ons gevoelen; maar wie zal dan ook niet met mij instemmen, dat in de groote uitgebreidheid geenszins de meeste verdiensten begrepen kan zijn. — En waarom zoude dan eene wetenschap, welke bij de docering niet geheel vereenigd kan worden, bij de beoefening verdeeld zijne waarde kunnen verliezen. — En uit dit oogpunt beschouwd, zoo stellen wij ten minsten ons voor, dat, bij de beoefening der geneeskunst, evenzeer als bij het onderwijs, de afzondering der onderscheidene vakken in vele opzigten tot eene meerdere kennis en bekwaamheid zal kunnen leiden; en hoe zal men het anders in ieder vak op de vereischte hoogte kunnen brengen? —

Ondertusschen, wie zoude niet alles, waartoe zijn beroep hem de gelegenheid geeft, ten nutte der lijdenden, — bij aldien hij zich daartoe bekwaam en in staat bevindt, — met zorgvuldigheid en welwillendheid aanwenden, en zich in zijne beroepsbezigheden nuttiger en bekwamer trachten te maken; desniettemin, dergelijke pogingen behooren ook, indien zij aan het doel zullen beantwoorden, met bekwaamheid te worden volvoerd; want, zonder dat zijn alle ondernemingen, indien men daartoe de oefening niet bezit, hoe welgezind men ook wezen moge, en hoe gaarne men ook helpen wil, niet alleen te vergeefs, maar kunnen nimmer aan het oogmerk van het vak, de herstelling na-

melijk, beantwoorden, en 'zijn, helaas! meer ten onnutte en komen, bij ongunstige uitkomst, alsdan ten nadeele van den lijder uit. —

De beroemde CAMPER heeft weleer, daarvan overtuigd, met regt gezegd, dat *alle die door beproefde geneeswijze, hetzij kunstmatig hetzij door geneesmiddelen, de ziekten willen trachten te heelen, zich jegens het menschelijk geslacht zeer verdienstelijk maken*; en wie zoude daar niet aan wenschen te mogen beantwoorden, en het zijne daartoe bijdragen, of voor het minst, daar naar streven; — doch men herdenke ook, dat hij evenzeer gewaarschuwd en gezegd heeft, « *dat hij die zich aan de oogheelkunde toewijd, eene hoogst moeilijken taak op zich neemt.* »

Het is trouwens bekend en opmerkenswaardig, hoe de oogen—heelkunst, deze immers zeer gewigtige tak der genees- en heelkunst, in de latere jaren, zoo in *Italië, Engeland, Duitschland* als *Frankrijk* en zelfs in *Nederland* en *België* eenen roemvollen ijver heeft opgewekt; dit strekke dan ook tot eere van allen, maar zulks kan het nimmer noodzakelijk maken, dat een elk dit vak beoefene; en wie zal daar niet mede instemmen? Evenwel zijn er gewis die het, om welke reden dan ook, anders willen; dan het willen is een ieder eigen, en wij leven ook niet met eene en dezelfde gedachten of wensch; dit is even zoo onmogelijk als dat men zoo als de spreekwijze zegt: het een ieder van pas zouden willen maken; trouwens, hierin zal een elk wel met mij moeten berusten, terwijl wel nimmer een ieder dezelfde zaak beminnen en bewonderen zal; en om deswege voor ons een troostend woord te hooren, zoo herinneren wij ons hier het volgende versje van

een Duitsch Dichter naar het bekende gezegde van HORATIUS gevolgd :

So viele Menschen sind, so wechseln die Gedanken. —
 Das Lob und Schelten weisst nichts von gemessnen Schranken.
 Der eine urtheilt wohl: der andere lässt sich blinden. —
 Wer will nur einen Hut, auf alle Köpfe finden? —

Het is dan ook niet zelden reeds gebleken, dat sommigen wel de lust tot opereren hebben, maar daartoe de zoo noodige bekwaamheid niet naar eisch bezitten, en door de ongunstige uitkomsten hunner ondernemingen, als van zelve daarvan afzien, en met reden, daar zij gevaar loopen van hunne bekwaamheid ook tot andere kunstbewerkingen in verdenking te brengen, daar dikwijls die genen, welke eene operatie, met het uitzigt om daardoor het gezigt te herkrijgen, hebben ondergaan, en daarin niet geslaagd zijn, zich daarover steeds beklagen en veelal den operateur, hetzij dan met of zonder reden daarvan de schuld geven. —

Te regt heeft SCHILLER gezegd: —

Sterben ist nichts — doch leben und nicht sehen das ist ein Unglück. —

Herdenken wij dan ook hier, hetgeen wij reeds vroeger hebben opgemerkt, en andermaal met Professor VAN GOUDOEVER zeggen:

« Wie toch zou durven beweren, dat men in alle
 « deelen van de geneeskundige wetenschap door en door
 « moet ervaren zijn, dat men alle gelijkelijk moet be-
 « oefenen, en het iemand niet vrij zoude staan, het
 « eene boven het andere als zijne bijzondere lieveling
 « te begunstigen? Maar, en dit was de bedoeling der
 « stelling, hij doe dit in dien geest, dat hij nimmer

« den onderlingen zamenhang van allen uit het oog
« verlieze, en geene der schakels beleedige, welke het
« geheel te zamen houden en verbinden (1).”

Mijne meening is aldus, en zal het steeds blijven, dat, ter bereiking van het ware doel, de bevordering der oogen-heelkunst en tot nut van het algemeen, de bevoegdheid tot de uitoefening en verrigting van belangrijke oogoperatiën, niet dan na de aflegging van een bepaald Examen en onder eenen aangenomen Titel kan en behoort vergund of verleend te worden; aangezien van de grondige en bekwame beoefening het geluk en de welvaart van zoo velen daaraan op het naauwst verbonden is.

Dat dan de zoo noodige naijver blijve heerschen, en diegenen, die zich daartoe bekwaam bevinden, met welwillendheid alle hunne pogingen aanwenden, om de oogen-geneeskunst te bevorderen, en steeds luisterlijker en nuttiger te maken, en alles bijdragen wat daartoe strekken kan. —

Ook moet men, wanneer men de oogen-geneeskunst in eere zal houden, en indien men op de bevordering der kunst éenigen prijs wil stellen, niet alleen de kunst, maar ook derzelver beoefenaren voorstaan. — Over het geheel ook heeft men zich met hetgeen wij betoogd hebben, niet alleen vroeger vereenigd; men vergelijke hierbij hetgeen wij deswege Bladz. 1—30 hebben bijgebracht; maar ook nog blijft men met ons in dezelfde meening; en ten bewijze hiervan strekke daartoe

(1) Redevoering ter viering van het vijftigjarige bestaan van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, gehouden door Prof. Mr. VAN GOUDOEYER op den 26sten Junij 1824.

hetgeen nu onlangs de Hoogleeraar HIMLY te Göttingen, in zijn werk: *Die Krankheiten und Missbildungen des menschlichen Auges und deren Heilung. Erste Lieferung. Nordhausen und Leipzig 1843*, uitgekomen, gezegd heeft; en wij willen hiermede deze onze bijdragen besluiten: —

Unter den jüngeren Aerzten giebt es bei uns keine Anophthalmologen mehr. Auch in England und Italien, besonders in ersterem, hat dieser wichtige Zweig der Heilkunde rühmlichen Eifer erweckt. —

So muss es auch sein. — Aber nicht jeder Arzt braucht *Augen—operator* zu sein. — Eines Theils hat nicht jeder die dazu nöthige Anlage, andern Theils würde selbst das Publikum dadurch nicht einmal gewinnen, denn bei der verhältnissmassig nicht bedeutenden Häufigkeit solcher Augenkrankheiten die eine Operation erfordern, würde der Operator dann nicht mehr die ihm so nöthige Uebung sich erwerben und erhalten können. Endlich ist bei denjenigen Fehlern der Augen, welche Z. B. eine Staar-operation, eine künstliche Pupillenbildung, eine Operation des Entropion erheischen, *kein periculum in mora* vorhanden. —

Hoe zeer er dan omtrent dit onderwerp een zoo verschillend gevoelen plaats vindt, wij voor ons achten het genoeg hier onze gedachten te hebben medege-deeld. Mogten wij dan ook al met anderen van zienswijze blijven verschillen, ons doel is evenwel alleen, om door ons betoog onze meening op eene zoo veel mogelijk overtuigende wijze voor te dragen. — Daarbij stellen wij het buiten allen twijfel, dat het daarstellen van inrigtingen tot genezing van oogzieken en blinden en een clinisch onderwijs ook in oogoperatien niet

alleen nuttig is, maar dat ook de stichting van eene inrigting in de oogheelkunde tot practisch onderwijs in Nederland voor jonge geneeskundigen en zoo ook tot welzijn der lijdende menschheid wenschelijk is, en dat aldus deze mijne voordragt, geenszins als ongepast zal gehouden worden, maar veeleer algemeen zal worden toegestemd, dat zoodanig eene nieuwe instelling, als met zoo veel vrucht alom daargesteld, zich, door hare nuttigheid en noodzakelijkheid, indien men bij andere landen niet ten achteren wil blijven, als van zelve aanbeveelt.

W E R K E N

VAN DENZELFDEN

SCHRIJVER,

welke bij den uitgever dezes mede te bekomen zijn.

- BUCHORN, (W. H. J.) de Hoornvliesteek (*Keratonynis, punctio Corneae*). Eene nieuwe Methode, om de Cataract te opereren; benevens eenige ophelderende verhalen van gedane operatiën. Naar het Hoogduitsch, met Aanteekeningen vermeerderd, door W. MENSERT, Oculist en Stads-Operateur van de Cataract. *Amst.* 1812, gr. 8°. f 0,90.
- MENSERT, (W.) Verhandeling over de *Keratonynis (punctio Corneae)*, Hoornvliesteek). Eene uitgevondene kunstbewerking, om de blindheid, welke door de Cataract ontstaat, te genezen, *Amst.* 1816, gr. 8°. f 1,80.
- Geschiedkundig Overzicht omtrent de heerschende en voorkomende Oogziekten in Nederland, 1ste Stuk. *Amst.* 1827, gr. 8°. f 2,20.
- Geschiedkundige Verhandeling, over de operatie tot vorming van eenen kunstigen Oogappel, benevens de beschrijving eener nieuwe en zekerder manier, om dezelve door eene tweevoudige of dubbele schaar te bewerkstelligen, *Amst.* 1828, gr. 8°. Met 2 platen. f 2,20.
- Mémoires Historiques sur l'opération de la pupille artificielle, et description d'une nouvelle Méthode, pour la faire avec plus de sûreté au moyen de la diplotomise, *Amst.* 1829, gr. 8°. Avec deux planches. f 1,80.
- Deze verhandeling heeft, uit hoofde van de daarbij afgebeelde dubbele of tweevoudige schaar, een doelmatig Instrument, ter verrigting ook van andere heilkundige operatiën, door den Auteur *Diplotomus* genaamd, eene meerdere waarde voor alle beoefenaren der Heelkunst (*).
- Verhandeling aangaande de uitvinding, het gebruik en het misbruik der Brillen, benevens algemeene aanwijzingen, om eenen Bril te kiezen, en wat men vooral bij het gebruik van denzelfden heeft in acht te nemen. *Amst.* 1831.
- *Betoog ter overweging*, omtrent eene voorgestelde Vereeniging zoo wel als van het doelmatige van de bestaande Scheiding, doch slechts in de uitoefening der bijzondere vakken van Genees- en Heelkunst. f 0,50.
- Wees toch voorzigtig met de oogen, en doe er niet te veel aan! eene raadgevende waarschuwing, tot behoud en bewaring van het gezigt. *Amst.* 1842. f 0,90.
- Dit Werkje tot bewaring en behoud van het Gezigt geschreven, bevat zeer vele wenken en mededeelingen omtrent den invloed die de Spijzen en Dranken, eene drooge, zuivere of vochtige lucht en zoo ook de levenswijze op de gezondheid der Oogen hebben, alsmede waarvoor men zich tot behoud en bewaring van het gezigt behoort te wachten. Dit voor een ieder nuttig werkje is dan ook door de bevoegde Boekbeoordeelaars als een geschrift, hetwelk niet alleen raadgevingen om Oogziekten voortekomen bevat, maar ook, zoo dezelve bestaan, den regten weg tot herstel aanwijst, der aanbeveling zeer waardig geoordeeld.

(*) Zie *Vaderl. Letteroef.* Januarij 1829, No. I, bl. 10, *Boekbespreking*.

